

İSTANBUL KONSERVATUVARI
Neşriyatından

NAZARİ, AMELİ

TÜRK MUSİKİSİ

Cilt II

Yazan

Belediye Konservatuvarında Tarihî Musiki Eserlerini Tetkik Heyeti Azasından

Dr. SUPHİ

Türk musikisinde müstamel düzüm ve ölçüler bildirir
Her ölçüye misal olarak işidilmemiş dinî ve gayri dinî çok güzel eserleri havıdır

Her hakkı mahfuzdur

İSTANBUL
Kâatçılık ve Mathancılık Anonim Şirketi

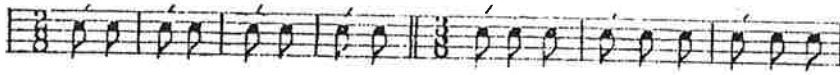
1985

Türk düzum ve ölçüleri hakkında ön söz

Türk musikisinin düzum ve ölçüleri için bu kitapta yazdığımız ma'lumat Farabi'nin kitabı kebirî musikisi, Safiyyüddin'in şerifiyye ve edvarı, Kutbeddinî Şirazî'nin düretüdlacı, Abdülkadiri Merragî'nin camî' ve makasidüelhanı, Abdülhamidi Lâzîkî'nin Fethiyesi ve Zeynül-elhanı, Hızır bini Abdullahın risalei musikiyesi, Abdülbakt dedenin, Kemânî Hızır ağanın risaleleri, Kantemir oğlunun ve Nayî Ali dedenin edvar kitapları, Tanburî Dürri beyde bulunan sahibi mechuI ve bir kısmı zayı' (1060) tarihli risale, Ali şahın Mukaddimetülusul ile sahipleri bilinen ve bilinmeyen başka risaleler ve firenk kitaplarından Vencent d'indy'nin ve Bertelenin bestekarlık nam kitapları, Reimannın musiki lûgatinden alınan fikirlerle uzun müddet yaptığımız güç tetkikler yardımıyla hasıl olmuştur. Ölçülerin hakiki şekilleri Ali dede, müstakim zade, sahibi mechuI (1060) tarihli risalelerden alınmış ve vâhidi kıyasiye göre her ölçünün zamanları tesbiî ve tayin edilmiştir; Büyük ve mürekkep ölçülerin yapmış olduğumuz tahlilât ile bünyelerinin anlaşılması ve kendilerinin ezber edilmesi kolaylaştırılmıştır. Düzümlere ait bütün mebhaslerin hallinde bilgin bestekarımız ve kadim muhibbim H. Sadettin Beyin özden yardım etmiş olduğunu burada söylemek benim için bir muhabbet ve minnet borcudur; kitapta ölçülere örnek olarak hiç bir emsali bulunmıyan çok güzel eserler yazılmıştır.

Düzüm ve yahut ikâm ta'rif ve tavsifi

Düzüm veya ika' zamanın muntazam nisbetler dahilinde müddetlere ayrılmasıdır, başka bir ta'rifle düzum zamanın muntazam nisbetli müddetlerinden tertip edilmiş takımlardır; en basit misal olarak bir birine müsavi ikişer veya üçer sayı kısa müddetler alup bunlarda nota ile şöylece gösterirsek bir birini ta'kib eden ikişer ve ya üçer zamandan mürek-

kep her zümre bir düzum olur. Bu düzumlerden ikili olanlarını bir iki, bir iki, ve üçlü olanlarında bir iki üç, bir iki üç diye itidalle ve yekdiğeri ardınca söyleyüp dikkatle dinlediğimizde bir ikinin veya bir iki üçün tevalisini duyarız ya'ni zamanın ikili veya üçlü muntazam müddetlere ayrılması keyfiyetini ve onların birbirlerinden sonra gelişlerini kulakla dahi takdir eder ve anlarız; lâkin bu anlayış ancak ikâ' zamanlarının kuvvet ve müddetindeki müsavatsızlık vasıtasile mümkün olmaktadır. İmdi ika' zamanlarında kavilik ve zaiflik adlarını verdiğimiz iki keyfiyet vardır. Bir ikâm kavi ve zaif zamanlarını anlamak için bir iki bir iki yahut bir iki üç, bir iki üç diye yüksek sesle ve bir biri ardınca saymalıdır; bu arada vurgulusunun kavi, ötekinin zaif olduğu taktir edilebilir. Aşağıda bildireceğimize göre vâhidi kıyasî olan ilk kısa zamanlardan müteşekkil ikili ve üçlü düzumleri yukarda yazılı olduğu gibi mutalea edersek ikili düzumde kavi zamanı zaifin, zaif zamanı kavinin takibettiğini duyarız. Bunun gibi üçlü ikâmında birinci zamanı kavi, ikinci zamanı nim kavi, üçüncüsünde zaiftir. Zaiflik kavilik tabirleri birer vasıftır, zamanları birbirinden ayırd etmek içindir, hakikette o manada değildir, bu kavilik ve zaifliği bestekâr kendi tabiatı musikiyesinden onlara izafe etmektedir; lâkin bu izafe ilmi bedii musikinin bir kanunu dahilinde icra olunmaktadır. Bir kısa zamana rafakat eden uzun daima kavi duyulmaktadır; Vâhidi kıyasiden gayrı zamanlarki (nepsi vâhidi kıyasiye göre uzundurlar) birbiri ardınca kuvvetli olarak gelebilirler. İşte bir düzumün zamanlarındaki kavi ve zaiflik ve müddetlerindeki müsavatsızlık vasıtarile hem onun zamanlarını ve hemde zamanların teşkil ettikleri düzum takımlarını birbirinden ayırt etmekteyiz.

Elhasıl düzum, muntazam nisbetli müddetlerden müteşekkil zaman takımlarının tevalisidir; bestekârlar bir ezginin seslerini güzel ika'ların müddetleriyle ölçerler.

Düzümün unsurları

Düzümün unsurları, zamanlarıdır ki başlıca dört adettir; işte şu nota da gösterdik:

Bir düzümlü anlamak için onun mürettep olduğu muhtelif zamanların müddetlerini bilmelidir; bu müddetleri anlamak ise ancak onları yekdiğerine mukayese

ile mümkün olduğundan o müddetlere ölçü vâhidi kıyaslı olmak üzere küçük imtidadta bir zaman intihab ve itibar edilmiştir; faraza mu'tedilen söylenen tenenin iki leçasından birinin zamanını alıp bunu vâhidi kıyası ittihaz ederiz, ve meselâ bir veya iki çengel nota ile gösteririz; bu küçük ve kısa müddet birinci zamandır, gayrı kabili inkısamdır; inkısam ettirilince vâhidi kıyaslılık inkısamdan mütehasıl cüzlerin en küçüğüne intikaleder.

Bu birinci kısa zamanın kalî ve muayyen imtidadı yoktur; kısa ile onun iki misli olan uzun arasındaki $\frac{1}{2}$ nisbeti (ki ancak bu nisbet ile kısa ve uzun takdîr edebiliriz) arhit ve daimî kalmak üzere bestekârın arzusuna göre kısanın müddeti muhtelif olur. Yukardaki nisbeti nazarı dikkate alarak kısayı bir veya iki çengel veya bir siyah nota ile yazabiliriz.

İkinci zaman, yukarıki notada görüldüğü gibi, kısanın iki misli olan uzundur. Bu da bir beyaz, bir siyah, bir çengel ile yazılabilir; iki rakkamîle gösterilir. Üçüncü zaman kısanın üç misli olan uzundur, üç rakkamîle gösterilir; bu da noktalı bir siyah ve noktalı bir çengel ile yazılabilir. Dördüncü zaman kısanın dört misli olan uzundur, bu da dört rakkamîle irâe edilir ve bir müdevver, yahut bir beyaz veya bir siyahla yazılır.

Ölçü olarak istimal eğilen düzümlerde başlıca bu dört zamandan istifade edilmiştir; lâkin beşinci, altıncı, yedinci, sekizinci, dokuzuncu, onuncu (ilâh...) zamanlarda kullanılmıştır.

Yukarda yazılı dört zamanlardan mürettep ve mustamel düzümlerin bir cedvelini aşağıya yazdık:

İSİMLER	Düzümler	İSİMLER	Düzümler
ikili	1 1	üçlü	2 1 2 1 1 1 1 3
dörtlü	2 1 1 1 1 2 1 1 1 1 1 3 3 1	beşli	2 3 3 2 1 1 3 3 1 1 2 2 1
altılı	1 2 1 2 2 4	yedili	1 2 2 2 1 2 1 1 1 1 1 4 4 1
sekizli	1 1 1 1 2 2 1 1 2 2 2 2 1 1 4 4 2	onlu	3 4 4 3 3 2 2 2 2 3 3 3 1
dokuzlu	1 1 1 1 1 1 1 2 3 3 2 1 3 3 2 3 1		1 3 3 1 1 1 2 2 4 2 1 2 1 4
	1 2 1 2 2 2 2 4 4 3 3 3 3 2 3 3 3		1 1 1 1 1 1 1 1 4 3 3 1 3 1 1 3 3
	3 1 4 1 3 4 2 1 1 4 2 1 2 3 2 4 2		1 2 2 1 1 2 1 2 2 2 1 2
	4 1 3 2 4 2		
	2 1 1 2 2 1 2 1 1 2 1 2 4 4 1		2 1 2 2 2 2 1 2 2 1 2 3 3 4
	4 3 2 2 3 2 2 3 2 2 2 1 2 1 2 3		2 2 2 4 2 4 4 3 1 1 1 2 2
	2 4 3		

Ölçü yahut usul

Muntazam nisbetli zaman müddetlerinden müteşekkıl takımların birer ikâ' olduklarını yukarda söylemiştik. Bestekârlar, musiki dahilerimizin eskidenberi icad ettikleri atide tafsilen mütalea edeceğimiz güzel düzümlerle ezgilerinin nağmelerini ölçerler. Lâkin musikiciler, eserlerinde ölçü makamında kullandıkları düzümlerin yeknesaklığından ictinab etmek için ya aynı ölçü içinde veya onun dışında başka düzümler yapmışlardır; nâşîdâ söylenilecek olan mertebelerden birinci mertebedeki ölçüler ekseriya düzümlerle bir olur; demek isteriz ki ölçü düzümden ibaret kalır: Meselâ (60) ıncı sahifedeki Tabî'nin Bayatî yürük semaisile (102) ınci sahifedeki Muhayyer saz semaisinin başındaki dört ölçüde düzüm ile ölçü heman birbirinin aynıdır. Düzüm ekseriya ölçüden ayrılır, bu ayrılış ise ya bir ölçü içinde ve yahut bir buçuk, iki, iki buçuk, üç ölçüde bir düzüm teşekkül etmek suretile olur. Bu düzümleri kısa uzun zamanlardan müteşekkıl birbirlerinin nazîri resimler halinde görür, tanırız: Meselâ 93 üçüncü sahifede Segâh nakş semaisini tetkik ve tahlil edersek birinci ölçünün son bir kısmından başlayan ve üçüncü ölçünün başındaki uzun (si-seğâh) a temadî eden bir düzümlü görürüz; ve semainin nihayetine kadar o düzüm gibi veya ona yakın düzümler yapılmış ve ölçülerden ayrılmıştır.

Düzümler ölçülerden ayrılmakla beraber aralarında bir refakat ve uygunluk vardır, ya'ni ölçü ve düzüm birbirlerini büsbütün terk etmezler; bir ölçüden ayrılmış bir düzümlün kuvvetli ve zaif zamanları ekseriya o ölçünün kuvvetli ve zaif zamanlarına uyar, uymayışı da vaki'dir.

İkinci ve üçüncü mertebelerde kullanılmış olan büyük ve hatta küçük ölçülerle yapılmış eserlerde düzümler ölçülerden ayrılmıştır; lâkin bunlarda düzümlerin taharri ve tahlili meselesi cidden karışıktır.

Umümiyet üzere ölçüler, üç veya dört mertebe üzere kullanılmıştır; Mertebe demekten, bir düzümdaki vâhidi kıyasının iki, dört, sekiz kısma bölünmesini veya başka bir ta'rifla onlara bir, iki, dört zamanların katılmasını anlarız. Bu ta'kirde birinci kısa zamanın ta'rifinde söylediğimiz veçhile vâhidi kıyasılık sıfatı en küçük cüze intikal eder.

Birinci mertebe, bölünmeyen vâhidi kıyasi ile onun iki, üç, dört misli uzunlardan tertib edilmiş düzümlerdir; ileride yazılı Yürük semâi ölçüsünü mütalea edersek iki adet ikişer kısa ve bir adet uzun zamanlardan ibaret olmak üzere altı zamanlı olduğunu görürüz; (60) ınci sahifedeki Tabî'nin Nakş Yürük semaisi ile Tekke Muhayyer saz semaisinin ilk dört ölçüsü birinci mertebeye misaldirler.

İkinci mertebede, vâhidi kıyasi ile diğer uzunların zamanları birinci mertebenin iki misli artırılmıştır, başka bir tarifle burâda vâhidi kıyası ikiye bölünmüş ve ona göre uzunlar iki misli uzatılmış olurlar; bundan anlaşılır ki kısa ile uzunlar arasında müddet nisbeti dâima muhafaza edilmektedir: Misal olarak ileride yazılı Sofyan ölçüsünü alırsak vâhidi kıyası olan kısaların birer gez daha inkısam etmesi ya'ni birin iki olmasına karşı iki zamanlı uzunda dört zamanlı uzun haline inkılâb etmiştir ki bu halde ölçü sekiz zamanlı olmuştur. (59, 97) ınci sahifelerdeki Kara İsmailin Uşşak ve Hüseyinî Nakş Yürük semailerine bakınız. Semailer, besteler, şarkılarda bu ikinci mertebe çok görülmektedir.

Üçüncü mertebede ise vâhidi kıyasi dörde inkısam etmiş veya ona üç zaman ilâve edilmiştir; misal olarak aldığımız Sofyan usulünde uzun kısanın sekiz misli uzamıştır; bu yüzden üçüncü mertebede sofyan ölçüsü on altı zamanlı olmuştur; (55) ınci Sahifede Şakîr ağanın Rast Şarkısının ağır aksak ölçüsü üçüncü mertebededir; Bestekârlar nadiren dördüncü mertebede de ölçü kullanmışlardır; işte şu üç mertebeyi notada gösterdik:

Bir eserde vâhidi kıyasiyi bulmak için onun mühtelif ölçülerindeki en küçük zamanı aramak kifayet eder ve bu yoldan ölçünün hangi mertebeden olduğu meydana çıkarılır; bu düzümlerde, ilk mertebe zamanlarının aralarındaki nisbete hâtel gelmeksizin mühtelif düzümler yapılmış oluyorlar, bu mesele hakikaten karışıktır.

Bayım — bayım, zaif zamanın ya bir ölçü içinde veyahut iki ölçü arasında kavî zamanla birleşmesine denilir; bayımda zaif zaman kavileşir, kavî zamanda zaifleşir işte şu notada yazdık:

Birinci mertebedeki her hangi bir ölçüde, zarp ismi verilen ve birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü zamanları temsil eden müddetler vardır; zarpların isimleri teke, tekâ, düm, tek hecelerinden ibaret olup tekenin te si ve ke si birer kısa zamanları; düm, ve tek kısanın iki misli olan uzun zamanları; tekâ'nın te si bir kısa, kâ sı bir uzun olmak üzere üç zamanı gösterir ve ölçüler; notada yazdık: işte bu sözlere göre zarp ta'birinden anlaşılarak müteaddit bir surette ve bilfiil gösteren ölçü vurmalarıdır.

diğirmiz ma'na her hangi bir düzumün bir, veya iki, üç, dört zamanlarını mün-

Ölçü veya usul vurma.— Ölçülerin bir veya bir kaç zamanlı zarplarını sağ ve sol ellerin imtiazlı hareketleriyle ifa etmeğe (usul vurma) denilir. Her hangi bir ölçüde iki kısa zamanlardan mürekkep olan tekenin te sine ve kesine ayrı ayrı birer zarbe vurulur; Düm veya tek denilen uzun zamanların her birine dahi birer zarbe vurulup imtidatla beklenir. Uzunlara, kısanın iki, üç, dört, beş, sekiz misli olması mülâhazası ile iki veya daha ziyade zarbe vurma katıyyen caiz değildir; çünkü uzunlar ikâ'da bir şahsiyete malik olduklarından göstermek lâzımdır; bunun husulü ise her zarbenin bir defa icrasile mümkün olur; uzunlara müteaddid zarbe vurma onların kavî ve zaif zamanlarının mevkilerini değiştirebilir.

Üç zamanlı olan tekâ'nın kısa te sine bir zarbe, ve uzun kâ şınada bir zarbe vurularak imtidadınca beklenir; bunun gibi, üç, dört, beş, altı, sekiz zamanlı düm ve tek lerede birer zarbe vurulur uzunluklarına göre beklenir.

Umumiyet üzere bir ölçüyü vurma için oturma vaziyetinde sağ el sağ dize sol el sol dize konulur; ve bu vaziyette ken meselâ teke zarbında evvelâ sağ el göğüs hizasına kadar kaldırılıp sağ dize te diye vururken sol el kaldırılarak sol dize ke diye zarb eder, ve sol el ile vurulurken sağ el kaldırılır ve bu suretle birbirini ardınca teke teke diye sağ ve sol eller ile zarbolunur. Uzun olan düm tek lerden dümü vurma için dizlere konulmuş olan sağ ve sol ellerden sağ el göğüs hizasına kadar kaldırılıp sağ dize düm diye vurulur, imtidadınca beklenir; dümü icra ederken sol el kaldırılarak tek diye sol dize zarbolunup imtidadınca beklenir, bu esnada sağ el kaldırılacağından tekrar düm diye ve sonra sol elde onun gibi tek diye vurur ve böylelikle bir kaç defalar tekrar edilir. İki el yerine sağ elin orta ve şehadet parmakları ile vurulabilir; üç zamanlı tekâ'nın kısa te si için sağ el ile sağ dize bir zarbe vurulurken sol el kaldırılacağından oda kâ yı sol dize vurur; buda ötekilerde olduğu gibi orta ve şehadet parmakları ile zarbolunabilir. Frenklerin vurdıkları gibi sağ el ile de usuller vurulabilir, ileride söyleyeceğiz.

Usulleri vuran ellerin hareketleri gayet muntazam ve onların ağırlık, yüngüllüğüne nazaran ağır veya yüngül olmalıdır; ağır hareketlerde eller zarbeleri icra ederlerken birdenbire inip çıkmayup derece derece iner, ve çıkarlar.

Ölçülerin vurulmasını mübarese etmeli; mübarese esnasında usullerin zarplarının isimlerini yüksek sesle düm, tek, teke, tekâ diye ve imtidatlarını göstermek şartile söylemeli ve vurmali ve birde zamanlarını kalben saymakta faideli olur; mübarese hasıl olduktan sonra musiki eserlerini usul vurarak okumalı.

Bir ölçünün yazılması.— Bir usulün nota ile ilk mertebede yazılmasına ölçü yazılması denilir. Umumiyet üzere ölçülerde birinci mertebenin zamanları yazılmalıdır; her ölçünün baş tarafında onun ilk mertebedeki zamanlarını gösteren rakamlar, ölçülerin isimleri, hareket ta'birleri, değiştirme işaretleri ve anahtarların mecmu heyetine (Jargonum) havi verilmelidir; her ölçü müteaddit nota çizgilerine amudî çekilip iki hattın arasına yazılır ve bu hatların ölçü çizgisi denilir; büyük mürekkep usullerde onların havi olduğu küçük ölçülerin kolayca anlaşılması için noktalı birer hadla ayırd edilmesi muvafık olur; her hangi bir usulde kaç

adet vâhidi kıyasî zamanı varsa o miktar rakkamı donanımında anahtar ve değiştirme işaretlerinden sonra üst tarafa ve bir zamanın kaçlık nota ile gösterilmesi lâzım ise onun rakkamında altına yazılır; Meselâ Sofyan usulü birinci mertebede dört zamanı havi olduğu sebeple nota da görüldüğü gibi değiştirme işaretlerinden sonra üst tarafa ve her bir zaman sekizlikle gösterilecekse oda onun altına yazılır: Donanımında anahtarın alt tarafına usulün ismi üst tarafında bir veya bir kaç zamanın metronomla miktarı tahrir edilir.

Ölçülerde hareket.— Hareket tabirinden, vâhidi kıyasî olan birinci kısa zamanın yürüklük veya ağırlığı anlaşılır; hareket başlıca üçe taksim olunabilir: birincisi yürük, ikincisi orta, üçüncüsü ağırdır; bunlarda tali olarak diğer kısımlara ayrılmıştır; notanın beyanında onların bir cedvelini yazacağız.

Her hangi bir ölçünün hareketi onun canı makamında olduğu için, bir bestekârın eserine vermiş olduğu hareketi çok ağır veya yürük icra etmek o eseri öldürür; bu mühim sebepten dolayı takribî bir surette bildirebilen yukarda yazılı hareket tabirlerini anahtarın sol tarafında notanın başına yazmalı ve bir çok hallerde dahi metronun ile birinci zamanın bir ve bir kaç adedinin mecmu rakkamı anahtarın üstünde gösterilmelidir.

Türk ölçüleri

Türk usulleri basit ve mürekkep namı ile iki kısımdır: basit ölçüler, ikili ikâ olan nim sofyan ve üçlü ika'ı olan semaî usulleridir; nim sofyan yukardaki cetvelde görüldüğü gibi iki kısa zamandan ibaret basit bir ika'dır; birinci mertebede bu ölçünün kısa zamanları inkısam ettirilmeyeceği sebeple bestekârlarımız tarafından ölçü olarak kullanılmamıştır.

Semaî ölçüsü

Bu usul üç kısa zamandan müteşekkil basit bir ika'dır; birinci mertebede şekli şöyledir: bu usul birinci mertebede $\frac{3}{8}$ ve ikinci mertebede $\frac{3}{4}$ lükle yazılır; üstteki üç rakkamı bir sekizlik veya bir dördlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir; birinci düm kavî ikinci tek nim kavî, üçüncü tek zalfîr; bu usul bir batola da yazılır ve düm tek tek diye bir defa sağ ve iki defa sol ellerle zarbolunur; ve yalnız sağ el vasıtasile, bir aşağı, sağ tarafa doğru bir ufkiyyen ve bir yukarıya hareketle bir iki üç diye dahi vurulabilir; bu ölçüde altılı ika' yapılarak ikinci mertebede dahi istimal edilmiştir, üçüncü mertebesinde eser görmedik; bunda müstamel hareketler yürükçe, orta dır, yürükleri $\frac{3}{8}$ lik ortaları $\frac{3}{4}$ lükle yazmak muvafık olur; bu ölçü şarkılarla, somailerde nadiren kullanılmıştır.

Bu ölçünün birinci mertebesine misal olarak mevlidi şerif kıraatlerinde ve sakalı şerif ziyaretlerinde pür vecdû heyecan okunmuş olan salâtı ümmiyyeyi ve ikinci mertebesinde misal Haşim Beyin şarkısını dere ettik;

Seğâh

Salâtı ümmiye

Bestekârı

Hatîb zakîri Hasan ef.

$J = 118$

Arabî güftesi

Allâhümme salli alâ seyyidînâ
Muhammedinin nebîyyi ümmîyyi
ve alâ âlihî ve sahbihi ve sellim.

Türkeçe tercemesi

Ya rabbi; ümmî Peygamber olan
efendimiz Hazretî Muhammede
ve al ve eshabına salâtü selâm eyle.

Şevkefza şarkı

Haşim bey

Orta semai $\text{♩} = 118 \text{ } \frac{8}{8}$

Bir şü hi dil baz
Pek şî ve kâr dir
ga yet le müm taz em
muh rik sa da dir ca
sa li pek naz ak ra
nim fe da dir ak ra
nı pek az az
nı pek az az

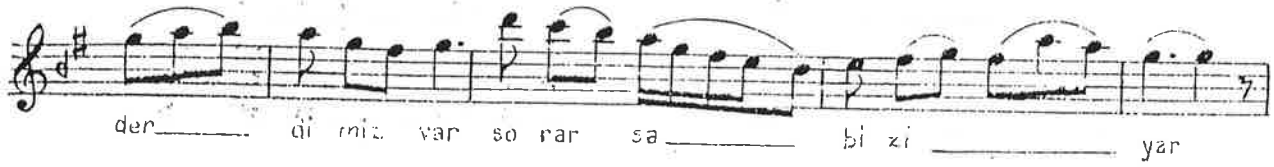
Bu ölçünün iki adedinin hasil ettiği mızanf şekli yürük semai namile daha ziyade istimal edilmiştir, şekli şöyledir: donanımda görülen altı rakkamı bu ölçüde birinci mertebede altıdır; bu ölçü iki adet $3+3=6$ zamandan ibarettir; birinci düm kavi, ikinci tek nim kavi, üçüncü tek zaif, dördüncü düm nim kavi beşinci tek kavidirler; bu ölçü bir batotada yazılır; vurulmasında sağ ve sol ellerle düm tek tek düm tek diyerek kolayca icra olunur; yalnız sağ el ile dahi her üç zaman için bir diyerek yukarıdan aşağıya ve sonra iki diyerek aşağıdan yukarıya doğru vurulabilir. Bu usul birinci ve ikinci mertebelerde istimal edilmiştir. Hareketler, yürük, ortadır. Bu ölçü aynı şeriflerde, şarkılarda, saz semailerinde, nakş yürük semailerde kullanılmıştır. Bu usule misal olarak Hafız postun Rast nakş semaisini ve Dr. Suphînin şarkısını yazdık:

Rast nakş semai

Hafız post

Yürük $\text{♩} = 160 \text{ } \frac{8}{8}$

yürük semai Biz a lu de i sa ga ri ba de yiz
a nın çün le bi ya re dil da de yiz
ra kib i le her dem mü da râ da yiz
yar ye lel lel le lel lel lel le li yar
yar yar yar
biz a lu de i sa ga ri ba de yiz yar a ceb

Bayatî araban şarkı

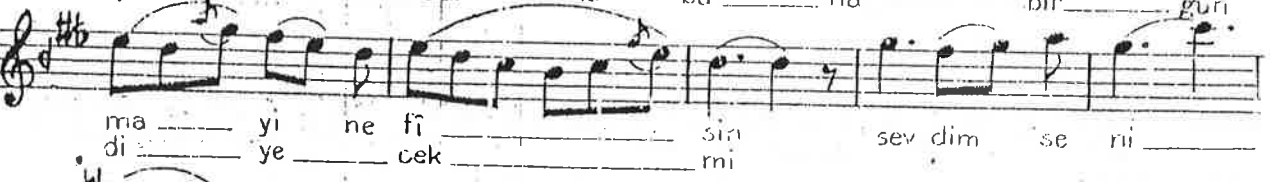
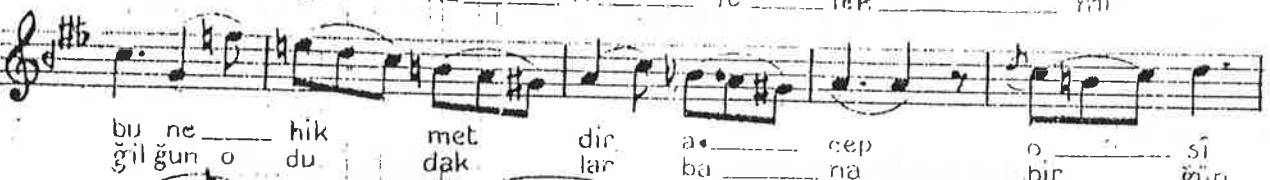
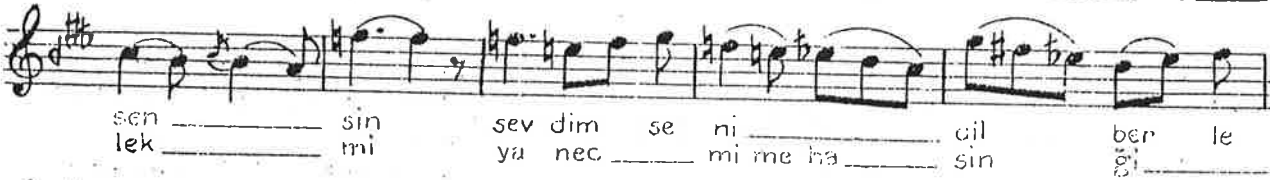
Dr. Suphî

$\text{♩} = 160$ %

Yürük

yürük semâî

Gül bir da ha — yi ne — ru — hum gül —
As lın ne dir — a — hu — mu ya —

[İmam zade Üsküdarlı hafız Mehmed ef. di baştan ayağa dek tüylü olduğundan ona hafız post lakabı verilmiştir. Evliya Çelebinin sözlerine göre, ustadı Kâmil, yegânei asır, halûk, hoş subbet ve güzel bir zat idi; şair ve hattı tâlik yazardı. Sesi kötü imiş. El yazısı ile bir mecmuası Topkapı sarayı Revan kütüphanesinde (1724) No. da mevcuttur. Zamani iştiharı takriben (1058-1105 hicrî) seneleridir. Esad ef. di Atrabül asarında hafızın bine karip murabba şarkı, nakş, ilâhî bestelemiş olduğunu yazmıştır. Kendi el mecmuasile, yüzü mütecaviz diğer mecmualarda çok eser bestelemiş olduğunu gördük; pek acırız ki bu gün elimizde sekiz on eseri kalmıştır. İleride Semai usulünde yazacağımız onun Nikriz Nakşı ile vefatından sonra İtrinin (Tezkirei Safai) de mevcut söylediği uzun manzuma yüksek iktidarını gösterir; tarihin son beytini yazdık:

Harfi inen kutûla tarih oldu unun fevline
dedi İtrî Hafıza me'va ola ya Rab cihan 1105

[Çok teşekkür olunur ki, muhibbim Nail Beyin himmetile, zakiri hatip Hasan ef. dinin tercemei halini öğrendik ve eserlerini meydana çıkardık. Kendisi İzmir-Foça da doğmuş, küçüklüğünde İstanbula gelerek Nureddin zade dergâhına intisapla orada çok seneler zakirlik etmiş olduğundan zakiri mahlasile şöhret almıştır. Kâtip Çelebi ve Taşköprü zade Isameddin ef. de onun için (fenni musikide yegâne ve uslûbu zikirde müfredi zamane idi; altmış senedenberi neveste ilâhileri tanin endazı gerdun olmuştu) diyorlar. Kâtip Çelebinin şu sözlerine nazaran Hasan ef. nin daha ziyade dinî musikile iştiğal ve ifa ettiği hizmetlerini ve iktidarını şakirdi olan şair Dai aşağıda yazılı manzumesile de teyid etmiştir; bu gün elimizde bulunan ve minarelerde müezzinlerin okumuş olduğu (leyâlî mübarekede münacat), tekke ve camilerde okunmuş olan arapca (na'ti peygamberi), Muharremin onuncu günü tekkelerde okunmuş olan (mersiyei meram Hüseyin), sabah namazlarında minarelerde okunan (saba salâtı), bayramlarda camilerde okunan (bayram salâtı) nun bestekârı meçhul idi; Kâtip Çelebi ve Isameddin ef. dinin beyanatına ve şakirdi şair Dai nin aşağıki manzum sözlerle şahadetine göre bu eserlerin bestekârını Hasan ef. di olduğuna katiyete yakın kanaat hasıl ettik; hatta mevlidi şerif kıraat ve sakalî şerif ziyaretlerinde yukarda munderiç (Salâtı ummiye) ile bayram namazlarında okunan tekbirin bestekârının da rivayet olunduğu gibi İtrî nin olmayup ondan yüz sene evvel vefat eden Hasan ef. dinin olduğunu yine Dai nin şahadetile kabul ettik; ne İtrî, ne de Hafız post ve saire hakkında yazılmış böyle bir şahadet yoktur. Yine Dai nin (usulde cümle te'lifat anıdır) sözünden, Hasan ef. dinin gayri dinî musikilede meşgul olmuş bulunduğu kabul edilebilir, yukarda isimlerini söylediğimiz eserler durak evferi usulile bestelenmiş ve usupları birbirine benzemekte bulunmuştur. Hasan ef. di çok zahid imiş; meclletünnisab hacc Hayreddin

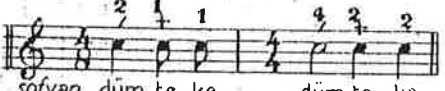
camiiinde hatib imiş; (1030 veya 1032 hicri) tarihinde vefat etmiş, küçük pazarda kâin olan camiin mihrabı arkasında, medresenin derununda Vakıfın yanında gömülmüş imiş: Dâinin manzumesinin bir kısmını derc ettik:

İmamette gözedüp pençkâhî;
İbadette geçirdi mâhu salî;
Yüzü ağı idi ehli usulun;
Zözü sağ idi ol ehli vusulün;
Makamat ile seyr edüp cihamî;
İrakî gâhî Hicr, İsfahanî.

Nazîri yokdesem arabî acemde;
Sözüm rasttır hilâfım yok bu demde;
Teravîh içre tesbîhat anındır;
Minare üzre temcîdat anındır;
Sima' içre ilâhiyat anındır;
Usulde cümle te'lîfat anındır.

[Haşim beyin doğum tarihini bilmiyoruz; İlyas ef. di Enderun tarihinde 1227 yılından sonraki vak'aların zikri esnasında hazîne mülâzım Rifat, Haşim, Osman beyler Çavuş oldular demesine nazaran Haşim beyin o tarihte sağ bulunduğunu anladık; Hakikî vefat zamanında meçhulümüzdür. Kendisi orta bir derecede bestekâr idi; tarzinevin ve Karcıgar makamlarında besteleri, Sûzinâk aynî şerifi ve bir hayli şarkıları vardır.]

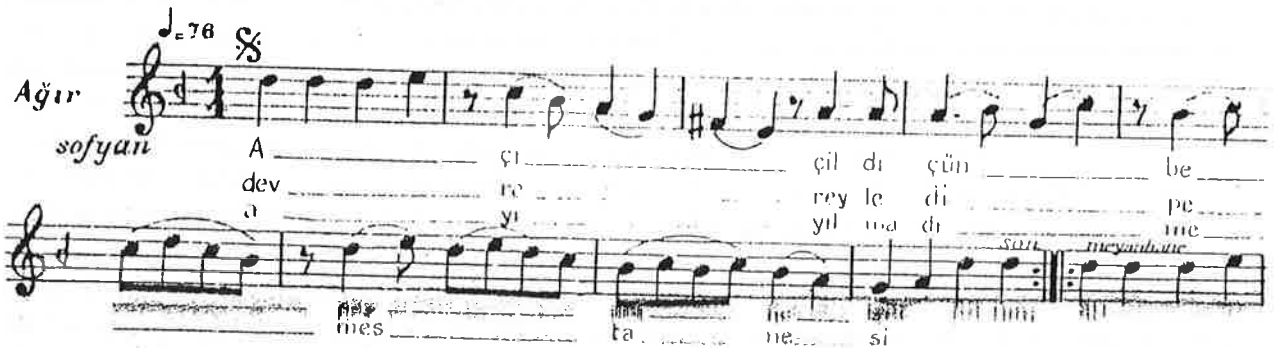
Sofyan ölçüsü

Bu usul dört zamanlı bir ika' olup bir uzunla iki kısıdan müteşekkildir; birinci mertebede şekli şudur: bu ölçüye dan mürekkeptir diyebiliriz; bu ikisi münferit, diğer ikisi usul donanımında $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ rak- müctemi' iki nimsofyan. kamları ile gösterilir; yukardaki dört adedi bu ölçüde dört esasî zaman bulunduğunu ve sekiz rakkamda her bir zamanın bir sekizlik nota ile yazılmış olduğunu bildirir: birinci uzun zaman kuvvetli, birinci kısa nimkavi, sondaki kısa zaiftir; bu usul bir batota içinde yazılır ve üç zarfta vurulur; bunu vurmak için dizler üzerinde bulunan iki elden sağ el göğüs hizasına kadar kaldırılıp sağ dize (düm) diye vurulduktan sonra serian kaldırılıp tekrar sağ dize (te) diye vurulur; bu esnada sol el kaldırılacağından onunla da sol dize (ke) diye zarbolunur; ve yahut yalnız sağ el ile yukardan aşağıya bir, sola doğru iki, sağa doğru ufkiyyen üç ve yukarıya doğru dört diyerek dahi vurulabilir. Bu ölçüde yürük, yürükce, orta, ağırca hareketler kullanılmıştır; yürük hareketleri $\frac{1}{8}$, ağırca hareketleri $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ lik le yazmak muvafık olur. Sofyan usulu ikinci mertebede çok kullanılmıştır; bu usulle peşrev, ilâhî, oyun havaları, şarkılar ölçülmüştür. Bu usule misal olarak eski bir ilâhî ile Şevkînin güzel şarkısı ve Dr. Suphî nin Sûzidil peşrevini kitaba koyduk:

Uşşak ilâhî

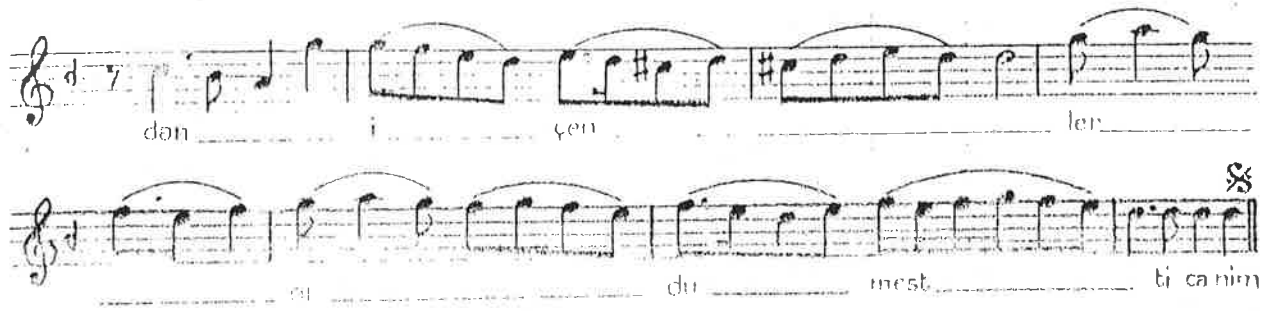
Güfte Üsküdarlı Mahmud fevt 1038

Ağır *sofyan* $\text{♩} = 78$ S

A dev a çil di çün be
rey le di pe
yıl ma di me
mes ta ne si

Karcıgar şarkı

Şevkî bey

Ağır *Sofyan* $\text{♩} = 80$ ♩

E me li mey li ve fa sen de de var

ben de de var he ve si i şü sa fa

sen de de var ben de de var he ve si

i şü sa fa sen de de var ben de de var

za il ol maz di li a şül te mi zin sev da si

tab i mey ya li he va sen de de var ben de de var

tab i mey ya li ha va sen de de var ben de de var

1 2 son ♩

Sûzidil peşrevi

Dr. Suphî

1

Ağır

sofyan

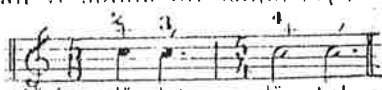
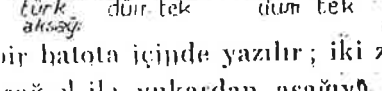
2

3

Türk aksağı ve, Aksak Semai ölçüleri

Bu usul bağı bir nimsolyan ve sonda bir semai ölçülerinden mürekkep beş zamanlıdır, birinci mertebede şekli şöyledir sekiz rakkamıda her bir zaman-
üstteki beş rakkamı usulün havi nın bir sekizlik nota ile yazılmış
olduğu beş zamanı ve altı ^{türk} aksağı ^{aksak} düm tek düm tek olduğunu bildirir; birinci düm
nimkavi, tek ise kavidir; huda bir hatota içinde yazılır; iki zarfta vurulur; düm sağ, tek sol
ellerle vurulur ve yahut yalnız sağ el ile yukardan aşağıya doğru bir iki diye, ve aşağıdan
yukarıya üç, dört, beş diye vurulması mümkündür. Bunda hareketler, yürük, yürükçe, orta,
ağırcadır; bu ölçü şarkılar, köçekceler, aranağmeleri, oyun havalarında çok kullanılmıştır;
ve birinci, ikinci mertebelerde isti'mal edilmiştir; türk aksağının ma'kûs şekli olan (3+2)
düzümünde nadiren kullanılmıştır. Türk aksağına numune olarak H. Sadettin beyin şık ve
Şevki ile Ahmet ağanın güzel şarkılarıyla kitabımızı süsiedik:

Beyatî şarkı

H. Sadettin bey

$\text{♩} = 144$

Yürükce

türk aksağı

Mü ces sem ruh san tim sâ li an sin ya mansın

pek ya man sin pek ya man sin ci ha ni aş ka

yek ta hü kumran sin ya man sin pek ya man sin pek ya

man sin ci han ni aş ka yek ta hü kumran sin

di lâ ra sin se ma vî sin me lek sin mu tarra

nev şü küfte bir çi çek sin gö zel lik â le min

de şim di tek sin ya man sin pek ya man sin

pek ya man sin ci ha ni aş ka yek ta hü kumran sin *son*

Şevkefza şarkı

Şevki bey

138

Yürükce türk aksağı San ma çeş man a ağ la yor

Mer ha met siz ya yar i miş

dî de den kan ca çağ la yer

bu ka der de va var i miş

meyanî hane

ya re me sem bağ ba yor ah ya re me sem
ney le yim hun har i miş ah ney le yim hun

ba bağ la yor di de den
ha han i miş

kan çağ çağ la yor

Ferahnâk şarkı

Ahmed ağa

Yürükce $\text{♩} = 144$

türk aksağı

Gel it me sen lec ağ yar dan vaz geç
Hay li den be ri sev mi şim se ni

ağ yarı dan vaz geç yet mez mi ba reñç ağ yar dan
sev mi şim se ni is ter sen be ni

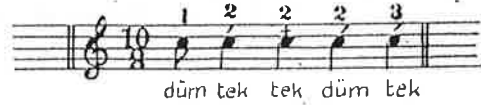
vaz geç ağ yar dan vaz geç

son

Türk aksağının iki nadedinden mürekkep olan aksak semâî usulünü burada tafsilen zikrediyoruz: Bu ölçü şu şekilde görüldüğü veçhile

birinci mertebede on zamanlı olup başta (3+2) sonda (2+3) tarzındadır; denanımı $\frac{10}{13}$ $\frac{10}{11}$ $\frac{10}{7}$ lıkla yazılır; üstteki on sayısı bu ölçünün on zamanı havi olduğunu alttaki rakamlar ise her bir zamanın bir on altılık, veya bir sekizlik ve yahut bir dördlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir; bu ölçü bir batota da yazılır; birinci düm kavl, te zail, kâ nimkavi ikinci düm ve sondaki tek kavtdirler. Bu usul beş zarpta vurulur; vurulması umumi kâideye göre iera olunur; ve yakut yalnız sağ el ile üç zaman için yukardan aşağıya doğru bir, iki zaman için sola doğru tükleyen iki, yine iki zaman için sağa doğru üç, üç zamana yukarıya doğru dört diye dört zarpta vurulabilir; hareketler, çok yürük, yürük, yürükce, orta, ağırca, ağır olmak üzere kâffesi kullanılmıştır; orta hareketleri $\frac{10}{8}$, ağırca $\frac{10}{4}$, çok yürüklerin $\frac{10}{13}$ lıkla yazılması münasip olur; bunun birinci, ikinci, üçüncü mertebeleri isti'mal edilmiştir. Çok yürük harekete cürcana, çok ağırca ağır aksak semâî denilir. Çok yürük cürcunalarında sağ el ilk beş zamana yukardan aşağıya doğru bir, diğer

beş zaman için aşağıdan yukarıya doğru iki diyetek vurulur; aksak semai ile şarkılar, saz semaileri, oyun havaları, köçekceler, raks semailer yapılmıştır; aksak semainin şu şekilde ba'zan naks semailerin aralarında kullanılır.

Aksak semaiye örnek olarak Tabî, Sa'dullah ve küçük Mehmed ağaların pek enfes naks semailerile, Şakir ağanın, Hacı Faik beyin çok güzel şarkılarını dercettik:

Beyatî naks semai

Tabî

Orta $\text{♩} = 136$ ♩

aksak semai $\text{♩} = 69$

Çik mazde rû nî dil den e fen
Kur ba nın ol du ğum bi ze yok
Ca yi me ra nîmüz re i ka

dim mu hab be tin vay vay
mu mü rûv ve tin vay vay
mel mi niy ye tin vay

$\text{♩} = 69$

şenkan ğı ba ğin ğü ğü lü sün ne ğül şe nin

bül bü bü lü sün ey ser vü se men ku

yi re sı dem vey a fe ti dil cu

$\text{♩} = 42$ *çok yürük*
curcuna

yi ğü zî dem ne dir o iş ve ler ne dir

ne dir o iş ve ler ne dir la ğa fû lâ

ne naz i i le te ga fû la ne naz i i le

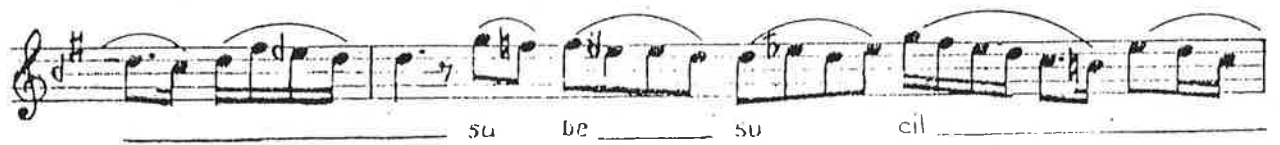
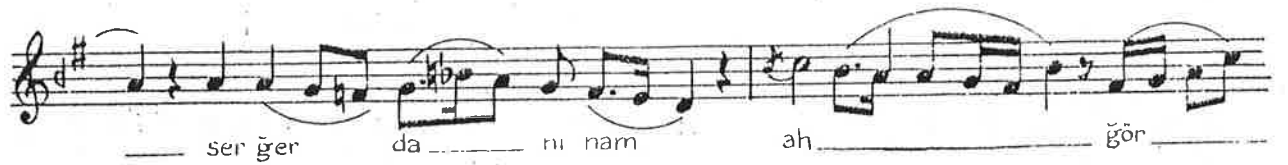
ki bu ği riş me ler ne dir ki bu ği riş
me ler ne dir gö ren o ğül ce ma li ni gö ren o ğül
ce ma li ni ta sav vur ey ler ha li ni
vay ha ya li la' lin ey le yen ha ya li la'
lin ey le yen se nin çe ker ve ba li ni se nin çe ker
ve ba li ni kur banin ol du ğum bi ze yok
mu mü rüv ve tin vay ey dil ne dir bu mer
te be ha hiş le rin se nin vay

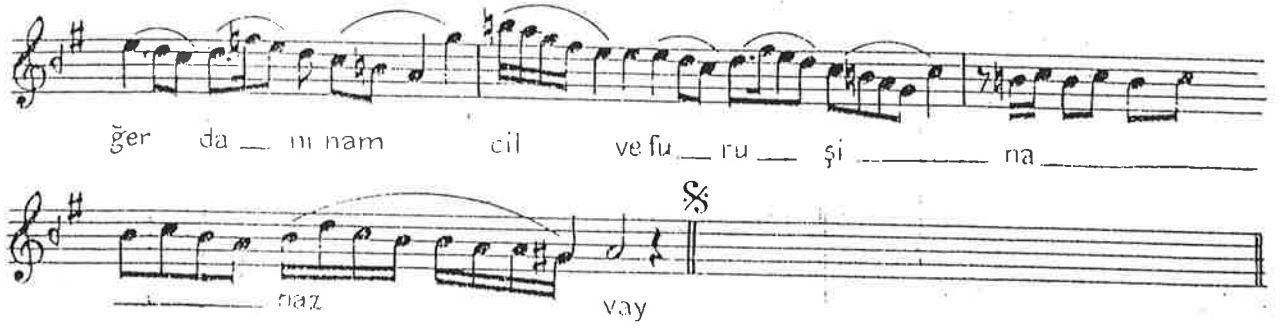
Hüseyinîaşiran ağır semaî

Sa'dullah ağa

Ağır aksak semaî Ah o müs kin tur ra lar
Ah ne şün bul de ne ber
Ah bir i çim su ya dön
kim ol bu ti dil
ki ol ca i hoş
müs ol me hi gök

Evicarâ semâî

Küçük Mehmet ağa

Ağırca $\text{♩} = 100$
aksak semâî

Ah ki min mef tu nu ol
Ah ne dir ba is sü kû
Ah ki me dil ver din ey

dün ey pe ri ru yım ni han söy
ta söy le ey ş u hi ci han söy
tü ti ze ban ş u ker di han söy

le ah ce nan ey ca nim yel
le
le

lel li le re lei li ye le lel li ah

ah ni han söy le ah

1 2
ce nan ey le an ce nan ey ah ki min a yi

ne sin de ak si ru yingör

dün ey meh ru ab ce nan ey

Ferahnâk şarkı

Şakir ağa

♩ = 50

Çok ağır

aksak semâî

Ey ma hi me lek huy
Dik kat i le bak tar

kaddi ba la
zi di la ra

yi fe rah nâk ce na nim
si'na şa kir ce na nim

vec him de mu har rer
ber vif me nam ey

se nin im za yi fe rah
le ye mez vas fi ni şa

nak vay hey ca nim leş ri
kir em sa

fi ku da nin ye ref el
li a nin ol ma di gi

za yi fe rah
gün gi bi za

nâk ce nan ey
hir

Hicaz şarkı

Hacı Faik bey

curcuna

Be nim ha lî fi ra kı la ya man
Ne den la y ce fa ya fa in i

dir _____ de nim ha lim fi ra _____ kın la
 zar _____ ne den la yık ce fa _____ ya fa

ya man dir (saz)
 i kı zar şim her dem fe ğan
 ne hik met bul ma dır

i le a man dir i şim her
 göğ lüm ce bir yar ne hik met

dem fe ğan i le a man dir (saz)
 bul ma dım göğ lüm ce bir yar

gü zel göz _____ lüm ni çün göz _____ den _____ ni han dir
 gü ler el _____ bet du yar sa _____ şim _____ di ağ yar

gü zel göz lüm ni çün _____ göz _____ den _____ ni han dir
 gü ler el bet du yar sa _____ şim _____ di ağ yar

(saz) ki me fer ya _____ di düp yal _____

va ra yın ben _____ a ra maz ol dun ey

_____ gül ben _____ de ni sen

[Birinci cildin (69, 77, 81, 93, 98, 99, 102, 123, 138, 141, 143, 147, 166, 171, 174, 179, 183, 188, 193, 197, 198, 205, 233, 240, 244, 246, 252, 254) üncü sahifelerindeki nakş aksak semailerle, saz semailerine ve şarkılara bakınız]

Yürük semaî ölçüsü

Bu ölçü üç adet nimsöfyan düzümlünden terekkep olmuş yani (2+2+2) halinde altı zamanlıdır şekli; şu notada görülüyor: bu usul donanımda münhasıran *yürük semaî* düzümlü *düm tek tek düm tek Sengin düm tek tek düm tek* yazılır; çünkü semaî usulünün muzaaf olan yukarıda yazdığımız $\frac{1}{8}$ likle karıştırılmamasını bu suretle temin ettik; Vakıf bestekârlar $\frac{1}{8}$ lik semaî usulünde $\frac{1}{4}$ lük yürük semaî ikâmı ve $\frac{1}{4}$ lük içinde $\frac{1}{8}$ semaî düzümlünü yapmışlarsada bir çok hallerde yalnız $\frac{1}{4}$ lük ile eserlerini ölçtüklerinden öyle yazılması muvafık olur; donanımda üstteki altı rakkaatı bu ölçünün altı zamana malik bulunduğu ve altındaki edette her bir zamanın bir dördlük veya bir ikilik nota ile yazılmış olduğunu bildirir; birinci düm kavî, ikinci tek zaîf, üçüncü tek kavî, dördüncü düm zaîf, beşinci tek zaman kavîdirler; bu usul sağ ve sol eller ile umumî kaideye göre kolayca vurulur; ve yahut yalnız sağ el ile iki zaman için aşağıya doğru bir, diğer iki zaman için sağa doğru ufkiyyen iki, diğer iki zamanlar için ise yukarıya doğru üç diye vurulur; müsta'mel hareketler, yürük yürükce ağırca, ağırdır; ağır hareketlere sengin semaî adı verilmiştir; bu usulle, kârlar, saz semailer, şarkılar, ilâhiler, oyun havaları, nakş semailer ölçülmüştür. Yürük semaîye misal olmak üzere Aziz ef. di nin pek parlak beyatî semailerile Hafız postun çok güzel nikriz semaîsini ve bestekârı mechul kadim huzzam Şarkıyı dercettik:

Bayatî yürük Semaî

Aziz ef.

Ağırca $\text{♩} = \text{♩}$

Yürük semaî Söy le gü zel rû hi mu sav ver mi sin ah nâ
La li le bin de bu ha la vet ne dir

1 2
lan o la yim gel lan o la yim gel gel

tâ bi şî mül ren gi gü li ter rel sin ne sin ne
ca nı a zî zim gi bi sük ker mi sin

$\text{♩} = \text{♩}$ *terenüm*
sin na sin vay ah a fe

ti dev rah fit ne i a bir ze man gel

gel gel gel iş ve ba zım ces mi fî sun

kâr dir gam ze si şad dar dir böy le ce bir

yar... dir yar yar dost dost be li be li me le... ğim

be li be li me le... ğim be li be li a... ku zum ca nı a zı

zim ği bi sük ker mi sin... sin... ne sin ne sin...

son meyanhane
vay ğonca cı ğim da ha kü çük... dūr... ya şın

1
ah... kur ban o la yım ğel... ban o la

2
yım ğel...

çok a ra dım yok tur e fen... dım... e ğin ah... kur

1
ban o la yım ğel... 2
ban o la yım ğel...

reş ki ni lek bir pe ri pey ker... mi sin ne sin

ne sin ne sin... vay

Beyatî nakş senğin Semaî Aziz ef.

$\text{♩} = 4 \text{ 2}$

Çok ağır

senğin semaî

A ram i de mem
Hay rest le ba kup

ya re ni ğah ey le me dik
ru yi ne ah ey le me dik

ce ca nim ca nim yel lel lel lel
ce

lel lel lel lel lel lel la

li ah a ram i de rien
gu yin de a nin

ya re ni ğah ey le
ca yi pe nah ey le

me dik ce ca nim ce
me dik ce

ca nim bir yerde ka rar ey

le ye mez ca ni a zî

zim ah

Nikriz nakş Semaî

Hafız post

Ağırca $\text{♩} = 96$
yürük semai Re ra yı ta' ne i ma in he me çi
 der cu şend a ri mu ra di men
 vay ki a ki lan he me di
 va va va ne i
 ka ba pu şa
 şend a man a man a man ey
 a man ey a man ey şir in ze ban ey
 $\text{♩} = 126$ orta
 ğel ğel ba lım na rah o lup dur ğel
 ğel ğel dı dein pür ab o lup dur ğel
 ğel ğel ğel ğel şir in ze ban

gel ni han gel a man gel
vay a mana man a man ey a maney
a man ey ral - len ten do 176
şi rin ze han ey san ben
te rel li ye lel li yei lel
yel lel lel le le lel li te rel li
düm de rel li ta ni ta ni ten yel le le lel li te rel li
ten ten ten ten a man ey
a man ey a man ey a maney düm de rel li ta ni ta ni ten
yel le le lel lei li a man gel ni han gel
ya man gel vay a man a man a man ey a man ey
a maney ral - len - tan do meyanhano
şi rin ze ban ey çe me ni zi bül bül kuniri

ku kum ri be ğa mı say ya dest

ye lel li te rel li te rel li ye lel li

ye le le lel le lel le lei lel le le lel li te rel li

zi bes ki şa hi ğü li su rud veş ber du du

şend a man ğel ni nan ğeli ya inan ğel

vay a man a man a man ey a man ey

ral - len - tan do

a man ey şir in ze banı ey

Hüzzam Şarkı

Orta $\text{♩} = 118$ §

yürük semai

Bir ğü zel al dat dı be ni sevda la ra sal dı te ni
bül bül ği bi söy le me si ho şu ma ğit di se si

hak ka is mar la dım se ni ğel ğü ze lim ğel a man
o dil be rin hob ne fe si

de nâ dil den a man a man

keş ke a şık o rîa yâ dîm a man a man

cev re lâ yık o rîa yâ dîm a man a man

Uzzal şarkı

Şevki bey

Ağırca devrî hîndî Bağ la nup zûl fû he za

ran ta ta

ta ta bî nâ

ib ret ol dum ah

a a

aşk er ha bî nâ

hür i ken düş düm be la gir

(saz) da da

(saz) da bi na ib re i ol

düm ah a

a aşk er ba bi

(saz)

Devrihindinin tersine

devri turan

2 2 3

düm ten tek

şekli vardır ki adı Devriturandır şekli şöyledir; Bu usul başta iki uzundan ibaret bir sofyanla sonda üç zamanı müctemi, bir somat usulünden mürekkebtir; buda üç zarpta kolaylıkla yurulur; ve yalnut yalnız sağ el ile baştaki uzun için aşağıya doğru bir, ikinci uzun için sağ tarafa uskiyen iki, sondaki uzun için yukarıya doğru üç diyerek zarholunabilir. Bu ölçü ile köçekçeler, havalar yapılmıştır. Hareketler yürük, ortadır. Misal olarak H. Sa'dettin beyin çok şık havasıyla, bir halk türküsünü dercettik:

Hüseyinî düğün evinde

H. Sa'dettin bey

♩ = 208

§

Yürük

devri turan mf

f

p

p *mf*

son karır

Hüseyinî Türkü

Sahibi mechul

okuyuruk *devri turan* $\text{♩} = 184$ *düm tek tek*

Yağ mur ya ğar baş üs tü ne in___ ce ka lem
Yağ mur ya ğar or dan bur dan üs___ tü müzde

mûlazime

kaş üs tü ne se___ lam ğe lir baş üs tü ne vay di li
ta ka yorgan ö___ pe çek sen işte te ğerdan

seviyorum seni vay di

sağlık di le yim ah yim ah
 süz î ba şımı da da

çok ağ lat dın ya rim söy le gü le yim ah
 ba rı ze hir ver bende ö le yim

sa na ka bil ol sa

öm, rüm vi re yim alı yim

ah a man a man

ha lim pek ya man ah a te ş i aş

kın le ci ge rim sa

san ah zan

Sûzinak şarkı

Hafız ef.

Ağırca düyek $\text{♩} = 110$

Gel ey tav ri

me lek a de (sa2)

kem — mal mec lis

a ma de (saz) de (saz) ni yaz

ey ler bu bu ür

ta de de (saz)

mu kem mel mec

lis a ma de (saz) de (saz)

aranağinesi

1 2 son

Uşşak peşrevi

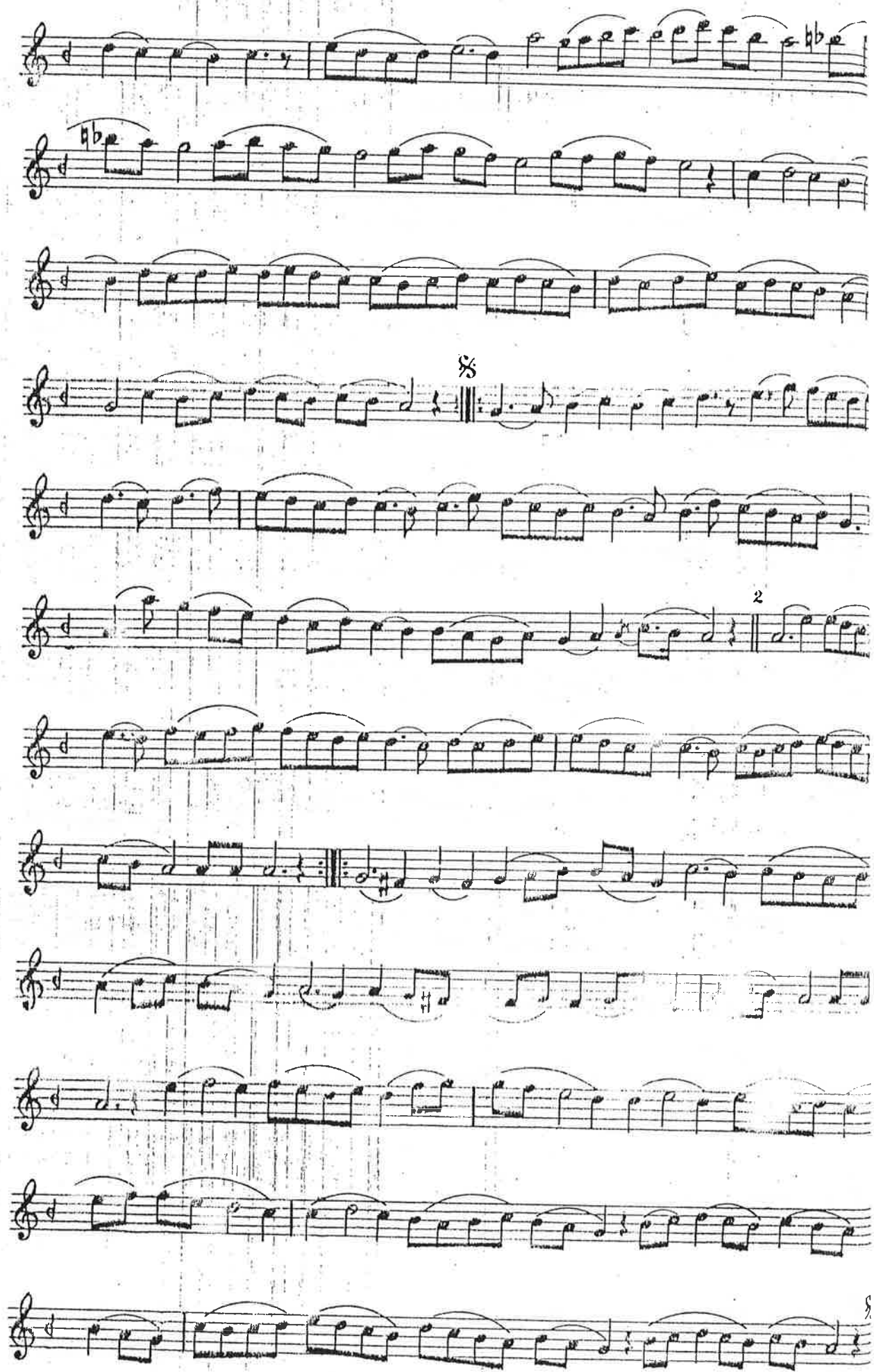
Bestekârı mechul

$\text{♩} = 8\frac{1}{4}$ dün lek lek düm düm

Ağır 16
çifte düyek

te ke

[Kömüreü zade Hafız efendinin doğum ve ölüm tarihlerini bilmiyoruz; şu kadarki onun Hamamî zade Dede ile hemasır olduğu ve üçüncü Selim ile ikinci Mahmuda musahiplik ve hanendelik etmiş olduğu ma'lûmumuzdur; Şevkefza makamında Beste ve Nakş semaîsile sair makamlarda şarkıları güzel eserlerdir.]

[Şehlâ Hafız Abdullahında doğum ve ölüm tarihlerini bilmiyoruz; yalnız onunda Dede ile hemasır olduğunu ve üçüncü Selim ile ikinci Mahmuda hanende ve musahiplik etmiş olduğu ma'lûmumuzdur; Nevapuselek hestelerile sair şarkıları güzel eserlerdendir.]

Müsemmen usulü

Bu ölçü başta müctemi üç zamanlı bir semaî, sonra birleşmiş iki zamanlı bir nim sofyan, ve nihayetinde yine müctemi üç zamanlı bir semaî usullerinden mürekkep olmak üzere sekiz zamanlıdır, şekli şöyledir: Bu ölçü donanımında $\frac{8}{8}$,likle gösterilir; yukardaki rakkam bir ölçünün havî olduğu sekiz zamanı ve alttaki sekiz adedide her bir zamanın bir sekizlik nota ile yazılmış olduğunu bildirir; birinci düm kavi, ikinci tek nim kavi, üçüncü tek kavidirler; bu ölçü bir batotada yazılır ve üç zarpta sağ ve sol eller ile vurulur ve yahut sağ el ile birinci üç zaman için yukardan aşağıya bir, iki zaman için ufkiyyen sağa doğru iki, sondaki üç zaman için yukarıya doğru üç diyerek dabi vurulabilir; Müsemmede yurük, orta hareketler kullanılmıştır, bununla şarkılar, küçekcelër, aranağmeleri, havalar yapılmıştır; birinci ve ikinci mertebelerde istimal edilmiştir; misal olarak Hacı Arif beyin güzel şarkısını okuyucularınıza sunduk;

Isfahan şarkı

Hacı Arif bey

Yürük $\text{♩} = 168$

müsemme Düş me ey a şık na ya le yağ ma

yok yağ ma yok ha ni vi sa le yağ

ma yok yağ ma yok ha ni vi sa le

yağ ma yok ey le me bey

hu de nâ le yağ ma yok

Aksak, Raks aksak, Evfer, Oynak ölçüleri

Aksak usulü başta bir sofyan, sonda bir türk aksağı usullerinden mürekkep dokuz zamanlı bir düzümdür, şekli şu veçhiledir; donanımında $\frac{9}{8}$, $\frac{9}{4}$ lükle gösterilir; üstteki aksak düm te ke düm tek tek ağır aksak düm te ke düm tek tek rakkam her bir ölçüde dokuz esasi zaman bulunduğunu ve alttaki sekiz ve dört rakkamlarında her bir zamanın bir sekizlik veya bir dördünlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir. Birinci düm kavi, ikinci te nim kavi, üçüncü ke zaif, dördüncü düm kavi, beşinci tek kavi, altıncı tek zaiftir; bu ölçü bir batota da yazılır, ve iki el ile altı zarpta kolayca vurulur, yahut yalnız sağ el ile düm için bir aşağıya, teke için sola ufkiyyen iki, düm için sağa ufkiyyen üç, tekler içinde yukarıya doğru dört diye zarpolunabilir. Aksak usulünde yürük, orta, ağır hareketler ve birinci, ikinci, üçüncü mertebeler kullanılmıştır; ağır hareketlisine ağır aksak ismi verilmiştir; bu ölçü ile Şarkılar, havalar, aranağmeleri, köçekceler, oyun havaları kesretle ölçülmüştür; aksağa nümune olarak Şevkinin çok enfes şarkılarını ve Sa'dullah efendinin şarkısıyla Dr. Suphi'nin Behariyesini dercettik:

♩ = 88   Uzzal şarkı   Şevki bey

Ağır aksak

Dok ter ne i çün (saz) nab

zi mi al (saz) dı dı

din e le söy le (saz)

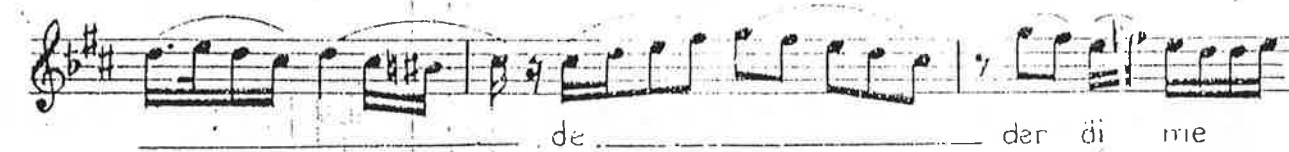
teğ his o lu nur

mi gö nül (saz) ya ya

ya re si öy le (saz)

sev da ze de yün

din le be nim (saz) ka

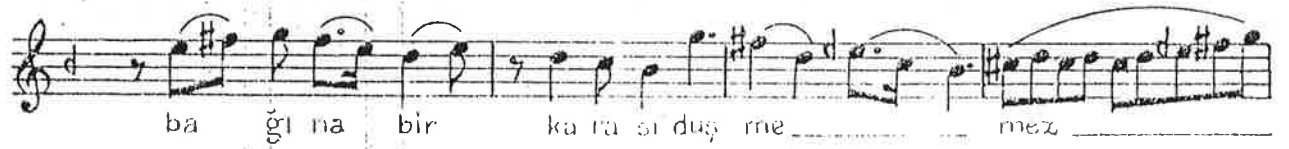
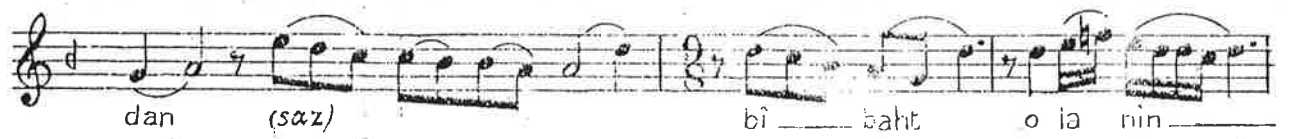
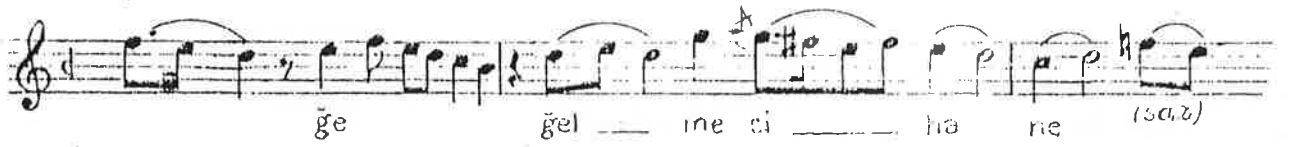
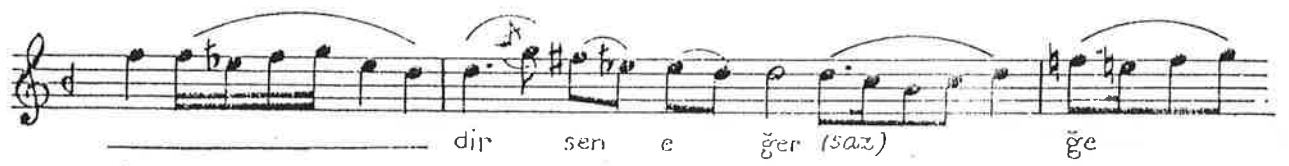

yok (söz) de de der di
me ça re (söz) aranağmesi

Beyatî şarkı

Şevki bey

Ağır $\text{♩} = 88$
aksak Bir kat ra i çen
çeş me i pür hü hu
hu ni fe na dan (söz)
ba şm a la maz
bir du hü ba (söz) ra
ra ra ni be la dın (söz)
a su de o lam

Uşşak şarkı

Şevki bey

Çok yürük
aksak 184

Mec-nun ği bi-ben dağ-lar ğe zer-
ken zer-ken kûh-sa ri aşk da-ıy
la i din sen kûh sa ri aşk da-
ley la i din sen sah ba yi aş kın
dil şî şe sin den dil şî şe sin den
kendi e lin le dol dur ma din mi
ken di e lin le dol dur ma din mi *son*

Şevkefz

Sa'dul ei.

Yürük $\text{♩} = 168$
aksak

Al şıl di ney har yim sen gon ce ia
Bil men ki ney yim sen gon ce ia

ca i gül ca i gül gö nül ar zu
ka ra ra ra be ni bir nüz

der ma nen di bül bül
le kul din a vâ re

di bül bül düş mü sem a te şe sev da
a vâ re bu der di ne as la tu rum

ne müş kül ne müş kül ah gö nül
maz ça re maz ça re

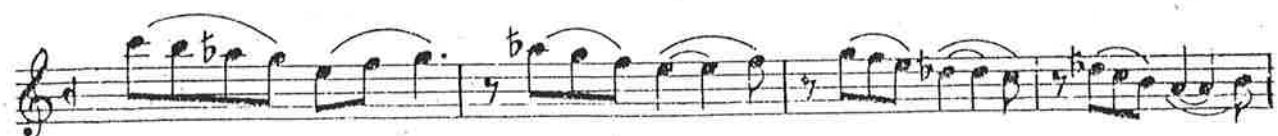
vah gö nül bi ça re gö nül re gö nül

Beyatî bahariyye Dr. Şuphî

Yürük $\text{♩} = 192$
aksak

Şok yürük
aksak

Aksak usulünün şu notada görüldüğü gibi nihayetindeki kısanın uzundan 'evvel' gelmesiyle aldığı şekle (evfer) namı verilmiştir: buda birinci, ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır. Evferle şarkılar, Mevlevî ayîni şerifleri, köçekceler ölçülmüştür; Evfere nümune olarak Zeki Mehmed ağanın Şarkısını yazdık:

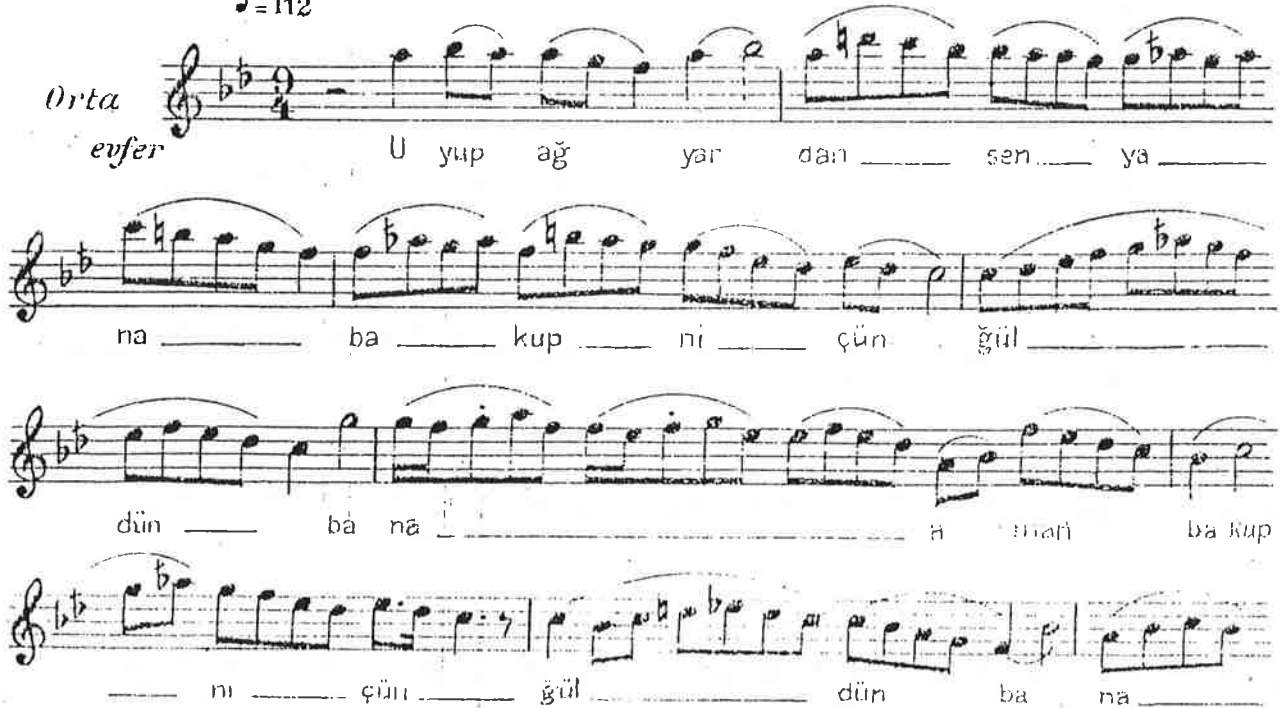

Sevkefza şarkı Zeki Mehmed ağa

$\text{♩} = 112$

Orta

evfer

ren cî de dir göğ

lüm sa na rencî de dir göğ

lüm sa na ba kup ni çün gül

düm ba na a man ba kup

ni çün gül düm ba na

son

Aksak usulünün ters bir şekli vardır, ona (Rakıs aksak) ismi verilmiştir; Evvelâ bir Türk aksağı sonra bir sofyan yer almışlardır, şekli şudur: bu ölçü ilede Şarkılar, oyun havaları, havalar yapılmıştır; ve birinci, ikinci mertebelerde isti'mal edilmiştir; misal olarak veremin pençesinde esiri fraş olan kızının verdiği acıyı teskin etmek için Dr. Suphî nin bestelediği şu hicaz havayı yazdık:

2 3 2 2

rakıs aksak düm tek düm tek

Hicaz hava Dr. Suphî

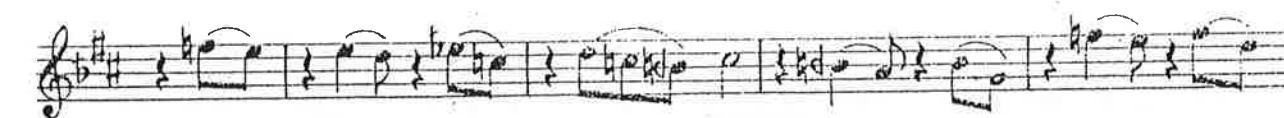
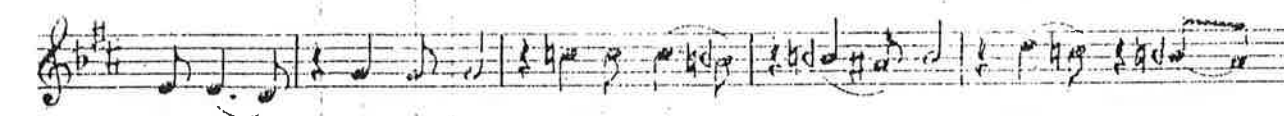
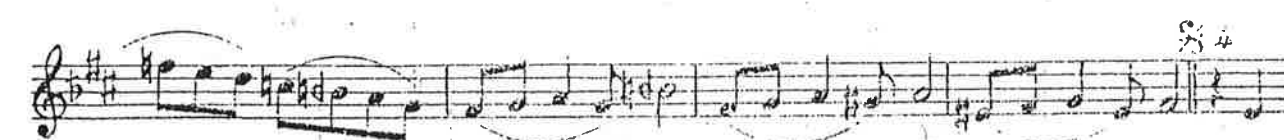
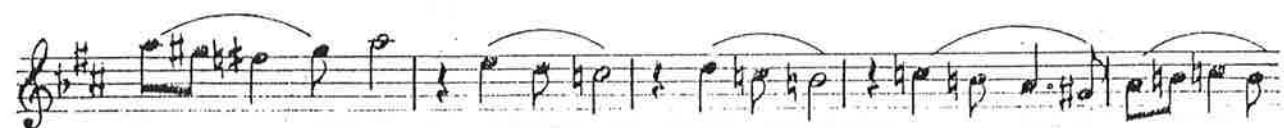
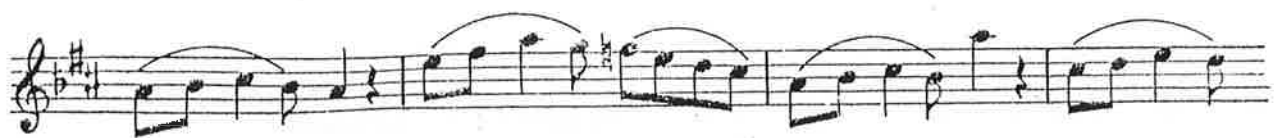
1

çokyürük

8r

8r

8r

Aksak usulünün diğer makus bir şekline de (oynak) ismi verilmiştir ki başta bir sema ve sonda bir yürük sema den terekkep etmiştir, şekli şudur: birinci ve ikinci mertebelerde istimal edilmiştir, bununla şarkılar, havalar ölçülmüştür; misal olarak şu halk türküsünü yazdık: *dynak* düm tek tek düm tek tek

Rast Türkü

Frenkçin ölçüsü

Bu usul başta iki sema ve anı ta'kip eden bir yürük sema den müteşekkil on iki zamanlı bir düzumdür; donanında $\frac{12}{8}$ ve ya $\frac{12}{4}$ lükle gösterilir; şekli şu veçhileddir. Üstteki 12 rakamı her bir ölçüde on iki zamanı esas bulundugunu ve alttaki sekiz rakamında her bir zamanın bir sekizlik veya bir dördlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir; bu ölçü bir hatutada yazılır; istenilirse havi olduğu ufak ölçüler noktalı hatlarla ayrılabilir; birinci düm nim kavi, ikinci düm kavi, üçüncü düm zaif, dördüncü düm kavi, beşinci te nim kavi, altıncı ke zaif, yedinci te kavi, sekizinci ke zaif, dokuzuncu te kavi, onuncu ke zaif; bu sağ ve sol eller ile on zarpla vurulur; birinci, ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; aynı şeriflerde nadiren bestelerde ve havalarda istimal edilmiştir; misal olarak Dr. Suphi'nin Suzinak makamındaki Bahriyesini ve bir ilâhiyi yazdık.

Sûzlnak Bahariyye

Dr. Suphi

1 $\text{♩} = 108$ düm düm düm düm te ke te ke te ke

Ağırca frenkcin

Segâh İlâhi

Bestekârı meçhul

$\text{♩} = 84$ düm düm düm düm te ke te ke teke

Ağır frenkcin

Bu aşk bir bah ri um man dir
de li lım sı ri kur an dir
sa la tul lah se la mul lah

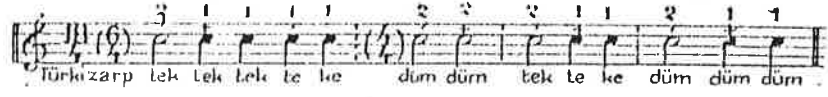
bu na had di ke nar ol maz
bu nu bi len de ar ol maz
a ley ke ya re su lal lah

son

Türki zarp usulü

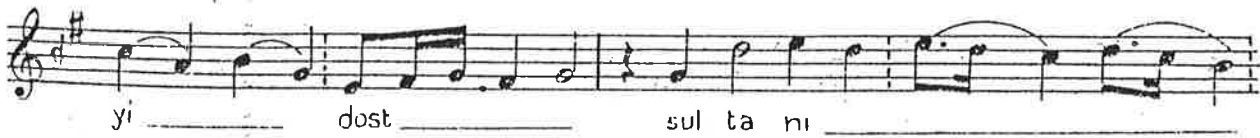
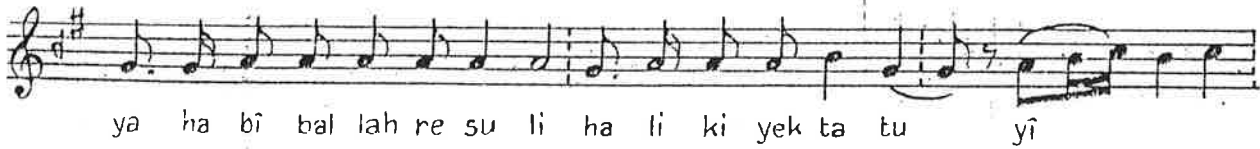
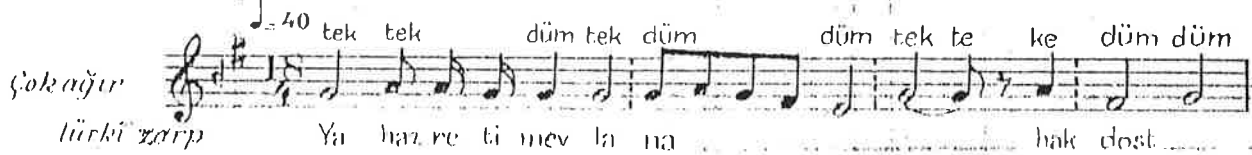
Bu ölçü başta bir yürük semai ile onu müteakip üç adet sofyandan terekkep etmiş on sekiz zamanlı bir düzüm-dür; şekli şöyledir: donanım-
da $\frac{11}{4}$ lükle gösterilir; bu usu-
lün mürekkep olduğu dört
usulün noktalı hatlarla ayırd edilmesimuvasık olur; kavi ve zaif zamanları mürekkep bulun
duğu ölçülerin kavi ve zaif zamanları gibidir; sağ ve sol eller ile on üç zarpta unumî kaideye
tatbikan varulur; yalnız sağ el ilede yürük semai ve sofyanda yapıldığı gibi zarbolunur; bu
ölçüde müsta'mel hareketler ağırca, ağırdır; ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; bu
usul ile kârlar, besteler, na't ve mevlidi Peygamberî ölçülmüştür; Türki zarba misal olarak
İtrî'nin çok enfes na'ti şerifi ve bestekârı mechul kâr parçasıla kitabımızı süsledik; kârî
Dedenin gramofonu makamında olan mutafzade Ahmed efendiden Bahariyye mevlevihanesi
şeyhi Hüseyin ef. di geçmiş ve bende ondan almışımıdır; eskiden yüzlerce eserler yapılmış
olan Türki zarp unutulmuş ve yegâne hümanec olarak kâr parçası kalmış idi; mevlevihane-
lerde mukabelelerin başında taksim gibi usulsüz olarak okunmuş olan bu na'tin en güzeli ve
usule sokulabileceği şekli sabık Yenikapı mevlevihanesi ayinhanlarından Hüsameddin dede
de bulunmuş ve ondan yazılmıştır; musiki âlini ve muktedir bestekârumuz II. Sadettin bey
muhibbimle bu eseri usule sokmak ve aslına irca' etmek için on iki sene çalıştık ve yüzde
doksan muvaffak olduğumuza ka'niiz ve bu suretle Türki zarp usulümüzü canlandırarak türk
evlâdlarına kazandırdığımızdan dolayı mesuduz.

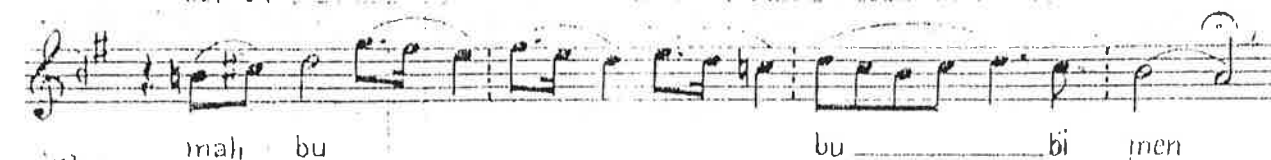
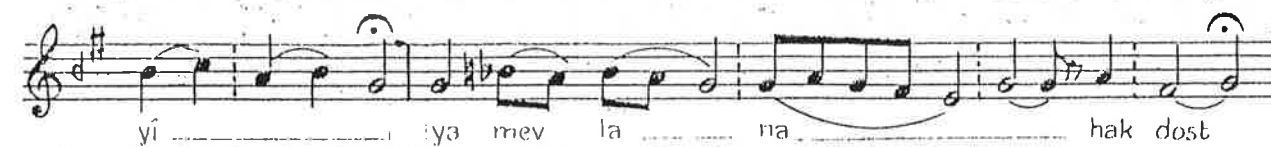
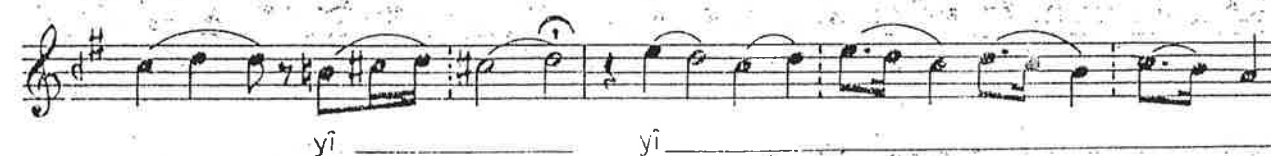

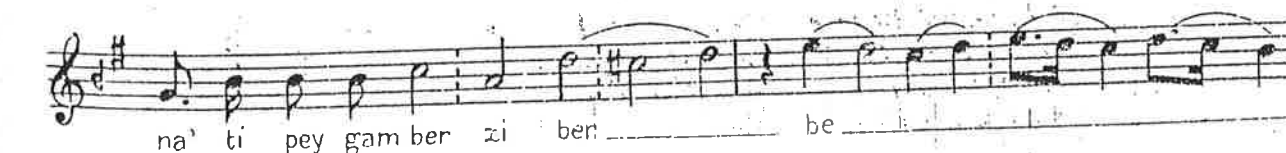
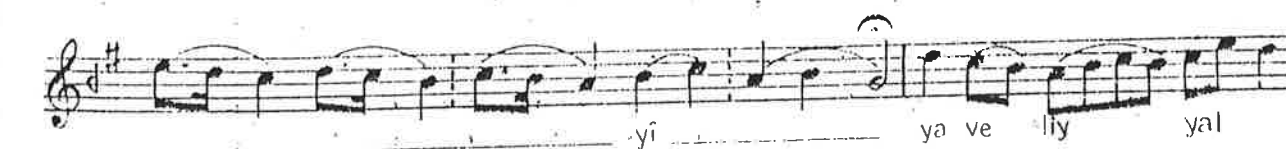
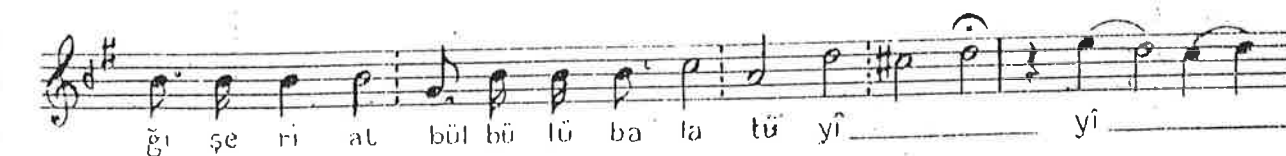
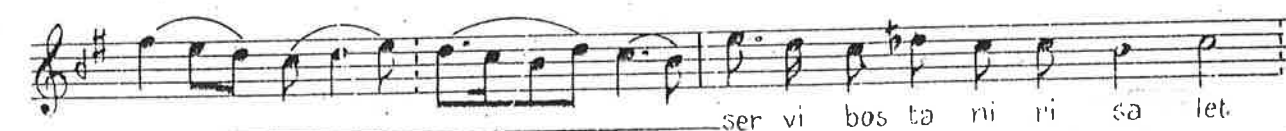
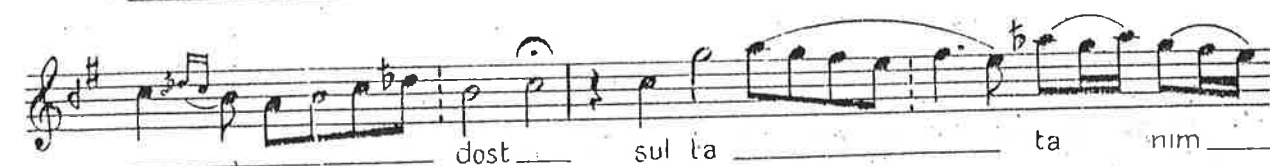
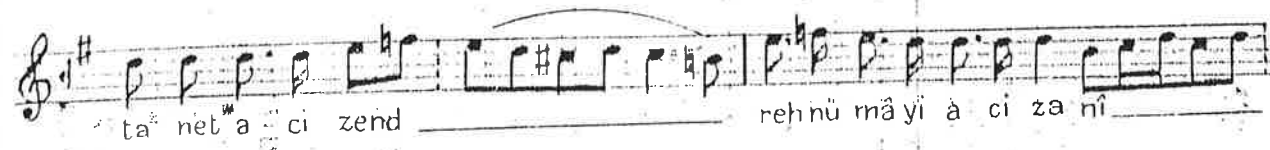
Bestekârı
İtrî

Rast na'ti şerif

güfte: Hazreti Mevlâna
Celâleddini rumî

Na'tin gūftesi

(ya hazreti Mevlânâ hak dost)

Ya habîb - Allah Resûlî hâlikî yektâ tuyî;
Berğûzîni zülcelâlî pâkû bî hemta tuyî;

(dost sultanım)

Nâzenîni hazretî hak sadrı bedrî kâinat;
Nûrî çoqmi enbiya çoqmi şerâfı ma tuyî;

(ya Mevlânâ hak dost sultanım)

Der şebi mi'rac budo Cebrail ender rîkâb;
Pâ nihâdo ber sorî nûh külbûdi hadrâ tuyî;

(ya Mevlânâ hak dost sultanım)

(mahbûbinem dost)

ya Resulallah tû danî ümmetanet âcizend;
Rehnümâyî acizânî bî şerû bî pâ tuyî;

(hak dost, Sultanım)

Servî bostânî risâlet nevbahârî ma'rifet;
ğûlbûnî bâğî şeriat bûlbûlî bahâ tuyî;

(ya veliyyullah dost)

Şemsi tebrîzî ki dâred na'tî Peygamber, zîber;
Mustafa vü müctebâ an seyldi âlâ tuyî;

(ya tâbîbel kulûb, ya veliyyullah dost)

Na'tin türkceye tercemesi

Ey Tanrının sevğillisi ! eşsiz yaratıcının Elçisi sensin ;
Allahın kulları arasında seçtiği pâk ve benzeri olmıyan sensin ;
Ulu Tanrı'nın nazlısı, kâinatın yüksek derecelisi ve tekâmül etmiş ;
Peygamberlerin gözünün nûru, bizim gözlerimizde ışıdığı sensin ;
Mi'rac gecesi Cebrail rîkâbında olduğu halde ;
Öküz kat yeşil kubbenin üstüne ayak basan sensin ;
Ey Tanrının Elçisi ! bilirsin ki ümmetlerin acizdirler ;
Başsız, ayaksız acizlerin yol göstericisi sensin ;
Peygamberlik bostanının selvisi, ma'rifet dünyasının ilk baharı ;
Şeriat bağının gül fidanı, yüce sünbül sensin ;
Şemsi Tebrîzi Peygamberin medhini ezberlemiştir ;
Mustafa vü Mücteba, o yüksek ulu sensin ;

Rast kâr

♩ = 72 tek tek tek düm tek düm dümtek teke

Ağır türkî zarp Bi ya ey aş kı ta ber

düm düm düm düm

ru zi ğâ ri hi şî ten

ğir yem ah ha ah ha ser vü nâz

te ne ta dir ney an ha ah ha iş

ve baz te ne ta dir ney

Şarkı Devri ravânı ölçüsü

Şarkı Devri ravânı başta bir yürük semai sonra beş adet müctemî' sofyandan mürekkep ve yirmi altı zamanlı bir düzümdür; bunun görüldüğü gibi iki şekli vardır; birincisi daha güzel ve yapıları caizlere muvafıktır; bu ölçü donanım-
da $\frac{26}{8}$ ve $\frac{26}{4}$

Şarkı devri ravânı

düm düm tek düm tek düm tek te ke

Şarkı devri ravânı

düm düm tek düm bek tek dümtek düm tek tek düm tek düm tek tek

lûkle yazılır; yirmi altı rak-
kamı her bir ölçüde yirmi altı esasi za-
man mevcut olduğunu ve alttaki sekiz ve dört rakkamı her bir zamanın bir sekizlik veya bir dörtlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir; bu usulde baştaki yürük semaiyi, sofyanlardan noktalı bir hatla ayırmalıdır. Bu usul ile şarkılar yapılmıştır; birinci ve ikinci mertebelerde kullanılmıştır; misal olarak kömürcü zade Hafız ef. nin şarkısını yazdık:

Puselik aşırân şarkı

Hafız ef.

♩ = 72 düm tektekdüm tek düm tek teke

Ağır şarkı devri ravânı Ço zül me zül fû ne

ey dil ru ba

dil bağ la yan
 lar dan ca nın ka çın ma
 a te ş i aş kın
 la bağ rın dağ
 la yan lar dan
 son ca nın dü ş er mi iç
 ti nab it mek
 se nin çün ağ
 la yan lar dan
 ca nın

Durak evferi usulü

Durak evferi, baş tarafta bir türk aksağı ile onu müteakib zamanlar: müctemi' dörü adet sofyandan doğmuş yirmi bir zamanlı bir düzümdür; şekli şu notada görülyor: Bu usul donanımında $\frac{21}{8}$ veya $\frac{21}{1}$ lük ile gösterilir; yirmi bir rakkamı her bir ölçüde esasî yirmi bir zaman bulunduğunu ve alttaki sekiz ve dörü rakkamlarıda her bir zamanın bir sekizlik veya bir dörütlük nota ile yazılmış olduğunu bildirir; usulün nihayetine siyah bir çizgi konulması ve havî olduğu ufak ölçüleri noktalı hatlarla birbirlerinden ayırmak muvafık olur; kavi ve zaif zamanları mürekkep olduğu ölçülerinkileri gibidir; Bu ölçü sağ ve sol eller ile yedi zarpta vurulur; hareketi ağırca, ağır, çok ağırdır; bu usul birinci, ikinci, üçüncü mertebelerde isti'mal edilmiştir. Cami'lerde okunan na'lar, salâtlar, minarelerde terecnüm olunan temcidat, tekkelerde çağırılan duraklar hep bu güzel ölçü ile yapılmıştır. Durak evferine misal olarak Yusuf çelebinin güzel rast na'tile, Eyup Sultan türbedarı na'li zade İbrahim ef. dinin beyati, ve Ali dedenin mahur ilâhî duraklarını ve Mu-harrem'in onuncu günü tekkelerde okunmuş ve çok belîğ olan İmam Hüseyin'in mersiyesini okurlarmıza sunduk:

Bestekârı

Şairi

Yusuf çelebi

Rast na'ti Peygamberî

Yahya Nazîm

teke te ka düm — düm tek — tek

Ağır *durak evferi* *Dost* a — a fi la bi — sub bu hu

ma — ev — ha — ha ha bî

bi — kib — ri — ya —

ma — hi — ta — bi — şa

şa — mı ev ed — na — na — ha

bi — bi — ki — kib — ri — ya —

mevhananc *dr* u — u — ma ram ma' — zur — b —

la ev za i kūs ta

1
ha ha ne si

2
ha ha ne si ba bak ma

no sa ru ni na zi me

ya ya ha bî bi ki

ral-lan-ten do a tempo
kib ri ya ma hi ta

bî şa şa mı ev ed

son
na na ha bî bi ki kib ri ya

Na'tin güftesi

Afitâbı subhî mâ evhâ habîbî kibriya ;
 Mahitâbı şamı ev ednâ habîbî kibriya ;
 Umaram ma'zur ola evzâl küstahanesi ;
 Bakma noksâni Nazîme ya habîbî kibriya ;
 Mahitâbı şamı ev ednâ habîbî kibriya.

Bestekârı
İbrahim ef.

Beyatî ilâhî Durak

gâfî
Dervîş Osman
Sinoçak

Ağır $\text{♩} = 84$ S
durak evferi Dost bül ___ bü li şu ___
man___ ma niz bey ___
her___ dem o ku ___

hi ri de yim ___ gül ___
hu hu de yim ___ kûl ___
ku ku da yim ___ gül ___

den ___ na sî ___ bim ___ va ___ va ___
den ___ na sî ___ bim ___
den ___ na sî ___ bim ___

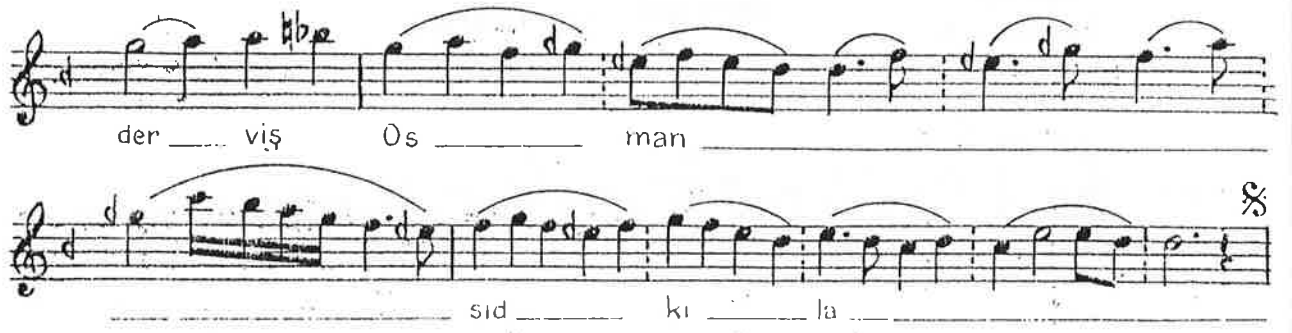
var ___ be nim ___

va ___ va ___
va ___ va ___

var ___ be nim ___ dost
var ___ be nim ___

bu ___ yi hak dan ___

lez ___ zet al ___ dı ___

güfte

Rübülî şûrîdeyim gülden nasîbim var benim ;
 Sanmanız beyhûdeyim külden nasîbim var benim ;
 Büyî haktan lezzet aldı dervîş Osman sıdkile ;
 Her dem o kokudayım gülden nasîbim var benim ;

Bestekârı
 Ali dede

Mahur ilâhî Durak

bür han a rar dım mı
 hak dan a yan bir ri
 as lı ma as lım
 nes ne yok göz süz
 ba na
 le re
 son
 bür ha han miş
 pinni ha han miş

güfte

Derman arardım derdime, derdim bana derman imiş ;
 Bürhan arardım aslıma, aslım bana bürhan imiş ;
 İht Niyazın nüzün bir nesne örtmez hak yüzün ;
 Haktan ayan bir nesne yok gözünüzle pinhan imiş .

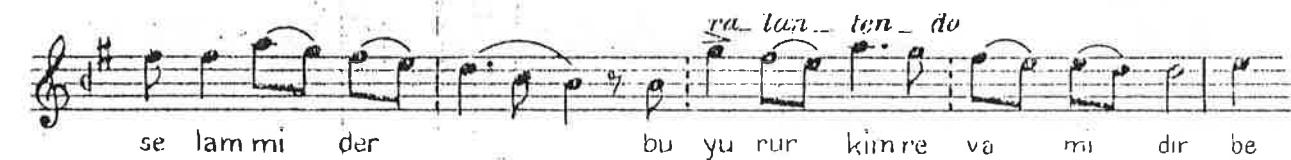
NUHUFT

Beste : Hatib zakiri
 Hasan ef.

Mersiyei İmam Hüseyin

güfte : Yazıcı oğlu
 Mehmet ef.

Ağır, J = 84
 durak evferi Dost ri va yet de ge lür bir gün ra su lül lah
 o lüp dil şad di ki di zinde

güfte

Rivayette gelur bir gün, Resulullah olup dilşad;
ki dizinde oturmuştu Hüseyin ile Hasen şehzad;
Hüseyin'i öptül boynundan Hasen ağzı dudağından;
İkisin bâbı şefkatten bu resme eyledi irad. hey yar ey.
İrıştı Cebrail de-hal elinde var idl üç şal;
Biri kare, biri sarı, biri kızıl idi veklad;
Dedi Allah selâm ider buyurur klm revamışır!
Beni nice sever ol klm bana karşı öper evlâd;
Divanında eli bağlı kulundur ya Resulallah;
Yazıcı oğluna eyle şefaât olasıñ dilşad.

[Yusuf çelebinin aşk abd olup mevtanı İstanbuldur; ulûmu diniyyeden içazetli, sesi güzel; okuyuşu lâtif idigini ve üstadîyete yükseldigini Esat ef. di Atrabulasârında yazmıştır; kendisi Sultan Selim camiinde na'ithan imiş; istiharı devri (1106 ilâ 1140) dır; velâdet ve vefat tarihlerini bilmiyoruz. Elli kadar murabba, şarkı, semaisinin mevcudiyetini yazdıktan sonra (meşhur olan mevlidi şerife nazire olarak merhum Arif ef. dinin mi'raciyesini bestelemiştirki rûtbei üstadîyeti ol eseri cemîli istima'dan aşikâr ve ayan olur) sözlerini ilâve etmiştir; hakikaten elimizde bulunan nikriz bestesîle rast ilâhîsi ve yukarda notasını dere ettiğimiz rast ilâhî durağı kendisinin muktedir bir bestekâr olduğunu isbat etmektedirler; bir çok ilâhiler bestelemiş olduğunu şeyh Ruşen ef. di ve mustakim zadenin mecmualarında gördük.]

[Devriş Ali şirü ganî İstanbullu ve Gülşeni dervişlerindendir; istiharı zamanı (1058-1099) dadır; sesi okuyuşu güzel bir üstad imiş; yüze kırık bestelerinden ma'dâ altı yüzü mütecevaz ilâhiler, tesbîhler, savtlar, duraklar, na'lar yapmış olduğunu Esat ef. di Atrabûlasârında yazmıştır; doğum zamanını bilmiyorsakta ölüm zamanı (1126) dır; Mustakim zade ve Şeyh Ruşen ef. dinin ilâhî mecmualarında her makamda müteaddid ilâhî ve duraklar bestelemiş olduğunu gördük isede esefaki bu gün ma'lûm iki durağı kalmıştır.]

Kari'lerine şunu arzelmeliyim ki Durak evferi usulü tahminen yüz seneden beri unutulmuş durak ve na'itler tenbel ve cahil müezzin ve zakirler taraflarından usulün zamanları bir çok parçalara ayrılmak suretile adeta musiki hokkabazlığı yapılarak taksim gibi okunmuş idi; birinci ciltte Dilkeş hâverana misal olarak notası konulmuş olan durağı muhibbim Bahariyye mevleviyanesi şeyhi Hüseyn ef. di Dede nin şakirdi olan mutaf zade Ahmet ef. di den usullu olarak geçmiş ve acizide Hüseyn ef. di den almıştır; ileride eser ve tercemei halini yazacağımız muhibbim zakir hoca Fehmi ef. di den çok bozuk ve taksim gibi okunmuş kırka yakın na't ve durak yazdık ve bu esnada Hâceye durak evferi usulünü öğrettik; kendisi muktedir bir bestekâr olduğundan muahharen yazdığımız na't ve duraklar bir dereceye kadar usullu ve güzel dirler; işte bunları usule sokmağa ve asıllarına ircaa H. Sadettin beyle çalıştık ve muvaffak olduk ve bir kısmını merhum hâceye de okuduk; cevaben, Suphî bey ilk evvel yazdıklarımızda inşaallah emracğız demişti; yurdumuz evlatlarına bu güzel ölçüyü kazandırdığımızdan dolayı bahtıyarız.

Fahte ve nîm fahte ölçüleri

Bu usul iki nevi olarak kullanılmıştır; birincisi aksak fahte veya nîm fahte akdı verilmiş olan on zamanlı, ikinciside fahte denilen yirmi zamanlıdır; nîm fahtenin şekli şu notada görüldüğü gibi bir yürük semai ve sonra bir sofyan usulünden terekkeb etmiştir: yürük semainin dördüncü ve beşinci zamanları arasında bayım vardır; şekli şöyledir:

bu ölçü donanımında ya $\frac{10}{8}$ lik ve ya $\frac{10}{4}$ lükle gösterilir; mürkep olduğu yürük semai ve sofyan ölçülerini noktalı bir hatla ayırmak iyi olur; birinci düm nîm kavi, ikinci tek kavi, üçüncü düm zayıf, dördüncü tek kavi, beşinci tekenin tesisi nîmkavi kesi zayıftır; bu ölçünün vurulması genel kaldeye göre sağ ve sol ellerle kolayca yapılır; nîm fahte nadiren birinci mertebede, ekseriya ikinci üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; Hareketler yürükçe, orta, ağırca dır; nîm fahte ile peşrev ve beseler ölçülmüştür; ona misal olarak Solak Zade Mehmed efendinin (320) senelik nikriz peşrevini ve doktor Suphînin tuluğ beatesini yazdık:

Nikriz peşrevi

Solak Zade Mehmed efendi

(Solak zade, yeniçeri askerlerinden İstanbullu Mehmed çetebidir; 4üncü Murad musiki lerindendir; pederi solak olduğundan (Solak Zade) ve mıskaal calmakta mahâreti sebebiyle (mıskaal) unvanlarıyla yadedilir; nakş, tezhîb, şiir ve inşâda şöhreliidir; şiirde mahlası Hemde dir; Solak zade tarihi namîle (699-1053) tarahine kadar bir Osmanlı tarihi ve 4üncü Mehmed zamanınadək (fibrieti şahan) manzum eserini yazmışdır; Solak zadenin saz eserleri olmak üñ Kantemirin ve sair mecmualarda yazılı Evic saz semaisi, zarbifetih ölçüsünde Rast, Havî usulünde Segâh ve Acem, Fahte usulünde Acem ve Nikriz, Devrikebir ölçüsünde Uşşak. Sakil usulünde Uşşak, Hafif ölçüsünde yine Uşşak, devrikekir ölçüsünde Nişabur, Zarbî fetih ölçüsünde Neva peşrevleri vardır; üslûbu güzeldir; (1068) de ölmüşdür).

Hicaz Beste

Dr. Suphi

♩ 92 Dümtek düm tek te ke

Ağır 10/4

lenkfahte Baktık ca hü hüsnu a rı na (saz

hay ran o lur a şık la rın

hayran o lur a şık la rın

Şmûlaxime terennüm

ca nım ya ____ la y ____ le lel li ye lel li ye ____ le

lel li mî rim ya ____ la ye ____ le lel li ye lel li ye ____

____ le ____ le lel ____ li ya la ya la ____ ye le lel li

ye lel li ye le ____ le lel li hay ran ____ o

sonz meyanhane

lur ____ a şık la ____ rın ____ gel dik ____ ce

hi ____ hic rin ya ____ dı ma (saz ____) gel dik ____ ce

hi ____ hic rin ya ____ dı ma hay ran ____ o lur ____

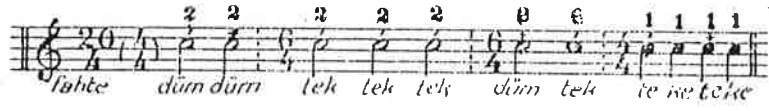
a şık la ____ rın ____ hay ran ____ o

lur ____ a şık la ____ rın ____

Nimfahtenin zamanlarına mûsâvî birer müddet daha katılmak ve ayrı zarbeler vurulmak suretile husule getirilen şu yirmi zamanlı şekline de sahte denilmektedir ve ölçü olarak istimal edilmiştir; fahte başta bir sofyân, sonra iki adet yürük semâi ve sonda bir sofyandan terk-küb etmiştir; sondaki iki teke teke den ibaret olan vahidî kıyasî zamanlarına göre diğer uzunalar kuvvetlidirler; şekli şu suretledir; donanımda $\frac{29}{4}$ lukle yazılır;

genel kaideye
göre bu ölçü iki
el ile kolayca vur-
rular son daki

vurulur, bu ölçü nadir olarak birinci mertebede ekseriya ikinci mertebede kullanılmıştır; hare-
ketler orta, ağırca, ağırdır; fahte ile peşrev, beste, ilahiler ölçülmüştür; ona örnek olarak 400se-
nelik tatar Gazi Giray hanın çok güzel Huzzam peşrevini yazdık:

dört zamanlı tek-
te iki el kaldırı-
lup avuçları ile
beraber dizlere

Huzzam peşrevi

tatar Gazi Giray Han

1 $\text{♩} = 8\frac{1}{2}$ Dü m dü m tek tek — tek dü m tek

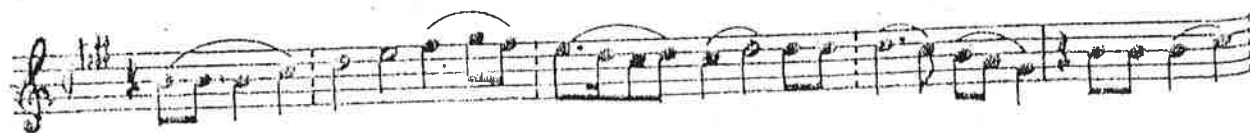
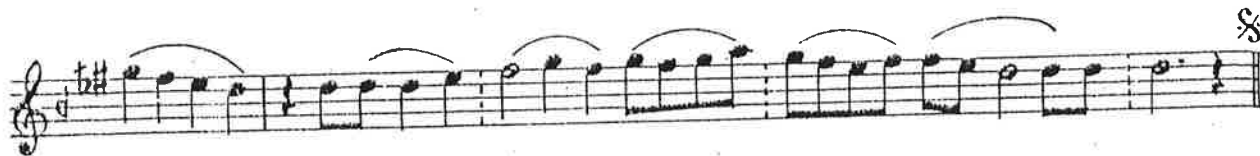
Ağır fahte

te ke te ke

1

2

Çenber ölçüleri

Çenberlerin iki nevi vardır; biri çenber öteki nüm çenberdir; Çenber yirmi zamanlı Fahtenin başına bir sofyan ölçüsü katmakla hasıl olmuştur; başka bir tarifle iki sayı yürük semainin başına iki adet sofyan ve sonuna da bir sofyan katmaktan doğmuştur; şekli nota da yazılıdır: Çenber do-

nanımda $\frac{24}{4}$ ve $\frac{24}{2}$ likle yazılır; Kavi, zaif zamanları murekkep ol-

duğu ölçülerinki gibidir; umumi kâideye göre iki el ile kolayca vurulur; murekkep bulunduğu usak ölçülerin noktalı hatlarla ayrılması saâdettir olur; Çenber nadiren birinci mertebede ekseriya ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; bunda orta, ağır hareketler istimal edilmiştir;

Çenberle peşrev, besteler ölçülmüştür; onun ikinci mertebesine yürük çenber, üçüncü mertebesine ağır çenber adı verilmiştir; birinci mertebesine misal olarak Kantemirin kitabından terceme ettiğimiz iki yüz otuz senofik olmak üzere İbrahimin peşrevini yazdık:

Uşşak peşrevi

İbrahim Zurnazen

1. 125 Düm te ke düm düm tek tek tek düm tek te ke te ke

Orta çenber

Şmülazime

son

zeyil

Ş3

İkinci mertebesine misal olarak İtrinin Beyatî ve üçüncü mertebesine örnek olmak üzere Zaharyanın çok güzel Rast ve Hüseynî ve Nane Ahmed çelebinin Muhayyer bestesile okuyucularımızı neşelendirdik:

Bestekârı Zaharya

Rast beste

şâiri Nafiz

çok Ağır $\text{♩} = 40$ S Dürn _____ te _____ ke düm _____ düm _____

şenber Ah _____ ren ği mev _____ ci
Ah _____ ser vi su _____ zan
Ah _____ na fi zin _____ lah

tek _____ tek _____ tek _____ düm _____ tek _____

a _____ a _____ a _____ bi _____ zu
da _____ da _____ da _____ med _____ da
ri _____ ri _____ ri _____ den _____ ka

te _____ ke _____ te _____ ke _____

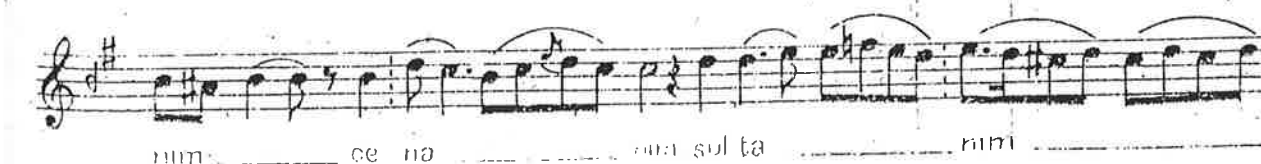
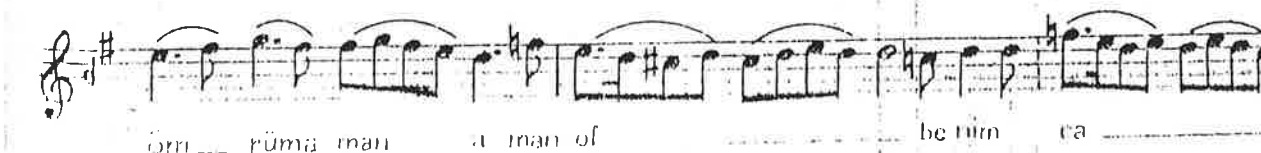
zü _____ zum _____ rüt _____
da _____ dah _____ ol _____
ka _____ kat _____ a _____

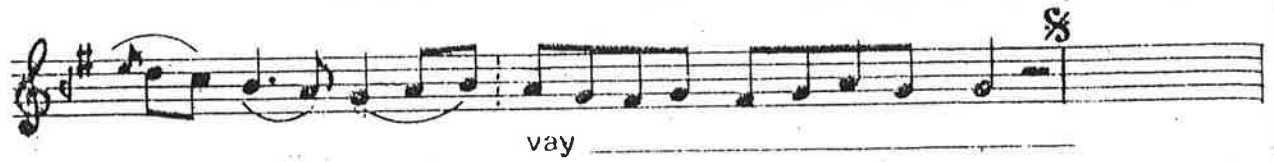
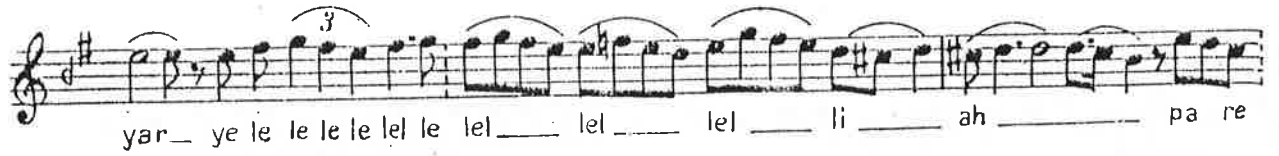
_____ den _____ bo _____ yan _____ di _____ ca
_____ du _____ çe _____ men _____ hen _____ ga
_____ a _____ ke _____ sil _____ mez _____ ha

_____ ca _____ ca _____ me si _____ si
_____ ga _____ ga _____ me si _____ si
_____ ha _____ ha _____ me si _____ si

öm _____ rüm _____ a man _____ a man of _____ be nüm _____

ca _____ nüm _____ ce ha _____ nüm _____ sul la _____ nüm _____

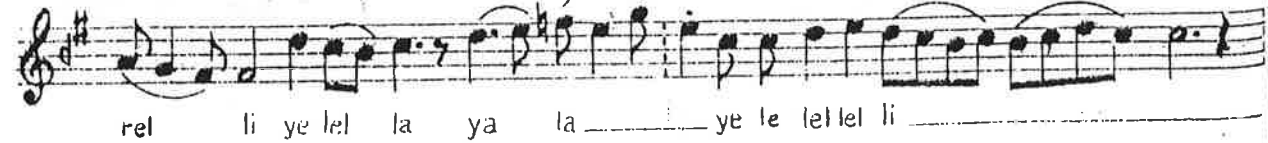
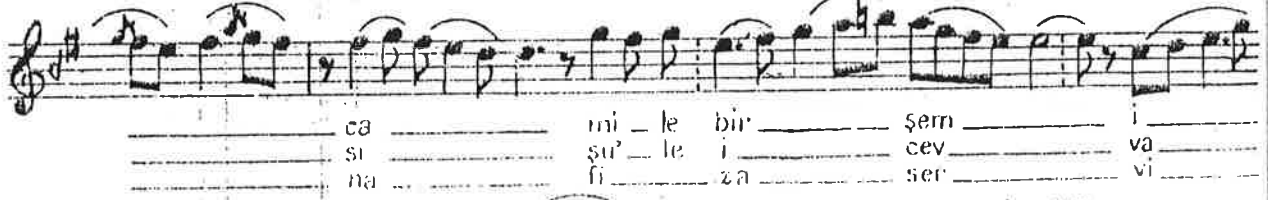
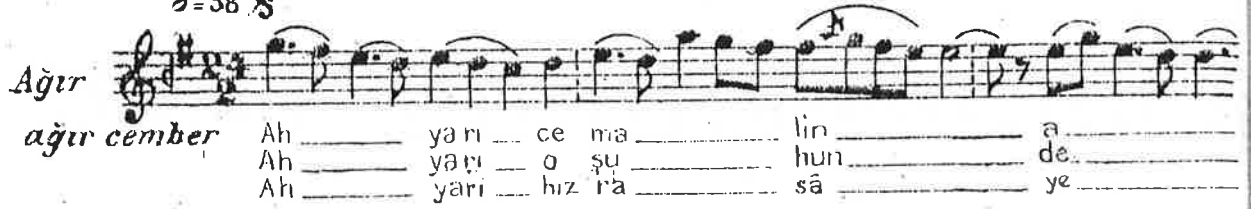

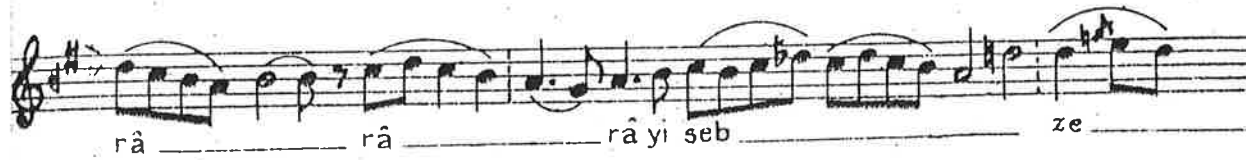
Bestekârı Zaharya

Hüseyinî beste

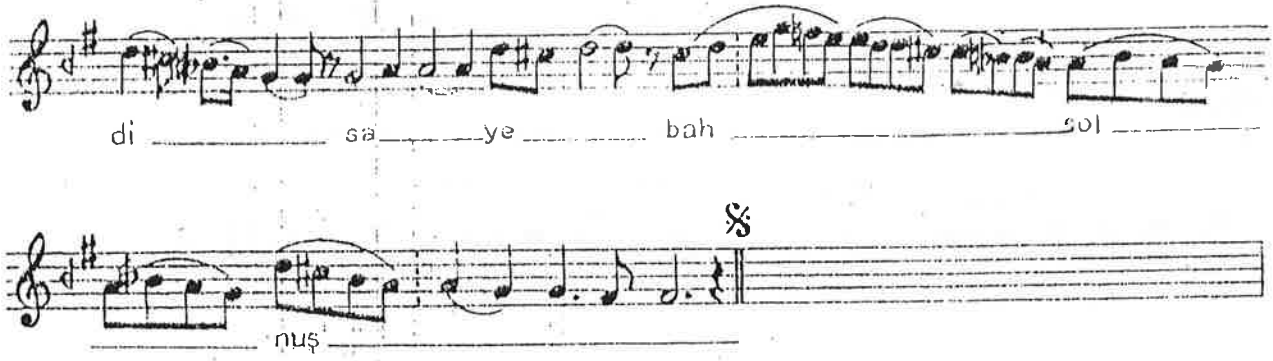
şâiri Nafiz

$\text{♩} = 38 \text{ S}$

Uşşak beste

Bestekârı Zaharya

çok Ağır $\text{♩} = 40$ S Düm te ke düm düm

ağır çenber Ah ca mı la lin

tek tek tek düm

su su su sun pe ya

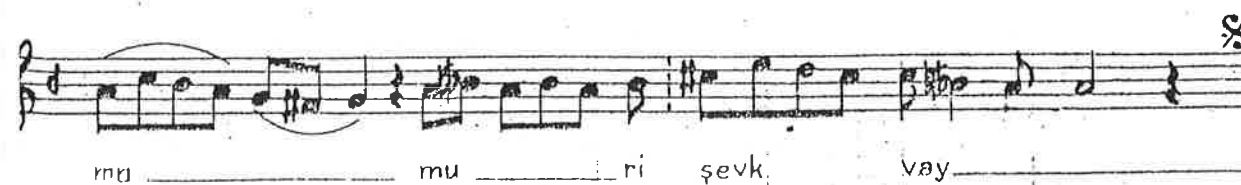
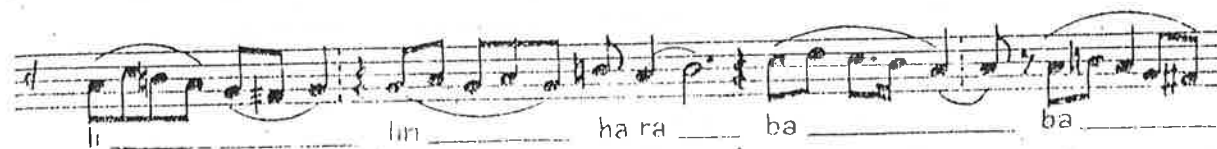
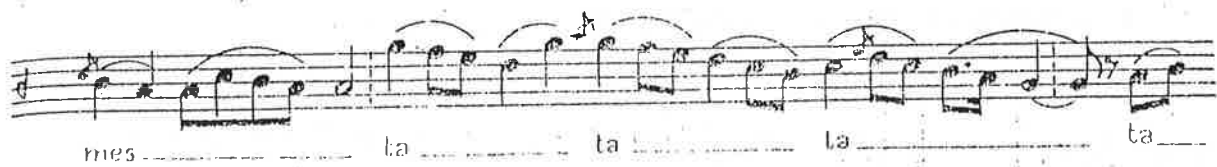
tek te ke te ke

ya pe pey

ha tı rı nes ta ta ta

ta ne yay a man a

man a man a man of ha tı rı

Muhayyer beste Na'ne Ahmed çelebi

♩ = 44 S

Ağır

ağır çenber

Ah hi va ki ti sub bu hol
Ah hi a fi tab bi a
Ah hi bül lü bül li şü

du du du pür
sâ sa tu lu
ri ri ri de

ol sun sun
et sün sün
kil sün sün

ko şe i mey ha
yi ne pey ma
na'ne me me mes

ha ne ler vay
ma ne ler vay
ta ne ler vay

vay ko şe i mey
vay şün ni ne pey
vay na'ri i mes

ha ha ha
ma ma ma
ta ta ta

ne ne ler
ne ne ler
vay hey ca nım

2. son

mayanane

vay hey ca nım ah— hi sâ ki ya — hem —

şün — çün — ni ha — hal —

saz ab — gül — hi

ra — me — ba — ba —

ba — başı la sun — vay — gül hi

ra — me — ba — ba —

başı la — sun — vay hey ca nım

(Evliya çelebi seyyahatnamesinde ve Esad Efendi Etrabulasârında Ahmed Çelebinin na'-ne şöhretli ve çok ma'lumatlı olduğunu yazmışlardır; kendisi İstanbullu ve Galatalıdır; iştiharı lüncü Mehmed zamanı, sesi, okuyuşu çok güzel imiş; ustadlığı intihar etmiş idi; Esad efendi zelmî kadar eseri bulunduğunu yazmış isede yüzü mütecaviz incelediğim mecmualarda daha çok beste yapmış olduğunu gördüm; kendisi söz bestekârıdır; pek acınırıkı eserlerinden yalnız kitabımıza koyduğumuz Muhiyyer makamında bestesi mevcuttur; işte bu bestenin mutalaasıle na'ne Ahmed çelebinin çok muktedir bir bestekâr olduğu anlaşılır; Vefatına tarih olarak Cabî şunu söylemiştir : Bostânî adnola ya Rab : 1098)

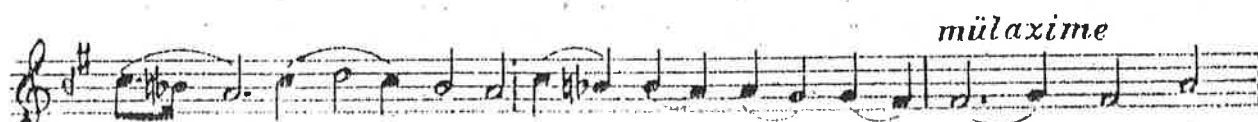
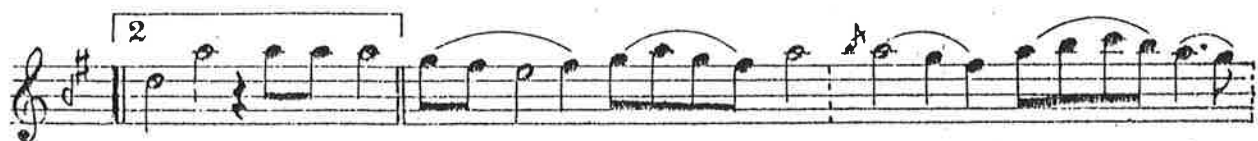
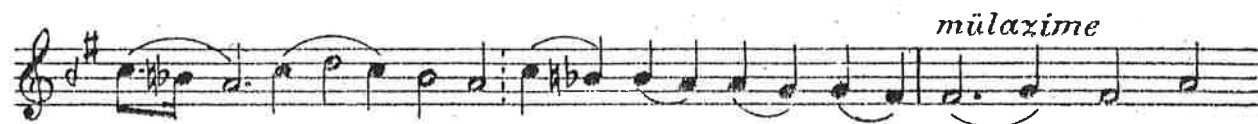
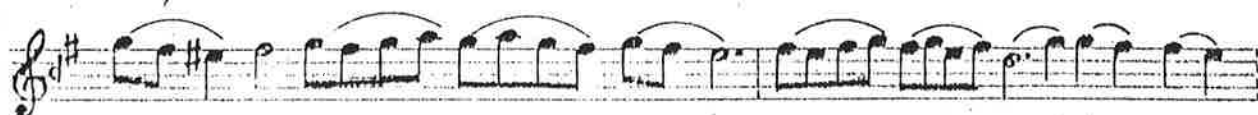
İrak peşrevi

1. $d = 50\%$ Düm   te   ke düm   düm tek   tek   tek   düm   tek

Ağırca
 ağır çenber

mūlaxime

Beyâtî Beste İtrî

Ağır $\text{♩} = 80$ 2/4

Düm te ke düm düm tek tek
 çarber Ah yar mu hab be lir
 yar bu hav be har
 yar be ni o da
 tek te ke ke ke

di li mi
 be ni la
 me ne lâ

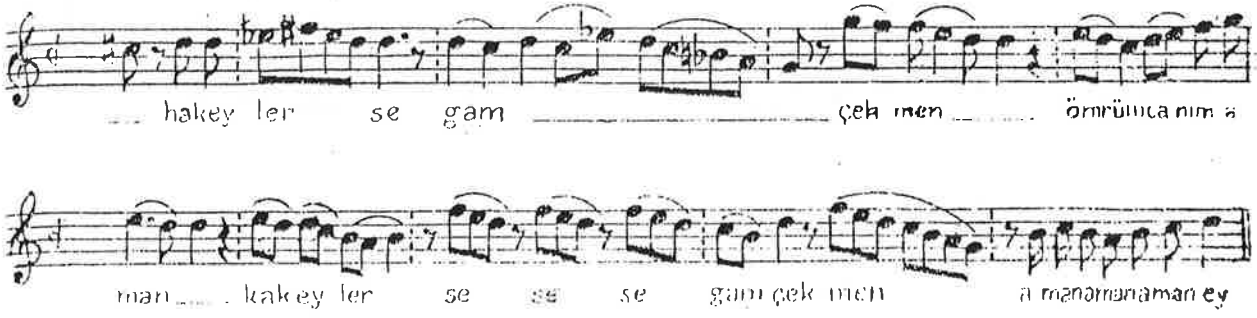
da gi dar de der
 lâ le zar de der
 yık gu bar de der

bir gün öm rümca nım a man da an dar
 bir gün
 bir gün

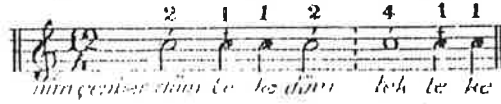
de de der bir gün

1 2 *meyan hane*
 a man a man a man ey a mana man a man ey ah yar fe

lek vü cü cüdu mu ha

Nim çenber ise on iki zamandan ibaret bir dözüm olup iki sayı yürük semâiden hasıl olmuş ve şekli şu vechiledir: donanında $\frac{12}{4}$ lükle yazılır; ve havî olduğu yürük semâileri noktalı bir hatla ayırırız; layca yapılır; mim çenber üç yüz sene evvel kullanılmıştır; bununla peşreve ve besteler ölçülmüştür; misal olarak Kântemir'in mecmuasından tercüme edilmiş olan Muzzaferin ileride yazılı zincir usulündeki peşrevine bakınız.

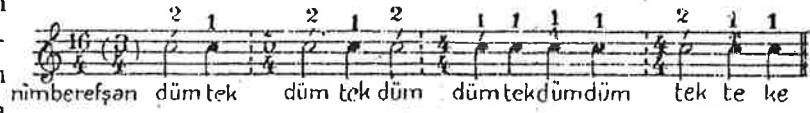

kavî, zaif zamanları yürük semâinin kiler gibidir; vurulması genel kâideye göre kolayca yapılır.

(Birinci cildin (145) ve 260) mıcı sahifelerinde çenber ölçülerindeki bestelere bakınız ve Buncü cildde çenber ölçülü eserler arayınız).

Berefşan ölçüleri

Berefşan ölçüsü Fahte de olduğu gibi iki nevi' olarak kullanılmıştır: birincisi on altı zamandan ibaret olan nimberefşandır; bu usul donanımda $\frac{16}{3}$ veya $\frac{10}{4}$ lükle yazılır; kendisi başta bir Semâi, sonra bir Türkaksâğı, ondan sonra da iki Sofyandan terküp etmiştir; birinci düm zamanı kuvvetli, ikinci tek zaif, üçüncü düm kavî, dördüncü tek zaif, beşinci düm kuvvetli, altıncı düm kuvvetli, yedinci tek zaif, sekizinci düm nimbekavî, dokuzuncu düm zaif, onuncu tek kavî, on birinci te nimbekavî, on ikinci ke zaiftir; onun havî olduğu ufak ölçüleri noktalı hatlarla birbirlerinden ayırmak muvafık olur; bunun vurulması umumi kâideye göre iki el ile kolayca icra olunur ve sondaki uzun tek iki elin avuc-larıyla vurulmak adettir; Berefşanın birinci mertebesi olan bu şekli iki yüz elli üç yüz sene evvel kullanılmıştır; nadiren birinci ve ekseriya ikinci mertebede istimal edilmiştir; hareket orta ve yürüktür; onunla beste ve peşrevler ölçülmüştür; misal olarak iki yüz elli seneyi müteavviz bir zamanda Şerif tarafından bestelenmiş olup Kântemir'in Türkce nota mecmuasından terceme ettiğimiz peşrevi yazıldı:

Beyatî peşrevi

Şerif

Berçeşanın yukarıda yazdığımız birinci mertebesi zamanlarına musâvî birer zaman daha ilâve edilmek suretille vucude getirilen otuz iki zamanlı notada yazılı ikinci şeklide ölçü olarak çok kullanılmıştır. Düzüm bakımından İinci nîm berçeşandan farklı olan bu ikinci ölçünün

bünyesi başta bir yü-rük semâî, bir on za-manlı nîm fahte sonra dört adet sofyandan

ibarettir; donanımında $\frac{31}{4}$ ve $\frac{32}{2}$ likle yazılır, birinci düm kavi, ikinci tek nîm kavi, üçüncü düm kavi, dördüncü tek nîmkavi, beşinci altıncı dümler kuvvetli, yedinci tek nîm kavi, sekizinci düm kuvvetli, dokuzuncu düm nîmkavi, onuncu tek kuvvetli, on birinci te kavi on ikinci ke zaif, on üçüncü te nîmkavi, on dördüncü ke zaiftir. Berçeşanın mürekkeb olduğu ufak ölçüleri noktalı hatlarla ayırmak faideli olur; bu ölçü umumi kaideye göre iki el ile on dört zarpla vurulur, ve son dört zamanlı tek darbesi iki eller kaldırılıp avuçlarıyla beraber vurmak addettir; Berçeşanda orta, ağırca, ağır hareketler istimal edilmiştir; bu ölçü ile besteler ve peşrev-

ler ölçülmüştür; bunun birinci mertebesi az, ikinci üçüncü mertebeleri çok kullanılmıştır; misal olarak takriben 150 senelik bestekârı meçhul Hicaz peşrevile, Zaharyanın (200 senelik) Hüseyini ve M. Zekai Zade Hafız Ahmed ef'nin Tahirpuselik bestesini ve Doktor Suphinin Beyati bestesile Ğerdaniyye peşrevini kitabımıza yazdık :

Hicaz peşrevi

J-96

Ağır

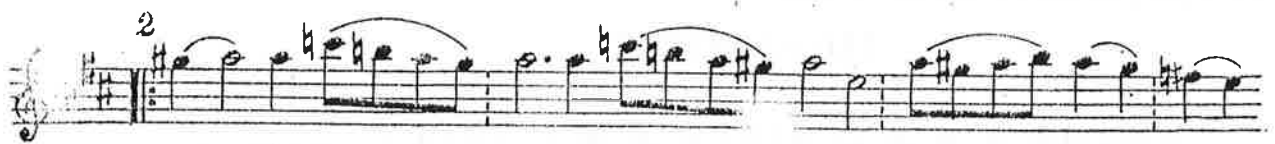
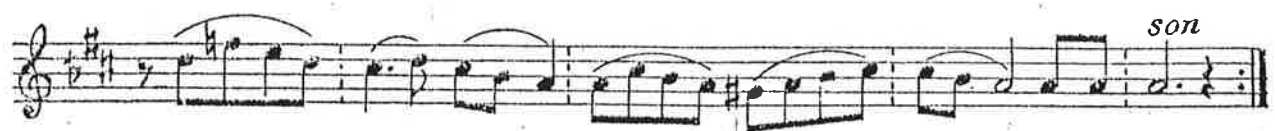
beresjan

Ağır ¹
bercezan

♩ = 96

85

Tahir puselik Beste bestekârı Zekâî zade
Hafiz Ahmed ef.

Ağırca bereşân $\text{♩} = 108$ Düm tek düm tek düm düm tek düm

Bin ce fa gör sem ey sa nem
Bu ne sözdür ki u sa nam
Ben a ni sa nam u sa nam

mûlaxime terennûm

sen den len dir teri dir ta
sen den
sen den

na te rie ta dir ney bih ce

fa gör sem ey sa nem sen den ta li

im dir se ni ve fa siz i den i den.

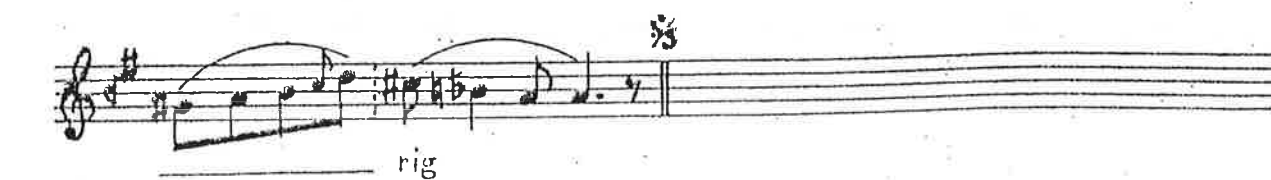
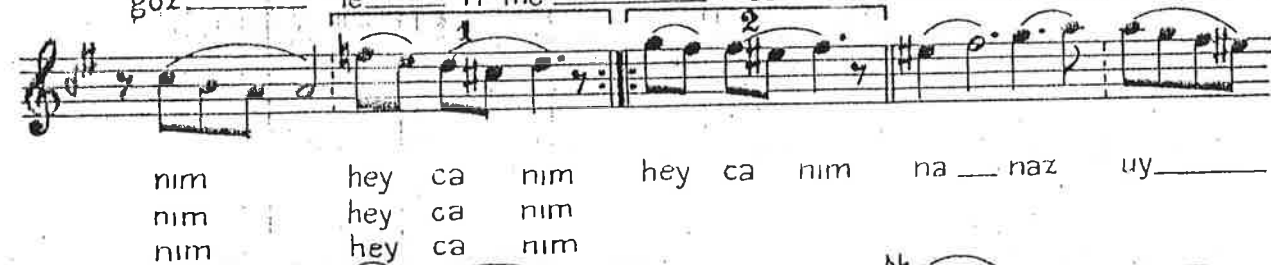
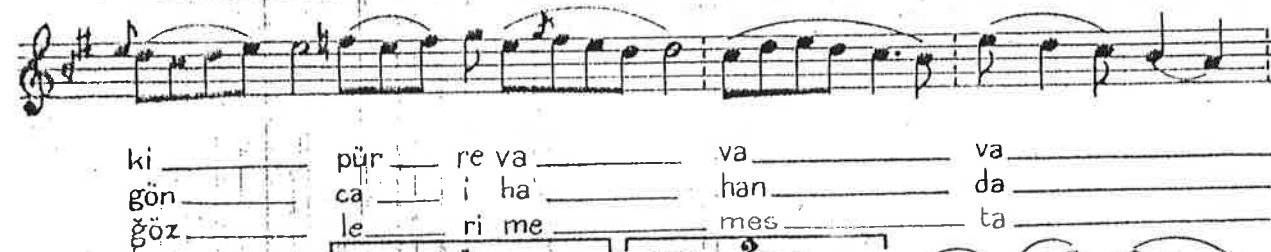
Hüseynî Beste Bestekârı Zaharya

Ağır $\text{♩} = 88$ Düm tek düm tek düm düm

Bereşân Şeb nem gri bi sa sa
Gül ler gri bi a a
A dem le gö ru ru

tek düm düm tek le ke leke

sa çil sum a man hu hu ni
a çil sum a man te tek
rüş mez hiç a man o ol

Beyati Beste

Dr. Suphi

Ağırca $\text{♩} = 108$ Düm tek düm tek düm düm

bereşsan Bin ce fa gör sem ey

tek düm düm tek teke teke

sa nem sen den bu ne söz

dür ki u sa nam sen den

§ *mülaxime terennüm*

yel lel lel lel lel lel lel

lel lel lel lel lel lel le le le

lel ah u san mam sem den ta

li im dir se ni ve fa siz i den

ben a nı sa nam u sa nam sen den

§

Gerdaniyye Peşrevi Dr. Suphi

132 Düm tek düm tek düm

Orta 1

Bereşan düm tek düm düm tek teke teke

intikal terkibi

sf

mülazime

2

3

d
ic
v
za
rr
ng

1
İ
z
1

birinci cildin (132) ve (107) sayfelerindeki beresân ölçülü eserlere bakınız ve üçüncü cilde beresân ölçülü besteler arayınız)

[Ustâdim Hafız Mehmed Zekâî Zade Ahmed ef'î İstanbul-Eyyuplu rumî (1286) senesinde öğrenmiştir; kendisi rüşdiyye ve cami derslerinden icazettidir; sebi ve aşere ve takribten kıraat nazmnamesi vardır ve Hafızı kur'andır; farsçayı Bahriyye mevlevihanesi şeyhi Hüseyn ef'diden e nayıda yine ondan öğrenmiştir; musikide hocası babasıdır; kendisinin sesi güzel, okuyuşu ariftir; lağivden evvel Bahriyye ve yenikapı mevlevihanelerinde kudümzen başı idi; bu gün maarif mektepleri, Darüşşefakada musiki muallimi, ve Belediye konservatuvarında Türk musiki eserleri tasnif heyetinde beraberce üye bulumaktayız; kendi beyanına göre dini ve ayı dini üç yüze karib besteleri vardır.]

Devrikebir ve nimdevir ölçüleri

Bu ölçününde, nimdevir ve devrikebir adlarla iki nevi vardır: Devrikebir, yukarıda avsil ettiğimiz devri revan ölçüsünün zamanlarına müsavi birer zaman daha katılmakla husule getirilmiştir; bu vechile ilka' bakımından ondan farklıdır; bu usul başta bir yürük semâi, sonra zamanları müctemi iki adet sofyân ve yine bu vechile bir yürük semâi ve iki sayı sofyandan, erekkub etmiş yirmi sekiz zamanlı bir ölçüdür; şekli notada yazılıdır: Donanımında $\frac{28}{8}$ veya $\frac{28}{4}$

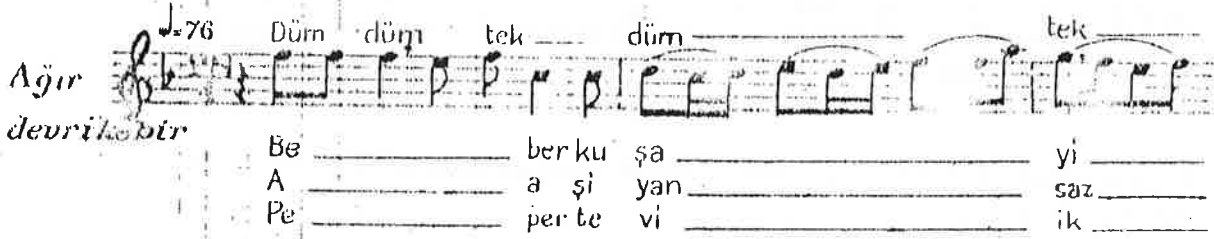
lûkle yazılır; mürekkebe ol-
duğu küçük ölçüleri nokta-
lı hatlarla ayırmak faydalı
olur; usulde birinci düm

kavî, ikinci düm kavî ve üçüncü tek nimkavî, dördüncü düm ve beşinci tek altıncı tek kuvvetli, yedinci düm nimkavî, sekizinci tek kuvvetli, dokuzuncu te kuvvetli, onuncu ke zaif, on birinci te nimkavî, on ikinci ke zaiftir; umumî kaideye göre iki el ile on iki darbeye vurulur; sondaki dört zamanlı tek iki eller kaldırılmak suretile beraberce vurulur; Devrikebîrin birinci ve ikinci mertebeleri çok kullanılmıştır; hareketler orta, ağırca, ağırdır; bu ölçü ile peşrevler, besteler, ilâhiler, aynı şerifler yapılmıştır.

Devrikekire misal olarak Kemani Corcının (130) senelik Uşşak peşrevini, basmacı Abdî ef'înin Bestesini, Ahenî Çelebinin (300) senelik Nâhûft Bestesini, Doktor Suphî'nin Süzinâk peşrevini, Isakın Vechî arazbar peşrevile, Dedenin Irak bestesini yazdık.

Acem aşîran Beste

Basmacı Abdî ef.

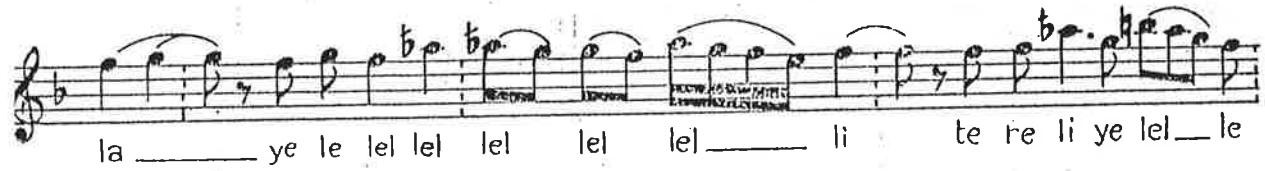
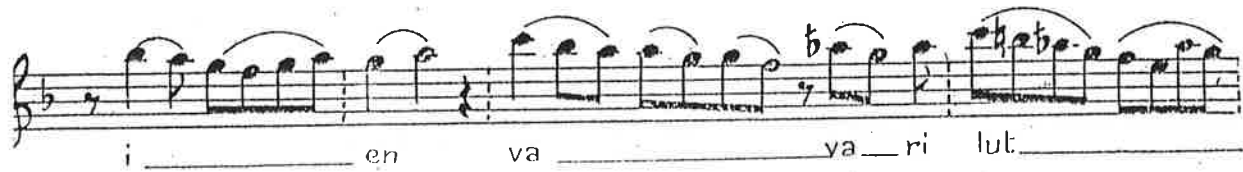

ma' _____ ma'de le _____ let _____ ha _____ ha _____ kâ ni
o _____ o la e _____ ev _____ ci _____ sa _____ sal ta
ba _____ ba li ne _____ ne _____ reşk _____ e _____ ey le

dev _____ ran _____ da _____ da i _____ ma _____
nat _____ da _____ çü _____ çün hu _____ ma _____
sün _____ mi _____ nu _____ ri se _____ ma _____

A handwritten musical score on ten staves, all in treble clef and key of D major (two sharps). The notation includes various note values, rests, and phrasing slurs. The score is divided into sections by repeat signs with first and second endings. Section 3 begins on the fourth staff, and Section 4 begins on the eighth staff. The final staff ends with a double bar line and a repeat sign.

§ 3

§ 4

§

Uşşak Peşrevi

Corci keman

1 88 Düm düm tek düm tek

Ağır 28 (6)

devri kebir tek düm tek te ke te ke

§ mülaxime 1 2

§ mülaxime 1

1 2 2

Handwritten musical score on ten staves. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature (C). The music features various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and phrasing slurs. Rehearsal marks with first and second endings are present on several staves, specifically on staves 2, 6, 8, and 10. The notation is written in a fluid, handwritten style.

son
kavar

Nühüft Beste

Ahenî çelebi

♩ = 76 28 (9)

gür' eürikebir Düm — düm tek düm

Ah me — mev si mi

tek — tek düm tek

göl fa fas li bül

te ke te ke

bül — ne nev be ha — re

yi ya ya mi dir ca — ni mey

ne — nev be ha — rey

ya — ya — mi dir heyca nim | heyca nim

mevâhane

cu — cuy lar — ol — du — du re

van — e — es — di ne — si — mi

subhi dem — e — es — di ne

si — mi — subhi dem — heyca nim

İrak Beste

İsmail Dede

♩ = 26 8/8

Ağır

devrikebir

Ah he her ze man pi
 Ah pe per de i di
 Ah di di de i nu

şı şı ni ğa him da da hü
 di di de de tas vi ri
 nu nu ri ba sar di dil de

vey da sı sin sen a
 di la ra sin sen a
 sü vey da sin sen a

man di di de gir
 man
 man

yan si si ne su zan amaney ca

na a man yak ma ca nim ğel

heyca nim heyca nim ah a a şı kam za

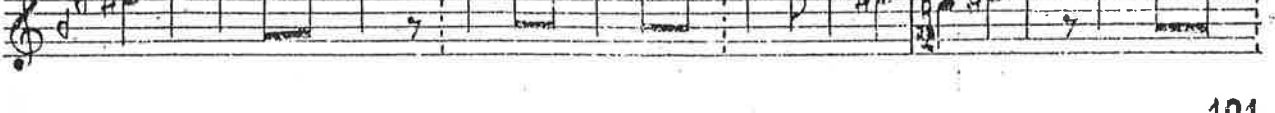
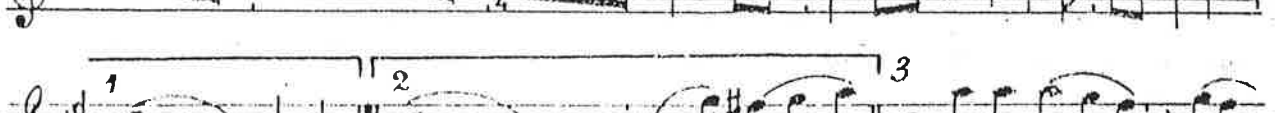
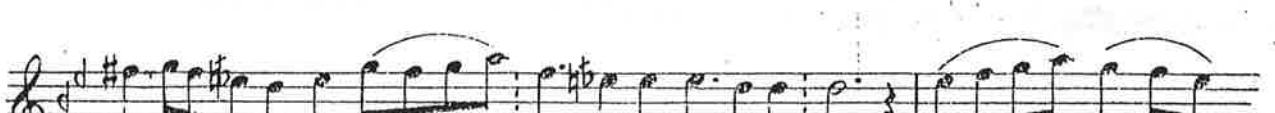
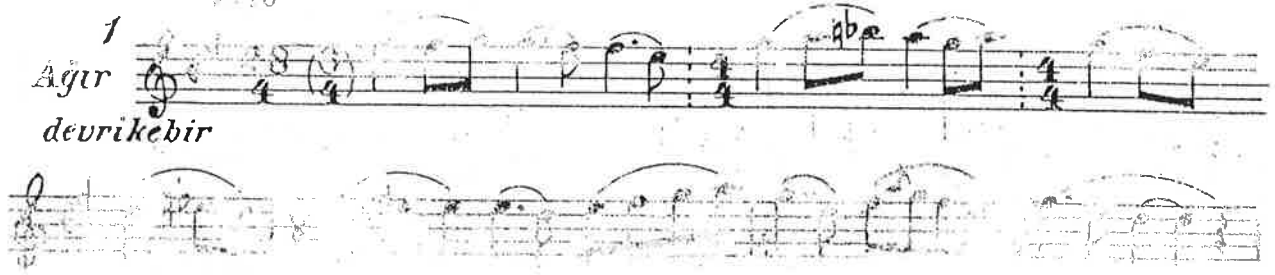
hi hi ri ba tin sa sa na sen

siz c c la man a man

Vechtarazbar Peşrevi İsak

1. 76

1
Ağır
devrikebir

[Şeyhulislam Esadefendi Atrabülasârında, Âhenî qelebi hakkında diyorki, kendisi İstanbullu olup, dördüncü Murad zamanında sabık Kefe valisi Ahmed Paşaya diyan efendisi olmuştur; sesinin güzelliği orta derecede ve üstatlığı şöhret bulmuş idi; otuzu mütecaviz metin eserleri vardır; bu gün elimizde bu yazdığımız beste ile bir de nûhûşî nakş yürük semâîsi vardır; inşa Allak Süneû cilde onu koyacağız; tarihî vefatı şöyledir; mümin etti Âhenî bîdesti haddi ecet; 1093]

Nimdevir, on sekiz zamanlı bir düzümdür; başta bir yürük semâî, sonfa üç aylı sofyan ölçülerinden terakküp etmiştir, notasına bakınız bu ölçü donanımında $\frac{18}{4}$ ve $\frac{18}{2}$ likle yazılır; birinci ve ikinci düm ve üçüncü tek, *nim devir düm düm tek düm düm te ke te ke* dördüncü düm beşinci tek ve altıncı te zamanları kuvvetli yedinci ke zamanı zaif, sekizinci te nimkavî, dokuzuncu ke zaiftir; iki eller ile umumî kaideye vurulur; nimdevir ekseriya ikinci üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; onunla besteler, peşrevler ölçülmüştür; misal olarak Nazımın (220) senelik güzel Beyatî bestesile, Abdi ef. dının Uşşak bestesini ve Musinin Nişaburek peşrevini yazdık;

Beyatî Beste

Yahya Nazım

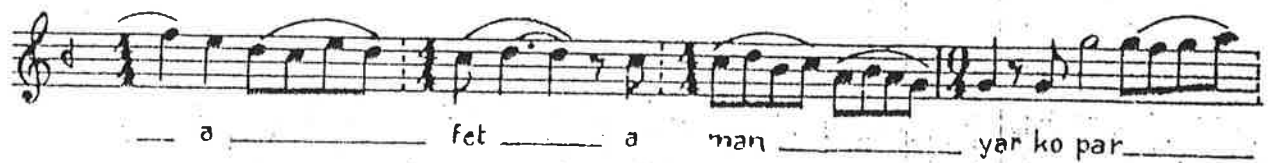
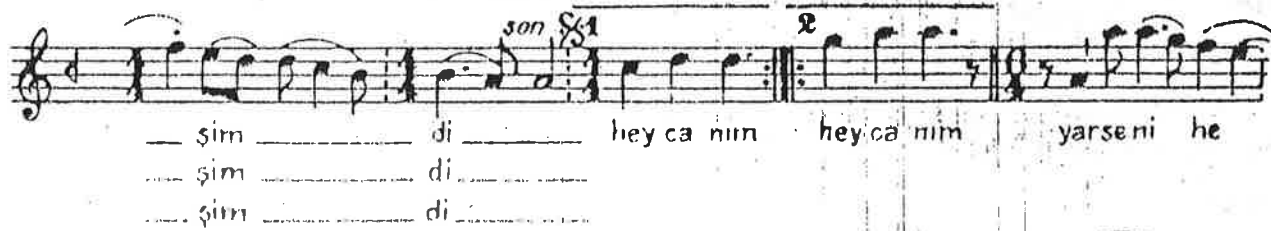
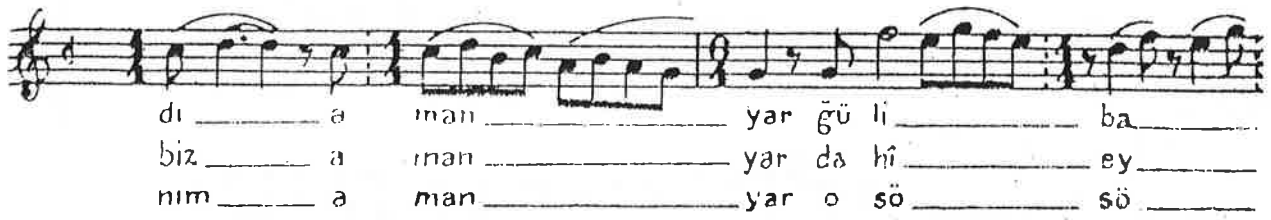
$\text{♩} = 76$ S Düm — Jüm tek — düm — tek

Ağır $\text{♩} = 18$ S

nimdevir Yar de gi gil — ca — mı —
 Yar no la la — gel — sen —
 Yar be ni nîr — a — şa —
 te ke te ke

mı — meya — çıl —
 sen — a çıl — sak —
 şu — bi dev — ra —

[Nazımın, ismi Yahya, mahlası Nazımdır, Vatanı İstanbul-Kumkapudur. Şeyhülislam Esadef'di Atrabülasârında, Nazımın sesinin ince ve okuyuşunun nefis olduğunu yazdıktan sonra, üstat mertebesine çıktığını, şâiri belâgat nişan ve divânı şî'ri mütedavil olduğunu ve her sene bir na'ti şerif inşadettiğini ve sair ma'rifetlerde kemal sahibi olduğunu ilâve etmiştir; 4üncü Sultan Mehmetten 3üncü Sultan Ahmet zamanlarını idrak etmiş, İrfî ve Hafız post ile o Sultanlar ve Kırım Hanı Selim giray huzurlarında bir çok defalar musiki fasılları okumuşlar ve çok takdir ve atıyyeler almışlardır; Sadrı azamı Hüseyin Paşa tarafından kendisine meyveiter pazar başılığı verilmiştir. Bir bestekâr olan Esat ef'di, Nazım selefte bulunmayan yeni tarzda nagmeler icad etmiştir diyor; 500 yüzden mütecaviz kâr, murabba, nakş, şarkı tasnif etmiştir; nota nimdevir Beyattı bestesi, Şehnaz sevgin semalsi, Beyattı aksak semalsi, kalmış olup bunlar onun muktedit bir tasnifci olduğuna şahittirler. Veladeti (1050) vefatı (1130) dur].

Uşşak beste

Abdî ef.

Ağır **nimdevir** $\text{♩} = 76$ $\text{♩} = 18 (9)$

Düm düm tek düm tek

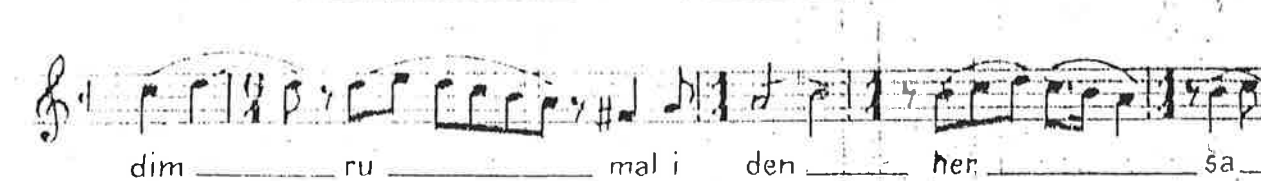
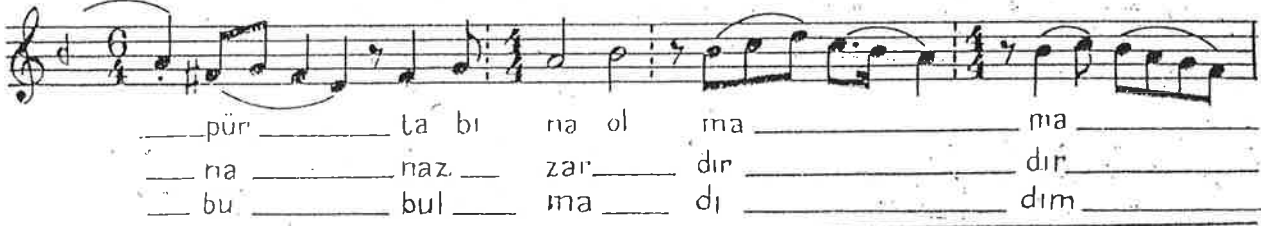
Yar yar ba kıl ma
Yar yar fu ru ru
Yar yar hat ta ver

te ke te ke

maz a rı zı pür
gi ma ni i na
ver ol ma ma

ta bı bı na ol
na za zar dır
dik ca bul ma dım

ma ma hi ta
hu hur şî di rah
ze zev kın Jû

Nişaburek Peşrevi

Muşî

Ağır 7 $\text{♩} = 88$ Dürn düm tek düm tek — te i ke teke

1 2 1 2

1 2

1 2

Handwritten musical score on 12 staves. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and various musical symbols such as notes, rests, and slurs. A double bar line with a repeat sign and the number '2' appears on the eighth staff. The manuscript shows signs of age and wear.

50. (113)
Pax

Nimdevrin zamanları on sekiz olup bünyesi ise başta bir yürük semaî ve sonra üç adet sofyandan mürekkepolasına nazaran Türkî zarptan ayrı bir ölçü değildir; onun aynıdır. Her iki bazan her dört zamanın birleşik veya ayırık olmaları iki ölçü arasında bir fark isbat etmez.

[Biriuci cildin (52) (157) (177) (206) (242) (248) No.lu sahifalarda mevcut Devrikebir usullü eserlere bakınız].

Evsat ve Nimevsat usulleri

Evsat ölçüsü ise, iki adet nimevsattan murekkeb olup, donanında $\frac{26}{8}$ veya $\frac{26}{4}$ lukle yazılır; torökkübetliği ufak ölçülerin noktalı birer hatlarla ayrılmalari faideli olur; kendisi başta bir Türkaksagı sonra zamanlari ikiye ayırık iki Sofyan ve onlari müteakip yine bir Türkaksagı, ve daha sonra zamanlari birleşmiş iki sayı Sofyandan ibarettir; şekli şu notada gösterilmiştir: kavî ve zaif zamanlari hem nîm evsatinkiler gibidirki notada gösterilmiştir;

varulması umumî keideye göre iki el ile kolayca başarılabılır; Evsatta, yürükce orta, ağırca hareketler kullanılmıştır; onun ile Peşrev, Beste, İlahiler ölçülmüştür. Bestedevri revanî namile şekli şu notada yazılı ölçünün varulması Devrirevaninkî gibi olup zamanlari ise birleşmiş

bir surette Evsatinkinden başka olmadıkları için ayrıca bir ad ile bir ölçününün mevzudiyetini kabul etmek ilme muvafik olmaz; bunlar birbirinin aynıdır; Evsata misal olarak takriben (300) senelik Derviş Mustafanın Rast Peşrevini ve kırım Hanlığın da (1032) senesinde Nuredîin mansabına terfi'edilen Çobanğirayın takriben (350) senelik Uşşak Peşrevini, İbrahim ağağın Mahur Türküsünü, Medenî Aziz ef'adinin İsfahan Bestesini, Ketanî Hafız Mehmet ef'adinin Uzzal şarkısını okayucularımıza sunduk :

Rast Peşrevi

Derviş Mustafa

$\text{♩} = 138$ te ke te ke dümték dümdüm tek te ke düm düm

Yürükçe
evsat

§§ mütazime

A handwritten musical score consisting of 14 staves. The music is written in a single melodic line on a five-line staff. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 3/8. The notation includes various note values (quarter, eighth, and sixteenth notes), rests, and slurs. There are several dynamic markings, including *son 2* and *8. 3*. The score is written in a clear, legible hand.

Uşşak Peşrevi

Çoban Çiray

1 $\text{♩} = 120$ Te ke te ka düm tek düm düm tek te ka düm

ta
asat

düm

mulaxime

2

mulaxime

1

2

mulaxime

İsfahan Beste

Medenî Azîz ef'âlî

Ağırca *evsat* $\text{♩} = 104$

teke teke düm tek düm düm

Gün ci gam de

tek teke düm düm

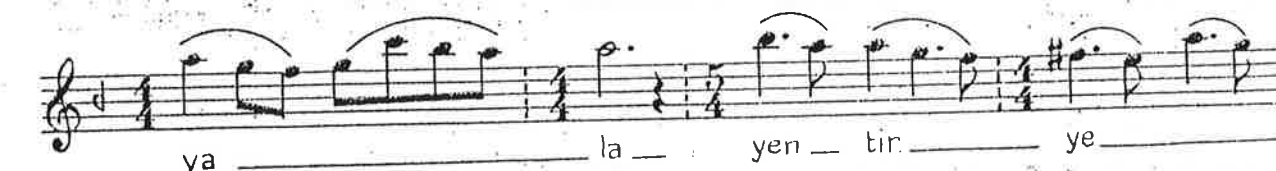
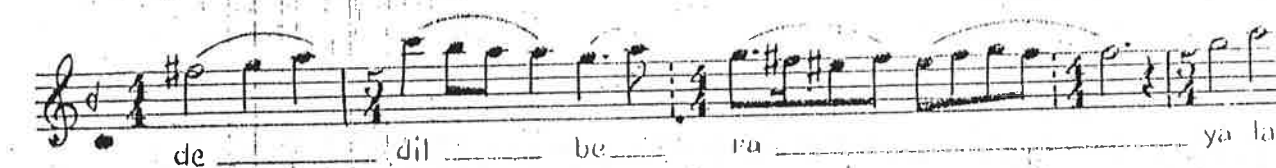
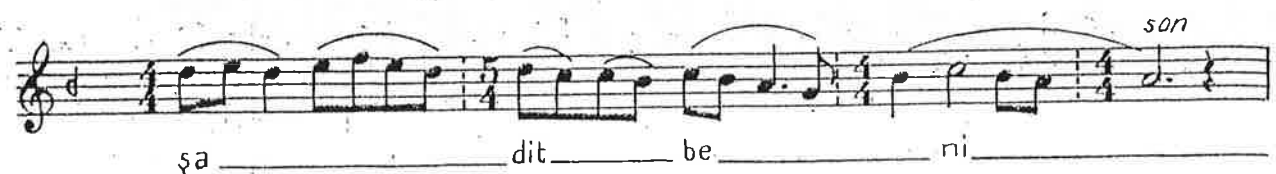
bî me ca lîr ey pe

ri şa dit be ni

ya la ya la yen

tir ye lel le

lel lel lel le le la

Nim evsat ölçüsü başta bir Türkaksağı sonra iki sayı birleşmiş Sofyan usullerinden terek-
kubetmiştir; donanımında $\frac{13}{8}$ ve $\frac{13}{4}$ lükle yazılır; şekli şöyledir, birinci te zarfı kuvvetli, ikinci
ke zaif, üçüncü te zaif, dördüncü ka kuvvetli, beşinci
düm kavi, altıncı düm kavidirler; umumi kaideye göre
iki el ile kolayca vurulur. murekkebolduğu ufak öl-
çüleri noktalı hatlarla ayırmak fâideli olur. Nimevsat ile bazı ilâhîler bestelenmiştir; ona misal
olarak salıbu meclul olan şu ilâhyı yazdık :

Evic İlahî

♩ 116 te ke teka düm düm

Ağır $\frac{13}{8}$

nimevsat dev ri ran o dur kim dev ri

ri dev ri fe lek bil mez o

o la ya hay in san o

dur kim sey ri ni in sü me

lek bilmez o o la

(107) inci sahifada yazılmış olan Nişaburek peşrevinin (4)üncü hanesinin yarısı unutulmuş ol-
duğundan buraya derc ettik.

Hicaz Şarkı

Hafız Mehmed ef. (Ketani)

♩=104

Ağırca
ensat

Teke te ka dümtek düm düm

Ah e si rin ol

tek te ka düm düm

dum ey zül fü ke

men dim yar ke men dim a

man se nin üf ta

de nim ser vi

bü len dim se nin

üf ta de nim ser

vi bü len dim a

man a man pa ina li cev

rit me e fen dim yar

e fen dim a man
 ye ter cev rey
 le din şu hi ci ha
 nim şi ve ka
 rim da de lin
 den el a inan

Mahur Türkü

Ibrahim Ağa

Ağırca *ensat* $\text{♩} = 108$ teke te ka düm tek düm düm
 ah sa bah ol sun
 sen du fur ken
 tek te ka düm düm
 ben şu yer den
 ya ben ki me ği de
 ği de
 yim a man ği de yim
 yim a man ği de yim
 ga rib bül bül
 şa ki bül bül ği bi fer
 var u yan

yad de yim a man
 dır ya ri mi a man
 i de yim ben ki ya
 ya ri mi
 mam sen u yan dır
 e ş i mi a man e ş i mi

Remel ölçüsü

Bu ölçü yirmi sekiz zamanlı olup başta bir sofyana, sonra bir yürük semai, onüç müteakib bir sofyana, bundan sonra bir yürük semai ve nihayetinde iki sofyandan terakküh hemanışır; şekli şu notada yazılıdır; Remel donatısında

2 1 1 2 1 1 1 1 2 1 1 2 2 2 1 1 1 1 2 1 1
 remel düm te ke düm te ke te ke düm te ke düm düm tek düm tek düm düm tek te ke

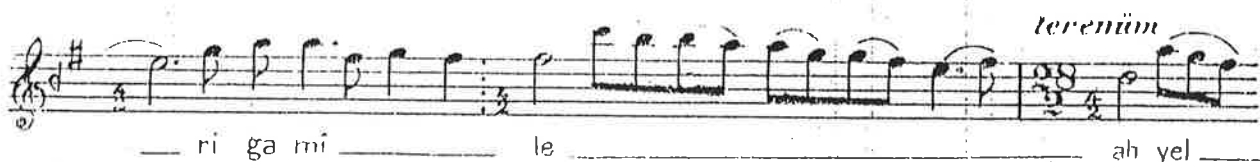
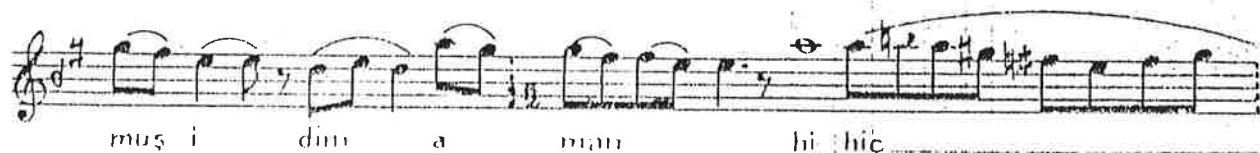
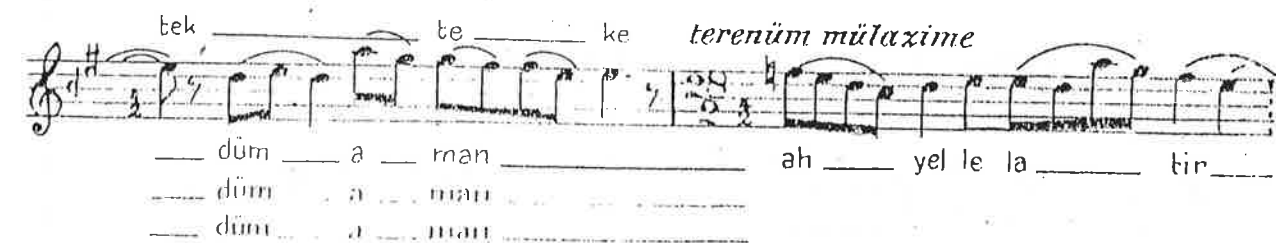
ya $\frac{28}{8}$ ve $\frac{24}{4}$ yahut $\frac{28}{2}$ likte yazılır; kuvvetli ve zayıf zamanları mürekkebolduğu ufak ölçülerinki gibidir; onun vurulması umumi kaideye göre sağ ve sol eller ile icra olunur; kullanılmış olan hareketler orta, ağırca, ağırdır; onunla peşrev ve besteler ölçülmüştür; bu usulde ikinci ve üçüncü mertebeler çok kullanılmıştır. Remele örnek olmak üzere Ebu Bekir ağasının 210 senelik ve Na'li zade Ali dedenin 210 senelik çok güzel besteleriyle, sahibi meçhul ve eski İsfahan peşrevini yazdık:

Hüseyinî Beste

Ebu Bekir ağa

Çokağır remel $d=46$ S
 düm te ke düm te kete
 ca nim ye ri ne
 dog du gü nüm ol
 gel dım ye ne den
 ke düm te ke düm
 ge gel di ki ca na
 mi mi ri di rah şa
 a le me sul ta
 tek tek düm tek düm düm
 ma na m m gör
 şa şa m m gör
 ta ta m m gör

Şehnazpuselik Beste

Ali Dede na'li zado

$\text{♩} = 40$ $\text{♩} = 40$

düm _____ te _____ ke _____ düm _____ te _____

Çok ağır

remel

bir _____ dev _____ le _____ ti _____ çün _____
bir _____ vas _____ li _____ çün _____ ağ _____
mah _____ mu _____ ro _____ la _____ rak _____

ke te _____ L ke _____ düm _____ te _____ ke _____ düm _____

_____ çe _____ çer _____ ha _____ te _____ man _____
_____ ya _____ ya _____ re _____ mü _____ da _____
_____ le _____ lez _____ ze _____ ti _____ sah _____

düm _____ tek _____

na _____ na _____ dan u _____ san _____
ra _____ ra _____ dan u _____ san _____
ba _____ ba _____ dan u _____ san _____

dık _____ ya rey _____ ah _____ ca _____ nim _____ ya _____ la _____ yellel
dık _____ ya rey _____
dık _____ ya rey _____

_____ lel _____ li _____ öm _____ rüm _____ te _____ re _____ lel _____ le le _____ le lel _____

le li _____ vay _____ yar _____ yar _____ yar u _____ san _____

son $\text{♩} = 40$ meyanhane

dık _____ hiç _____ ci _____ rin _____ çe _____

ke _____ rek _____ zev _____ zev _____ ki _____ mü _____ la _____

_____ ka _____ ka _____ ti u _____ nut _____ tuk _____ ya rey _____

İsfahan Peşrevi

Çok ağır 1 $\text{♩} = 44$ düm te ke düm te

Remel ke te ke düm te ke düm düm

tek 1 düm tek düm düm tek te ke

2

$\frac{2}{2}$ mülazime

1 2 son kalış

3

Handwritten musical score on ten staves. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The music features various note values (quarter, eighth, sixteenth notes), rests, and dynamic markings such as 'p' (piano) and 'f' (forte). A section marked 'S: 4' begins on the ninth staff, where the key signature changes to two sharps (F# and C#). The manuscript shows signs of age, including ink bleed-through from the reverse side.

[Birinci cildin 112, 119 sayfalarındaki Remel ölçülü eserlere bakınız]

Muhammes usulu

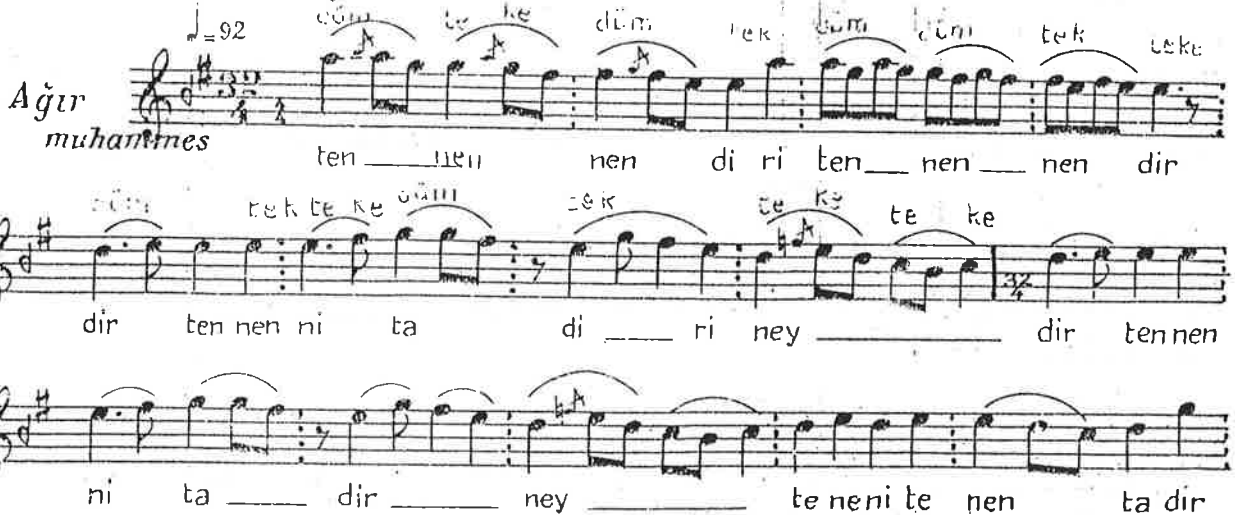
Bu usul otuz iki zamanlı olup, sekiz sayı sofyân ölçüsünden mürekkebdır, şekli notada yazılmıştır; muhammes donanımında ya $\frac{32}{8}$ ve $\frac{32}{4}$ yahut $\frac{32}{2}$ likle yazılır; onun kuvvetli ve zayıf zamanları mürekkebolduğu küçük

ölçülerinkiler gibidir; onun vuru'ması umrâmî kâideye göre iki el ile icra olunur; müsta'mel hareketler, yürükce, orta, ağırca, ağırdır; Muhammesle Peşrev, Beste, ilahiler ölçülmüştür; ona nisal olarak Hafız Post tarafından Hoca Abdul Kadirin diye yazılmış olan Hüseyinî Kâr ile Ebu Bekir ağa'nın güzel Eviç Bestesi, Enfi Hasan ağa'nın eufes İrak Bestesi, İtî ve Halil efendilerin Nikriz ve Hicaz besteleriyle kitabımızı süsledik:

Hüseyinî Kâr

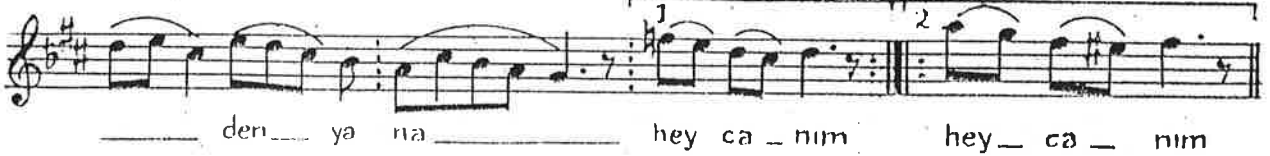
Hoca Abdül Kadir

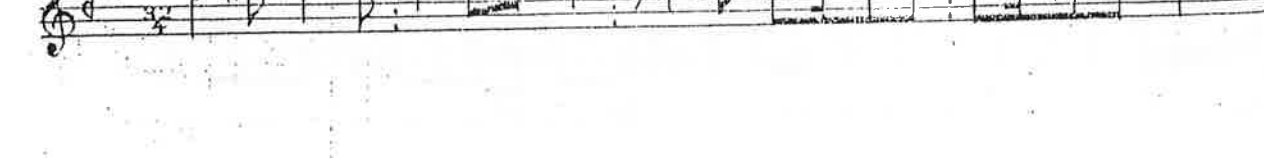
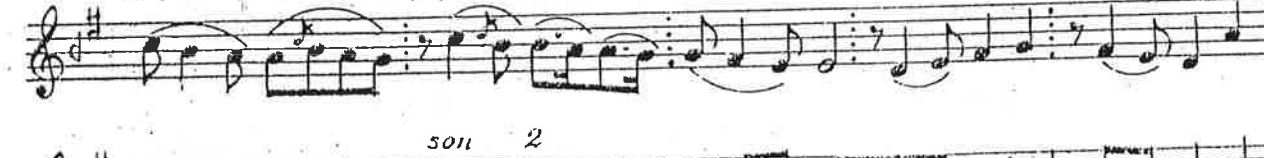
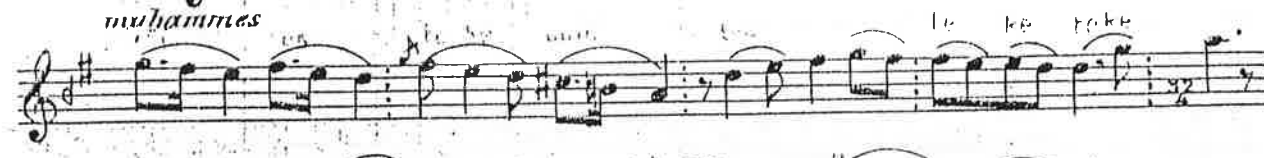

Yegâh Peşrevi Osman Bey tanburi

Hicaz Beste Halil Efendi Cerâh paşa müezzim

8. ♩ = 80

Ağır *muhammes* düm — te ke düm tek düh — düm tek

ah dü — düş se zül — fün —

te ke düm tek te ke düm tek

de — den a rak

te ke

ruh — sa ri ca

ye le lel la a ha ah ha ah ha ah ha ah ha

ya ri men ya lel li ya lel li

ya lel li ye le lel la a ha ah ha ah ha ah ha

ah ha ya ri men zan bül bü li şü

ri de ha ya lest tü dî dîm

a ha ya ri men na lem çi yah şî

ye man a yet tah ti dil hüs

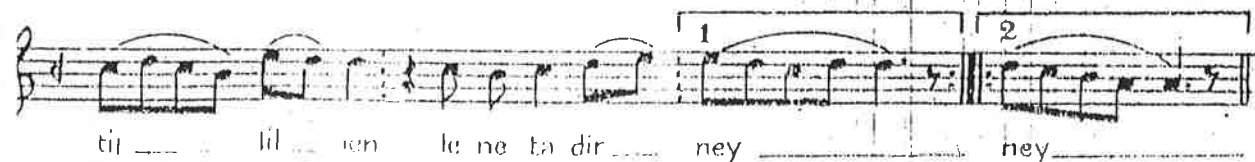
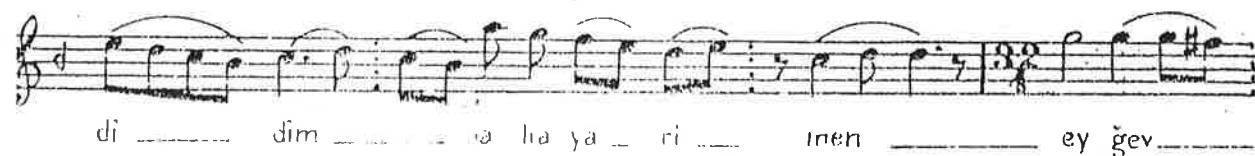
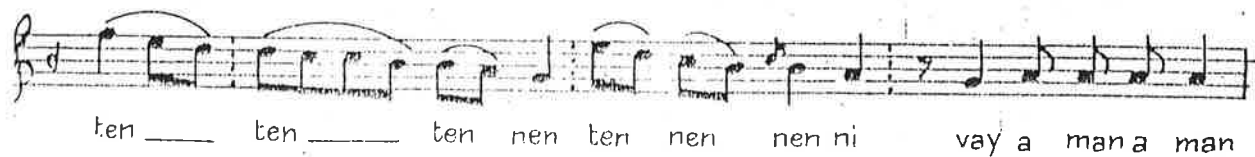
re van a yet üf ta dem

be li be li yar bî ça re em

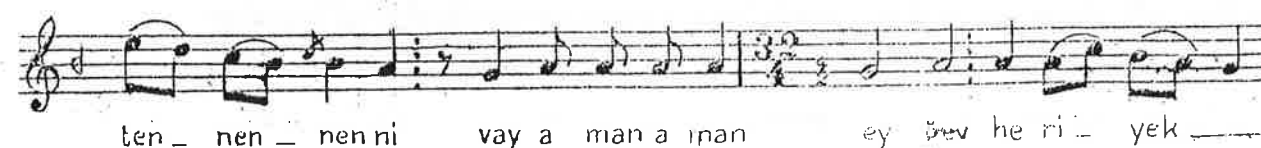
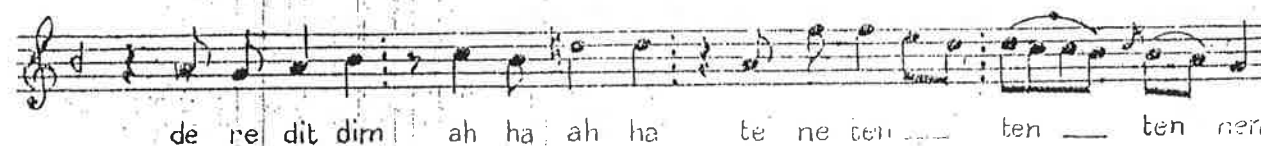
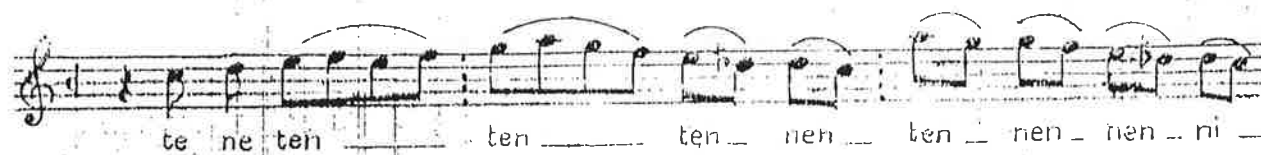
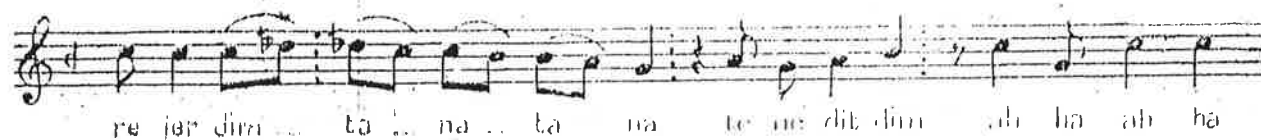
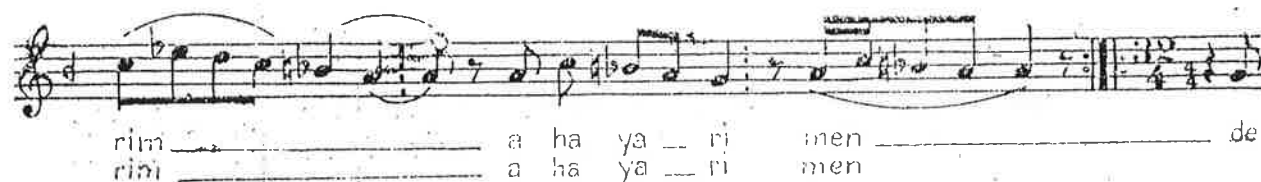
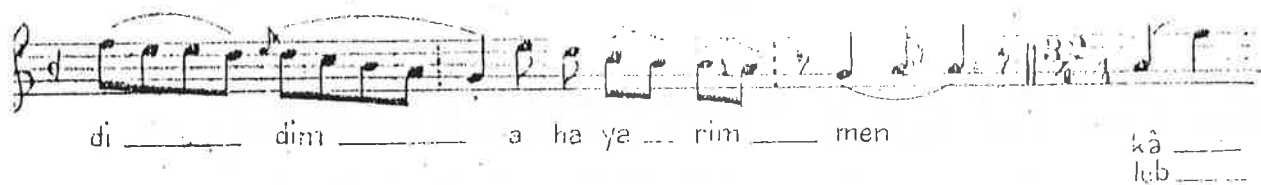
be li be li dost de re ler dim

ta na ta na te ne dit dim ah ha ah ha te ne nen

Rast Beste

Tab'i

Çok ağır hafif

düm tek tek düm tek tek

ah se sey rey
ah be ben zer
ah ge gez sen

düm te ke düm tek tek düm

rey le o bil bı lu lu
zer kı zile ma ma ya
sen yü ri sen is veç

te ke düm tek düm tek düm tek

lur be den ta ze fi
ya o gül ruh le ri
veç peç le fe le

düm düm tek te ke

re ren ye le lel lel
re ren
me men o

le le le le lel li te re lel lel le le le lel li yen tir yel lel ye

le lel lel le le lel li hey ca nim hey om rüm hey

öm rüm vay hey te ne ta dir ney

hey ca nim hey ca nim ah mi

mi si li lin bu la maz

 si sin sin

 o bü ti i iş ve pe re

 res tin ye le lel lei te te le le lel li

 te re lel lei te te le le lel li yen bir yen lei ne le lel lei te re

 lel li hey ca - nım hey sin - rum ney ni - rım - vay -

 ney te ne ca - dir ney

Saba Beste Tahir ef.

 d=40 *Cok ağır hafif* düm tek tek düm tek tek

yar yar yar o şu hun
 me yin ta'
 de di düm

 düm te ke düm tek tek düm

ey mi ga y p o ma day
 nında ol ma
 ga ş ol sa sî

tek ke düm tek düm tek

mı la' li tel hi
me ra ret neş e
me çen dan i' ti

düm düm tek te ke düm tek

bar ol maz e fen düm ah ser
bar ol maz e fen düm
bar ol maz e fen düm

tek düm tek tek düm

vi na zim yar iş ve ba zım ha li mi bil

ve ke düm tek tek düm te ke

din ri çün et mez sin i na yet söy le y men a şı ki nam

düm tek düm tek düm cok düm düm

de - yu - hi - ca bım var a - man ey ie müröv vet ke re min den

1 te ke 2 meyanhane

ca nım den ca nım yar

di dim ya re ni

çün _____ kes _____ din _____ o _____ si _____

min _____ sa i de na' _____ li _____ e fen dim _____

Sûzidil Beste Doktor Suphi ezgi

*Ağır
hafif*

düm tek tek düm tek tek düm te ke

tur ra i _____ şeb _____ ren _____ ği _____
ko şe i _____ eb _____ ru _____ yi _____
hiç de ğil _____ dir _____ yi _____ ne _____

düm tek tek düm te ke düm tek düm tek

dil _____ ber _____ ha bi _____ ğa _____ him _____
dil _____ ber _____ dil pe na _____ him _____
bu _____ bah _____ ti si ya _____ him _____

düm düm tek teke *terenüm*

dir _____ be nim _____ nev ci va _____ nim mu rne _____
dir _____ be nim _____

ya _____ nim _____ ğel a ça _____ nim _____ ğel _____ ha bi _____

ğa _____ him _____ dir _____ be nim _____

a ri zi _____ ren _____ ği _____ ni ni _____ set _____

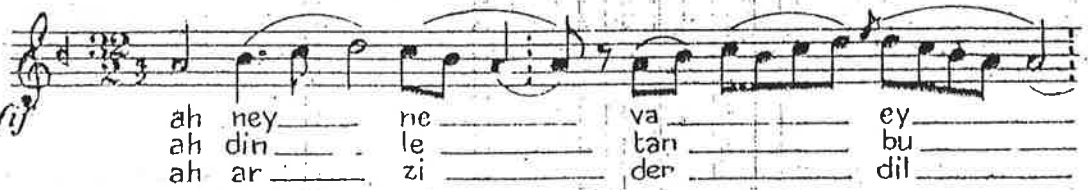
Uşşak Beste

Mustafa çorbacı zade

$\text{♩} = 44$ $\text{♩} \cdot \text{♩}$

Çok ağır

hafif

[Birinci cildin (155) (185) (197) (200) (212) (215) (216) (257) inci sahifelerinde hafif ölçülü eserlere bakınız.]

[Nail Beyden aldığım ma'lumata göre, Tahir ef. dinin tercemeihaliñi aşağıya yazdık; kendisi 3 üçüncü Sultan Osman zamanı olan (hiç 1168 - 1171) de musikî ustalığı ile şöhrat almıştır; Babası kâtipler zümresinden olmakla (Halife zade) lakabı verilmiştir. Silâhdar zade Mehmed Emin ve Şefkattî Bağdadiye göre her ma'rifette yeğane, hususla musikide ustadı zamane imiş; bugün elimizde mevcut kendisinin saz eserlerinden çenber usulüde acem peşrevi, söz eserlerinden zincir Beyatı ve hafif Saba Besteleri, Uşşak ve Saba nakş aksak semaileri musikimizin müktedir bir bestekarı olduğunu bize bildirmektedirler; Vefatına, o asrın şairlerinden kadî Lutfullah ef. di şu tarihi söylemiştir :

Olan cüyendei tarihi sâli fevti güş etsün.
Didi hatif Halife zade Tahir göçtü ukbaya : (1188)

Nimhafif ölçüsü muhtelif şekilde dört sofyandan müteşekkil on altı zamanlıdır; onüç donanımında $\frac{16}{4}$, $\frac{16}{2}$ likle gösteririz; sofyanları çizgili hatlarla ayırmalıdır; şekli şu notada yazılıdır;

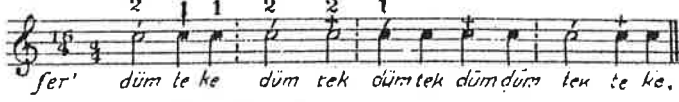

Kavi, zaif zamanları nota da yazıldığı gibidir; vurulması iki el veya bir el ile yapılır; bunun ile

Peşrev, Besteler ölçülmüş ise de bu gün mevcudu gaib olmuştur; Nimhafif, zarfı fetih, ve Havî ölçülerinin son kısımlarını teşkil eder.

Fer' Ölçüsü

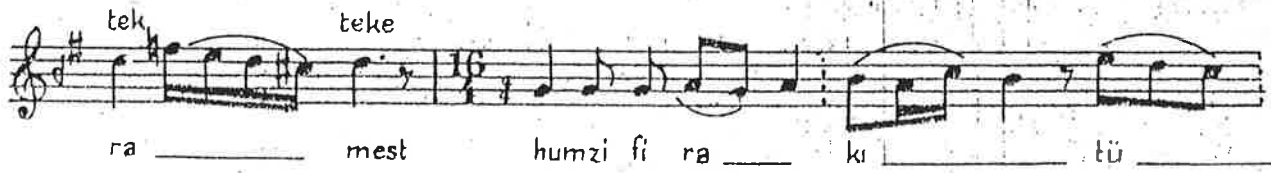
Bu usul mühtelif şekilde dört sofyandan müteşekkil on altı zamanlı bir düzumdur; buna ferî muhammeste denilmiştir; sebebi onun ikinci mertebesinde zamanca muhammese muvafık ve onun yerine ölçü olarak kullanılabildiğinden dolayıdır. Fer' donanımında $\frac{16}{4}$, $\frac{16}{2}$

likla yazılır; şekili şöyledir: onun kuvvetli, zaif zamanları notada gösterilmiştir; vurulması iki el veya bir el ile yapılır.

bu ölçü ekseriya ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; onunla Besteler, Peşrevler ölçümüştür; Fer'e örnek olarak Rast nakş besteyi yazdık:

Rast Beste

tü ber le bu ca mest na le vi
nem der ha mi nin yeş

za ren çün gü li ru yeş

yeş za ri pe ri şa nem

der ha mi mu yeş

Frenği Fer' usûlâ

Bu ölçü baş tarafta iki sayı aynı şekilde yürük samai ile şekli muhtelif dört sofyandan teşekkül etmiştir; yirmi sekiz zamanlıdır; donanımında $\frac{28}{4}$ veya $\frac{28}{2}$ le yazılır; mürekkebi olduğu ölçüleri noktalı hatlarla ayırmak faydelidir; şekli şöyledir:

2 4 2 4 2 2 2 2 4 1 1 1 1

frenği fer' düm düm düm düm düm tek düm düm tek te ke te ke

Kuvvetli, zayıf zaman-
ları notada gösteril-
miştir; iki el veya bir

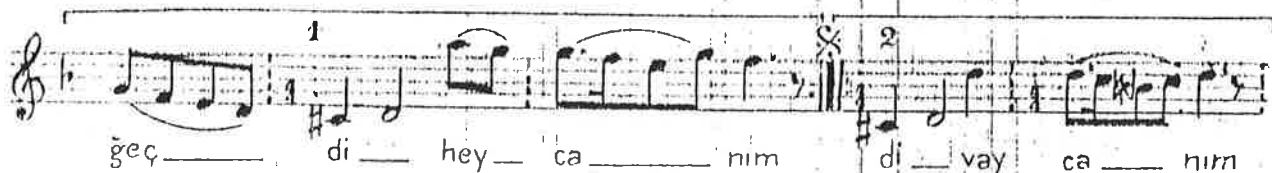
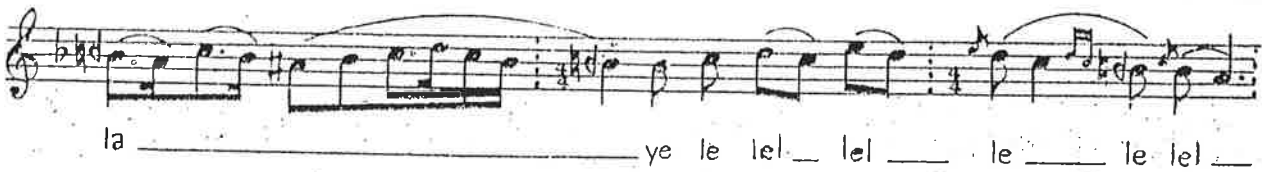
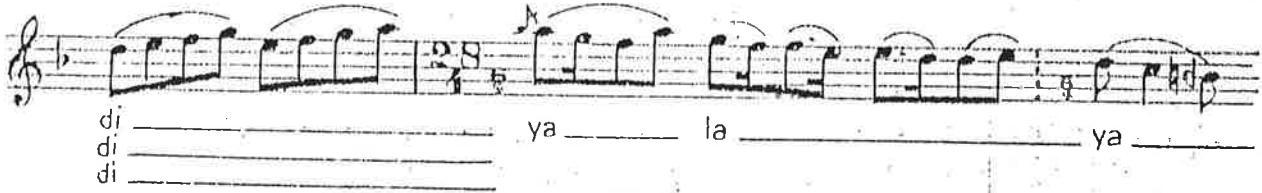
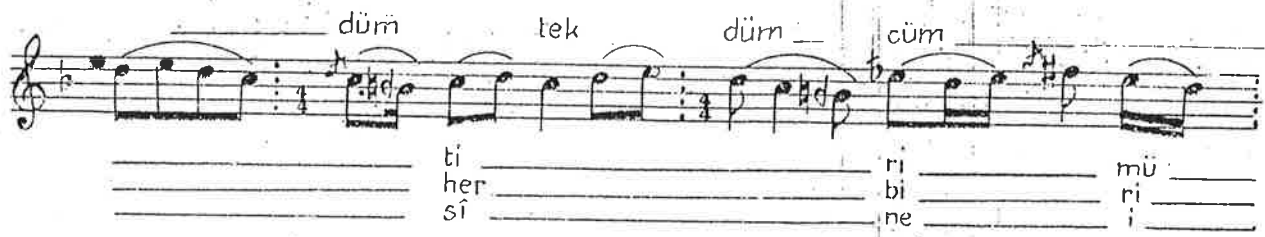
el ile umumî kaideye göre vurulur; son ölçüdeki tek iki elin kaldırılıp dizlere beraber vurulması yapılır

Bununla Besteler ölçülmüştür; ona nümune olarak Dede ef. dinin Bestesini yazdık.

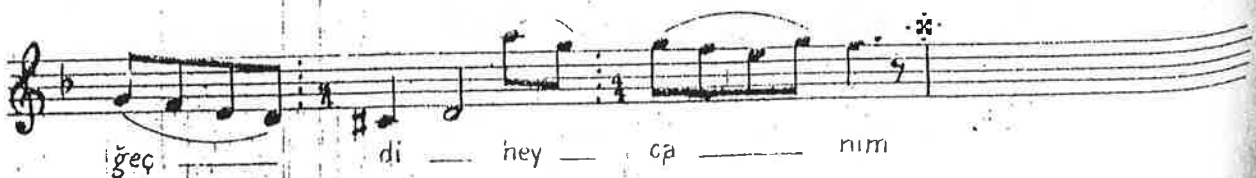
Ferahfeza Beste Dede ef. di

Ağır

frenği fer' ey ka şı ke man
pey kan la ri nin
ev vel na zü rin

Sakıl ve nüm sakıl usulleri

Sakıl ölçüsü kırk sekiz zamanlı bir düzündür; Başta bir Sofyan, sonra bir yürük Semaî, onu müteakib bir Sofyan, daha sonra üç adet aynı şekilde yürük Semaî, ve daha sonra muhtelif şekilde dört sayı Sofyan usullerinden terekkeb etmiştir; Sakıl donanında $\frac{48}{4}$ ve $\frac{48}{2}$ likle yazılır şekli şu notada yazılmıştır; onun kavi ve zaif zamanları mürekkep olduğu ölçülerinkiler gibidir; umumi kaideye göre iki el veya bir el ile vurılır. Mürekkep olduğu ölçüler noktalı hatlarla ayırmak faideli olur.

Son tek iki elin birden kaldırılıp beraberce dizlere vurılmakla yapılır; Sakıl usulünde ikinci, üçüncü mertebeler çok kullanılmıştır; bunda her türlü hareket istimal edilmiştir; ona misal olarak Hafız Postun güzel bestesi, Ebu Bekir ağanın enfes kârı, ustadım Zekâî ef. dînin Bestesini okuyucularımıza sunduk;

Yeğâh kâr

Ebu Bekir ağa

Agırca sakıl $\text{♩} = 84$

düm te te ke düm te ke teke düm

dir ten ni dir ten til lil len ni

teke düm tek tek düm düm tek

yar yar te nen dir te nen dir dir ta

düm tek tek düm te ke düm tek düm tek

ni ten te ne ta dir

düm tek düm düm tek teke

ten dir te ne nendir ten

dir te ne nen dir ten dir te ne nen dir ten

dir la dir te nen dir dir ten til lil len

Handwritten musical notation at the top of the page.

ni ğâ ri men çeş şi mi si

ye ye hın a fe ti mek

kâ re li ğin den ca nim

yü zü ka ne ği rer

na zi le hın ha re li ğin

den ca nim ta na dir dir ten

til lil len ter dil la dir la dir ten dir ten nen nenna

dir dir ta na de re til lil la ni ten

ten ten ten ne

nen dir ten ne nen dir tendir ta na dir

na de re dil li ten yü zu ka

ne ği rer na zi le hun

ha ne li ğin den he yi

hey ya ri men he yi hey mi ri men

a ha ah ha ya rim ni ğa ri men yu ol

zū ka lu ğul ne ği rer be den if

na ra zi le hun li le ineh ha re li ğin pa re li ğin

son meyonkane 20 cusu den ye le isle

lel ah ha ya ri men ah

ni ğa ri men he

$\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} = \frac{1}{4}$

her _____ ca _____ yi _____ li _____ gin _____

e _____ ey _____ le _____ dim _____

ef _____ lâ _____ lâ _____ ke _____

re ——— sí ——— de ——— ah ha ya rim ah ha

mi — nim ni gâ — ri — men — dümte ke
nim sakil zî ri

mi ——— ni ——— ni ——— gi ———
düm te ke te ke düm tek düm tek
fes ——— den ——— ka ——— kü — lün ——— ib ——— ra

mi ——— ni ——— ni ——— gi ———
düm te ke te ke düm tek düm tek
fes ——— den ——— ka ——— kü — lün ——— ib ——— ra

te ke te ke
zi le le ben fe ra gat kas

te ke te ke
zi le le ben fe ra gat kas

_____ dın it _____ dik _____ ce _____ o _____ güb _____

_____ dın it _____ dik _____ ce _____ o _____ güb _____

gül ta ze leş aş kım ni

ya ————— zi ————— na ————— zi le ————— le —————

Neva Beste

Hafız Post

Çok ağır

Sakil

$\text{♩} = 40 \text{ } \frac{8}{8}$

o _ _ _ _ _ ol _ _ _ _ _ düm _ _ _ _ _
be _ _ _ _ _ ben _ _ _ _ _ den _ _ _ _ _

e _ _ _ _ _ sî _ _ _ _ _ sî _ _ _ _ _
o _ _ _ _ _ de _ _ _ _ _ de _ _ _ _ _

sı _ _ _ _ _ ri aş _ _ _ _ _ kı _ _ _ _ _
dem _ _ _ _ _ ğit _ _ _ _ _ di _ _ _ _ _

kı _ _ _ _ _ lie _ _ _ _ _ man _ _ _ _ _ man gö _ _ _ _ _ gör _ _ _ _ _
di _ _ _ _ _ ni _ _ _ _ _ şan _ _ _ _ _ şan gö _ _ _ _ _ gör _ _ _ _ _

rü dü _ _ _ _ _ ğüm ği bi _ _ _ _ _
rü dü _ _ _ _ _ ğüm ği bi _ _ _ _ _

bi _ _ _ _ _ hey _ _ _ _ _ ca _ _ _ _ _ nım _ _ _ _ _ hey _ _ _ _ _ ca _ _ _ _ _ nım _ _ _ _ _
bi _ _ _ _ _ meyanhane

e _ _ _ _ _ ey _ _ _ _ _ a _ _ _ _ _ fi _ _ _ _ _

ta _ _ _ _ _ ta _ _ _ _ _ ta _ _ _ _ _ bı şeb _ _ _ _ _

ne nem den hü
hüs nü
eş ki mi mi hey ca nim

Uşşak Beste

M. Zekâî ef.

Çok ağır sakil 40 ♩

pe ma
üf ta
uş şa
ni di di dil be
li li il lik u
be be be be
ra ne ne hân nâri
ru ru ru ru
sui inâm me ke
sâ ve sa
ke le le
ve il le
sa ki le
hey ca nim hey ca nim şu
şu çen be ri ri

orta hane

ri — ği ra — ni —

ga mi — mi — ey —

ra — ra — kî bi

dun — vay — hey — cā — nım —

Arazbar Peşrevi

Sadık Ağa

*Çok ağır
sakil*

[Birinci cildin (72) (161) (220) inci yapraklarındaki eserlere bakınız]

Nim sakil unalı yirmi dört zamanlı ika'dır; Bata bir Sofyan ve sonra muhtelif şekilde iki sayı yürük semal ve sonra müclemi bir Sofyan ile diğer bir Sofyandan teşekkül etmiştir; o donanımında $\frac{24}{4}$ veya $\frac{24}{9}$ likle yazılır; şekli nota da yazılmıştır.

Nim sakilin kuvvetli zaif zamanları, ufak ölçülerin zamanlarında olduğu

gibidir; onuu vurulması iki veya bir el ile yapılır; sonundaki tek darbesi iki elin birlikte kaldırılarak iki dizlere vurulması ile olur; bu usulde her türlü hareket kullanılmıştır; Birinci, ikinci, üçüncü mertebelerde kullanılmıştır; onunla Kar, Beste, Peşrevler ölçülmüştür. Nim sakile misal kadim Rast Peşrevini kitaba koyduk:

Rast Peşrevi

tek ————— te ke teke

[Birinci cildin (107) inci sahifesindeki Nimsakil Kura bakınız]

Zincir usulü

Zincir usulü iki nevi'dir; birinci nevi ilk mertebesi olan altmış zamanlıdır; üç yüz sene evvel kullanılmıştır;

İkinci nevi onun ikinci mertebesi olan yüz yirmi zamanlı bir düzündür; bu ölçü sırasıyla bir çifte düyek, bir Fahte, bir çenber, bir devri kebir ve bir Bereşandan mürekkebtir; bu ölçü donanımında $\frac{120}{4}$ lükle yazılır; mürekkebi olduğu usuller birer hatla ayrılmak ve her birinde yine müteşekkil olduğu ufak ölçüleri noktalı hatlarla ayırmak faidelidir, şekli şu vechiledir:

The musical notation for the Zincir usulü consists of four staves. Each staff contains a sequence of rhythmic patterns represented by numbers (2, 4, 2, 1, 1, 4, 1, 1, 2, 2, 2, 1, 1, 4, 1, 1, 1, 1) and corresponding lyrics. The lyrics are: "Zincir çiftedüyek düm tek tek düm düm tek te ke fakla düm düm düm tek tek tek düm düm tek te ke le ke", "çenber düm te ke düm düm tek tek tek düm düm tek te ke te ke devri kebir düm düm tek", "düm tek tek düm tek te ke te ke Bereşan düm tek düm tek düm", and "düm tek düm düm tek te ke te ke".

Kuvvetli zaif zamanları kendisini terkibeden usullerin zamanlarında olduğu gibidir; onda ağırca ağır, çok ağır hareketler istimal edilmiştir.

Vurulması umumî kaideye göre iki veya bir el ile icra olunur; ikinci üçüncü mertebelerde çok kullanılmıştır.

Zincirle Peşrev, Besteler ölçülmüştür; zincire örnek olmak üzere İsakin mâye Peşrevi, Ebu Bekir ağasının, Yusuf Çelebinin, Hafız Postun ve Mehmed Beyin çok enfes Besteleri ile kitabımızı süsledik:

Mâye Peşrevi

İsak Tanburî

The musical notation for Mâye Peşrevi begins with a tempo marking of $J=80$. The notation is written on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

The musical notation continues the melody of Mâye Peşrevi on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

The musical notation continues the melody of Mâye Peşrevi on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

The musical notation continues the melody of Mâye Peşrevi on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

The musical notation continues the melody of Mâye Peşrevi on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

The musical notation continues the melody of Mâye Peşrevi on a single staff with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 2/4. The melody is written in a series of eighth and sixteenth notes, with some rests.

Handwritten musical score on ten staves, organized into four measures labeled 2, 3, and 4. The notation includes treble clefs, a key signature of one sharp (F#), and various time signatures (4/4, 2/4, 3/4, 12/8, 12/4, 12/16). The music features a variety of note values, rests, and dynamic markings such as *mp* (mezzo-piano) and *f* (forte). Measure 2 spans the first five staves, Measure 3 spans the next five staves, and Measure 4 is on the final staff. The notation is dense with many beamed notes and slurs, indicating a fast or complex rhythmic passage.

Hüseyinî Beste

Ebu Bekir ağa

Ağır
zincir

♩ = 80

yar se ni nin çün ha
yar bı sa sa tı i
yar rü fu fu yi a

ha bü ra ra
is ti ra ra
a fi ye yet

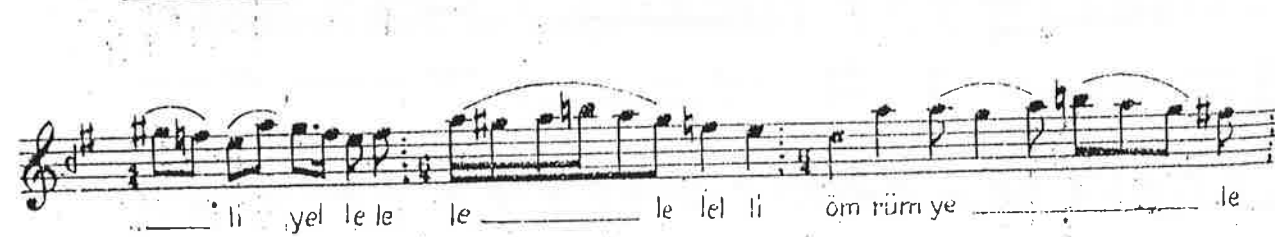
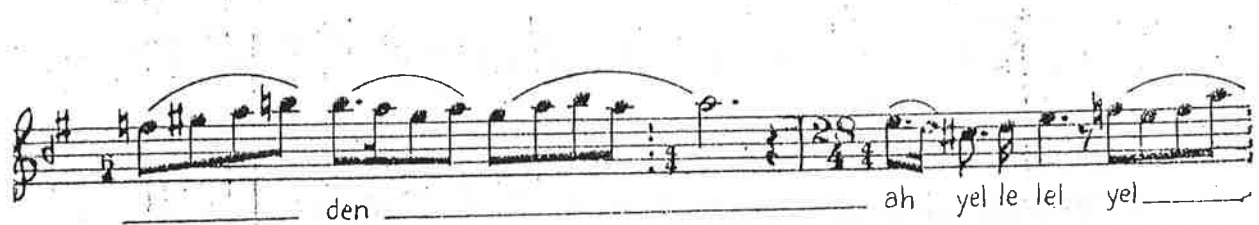
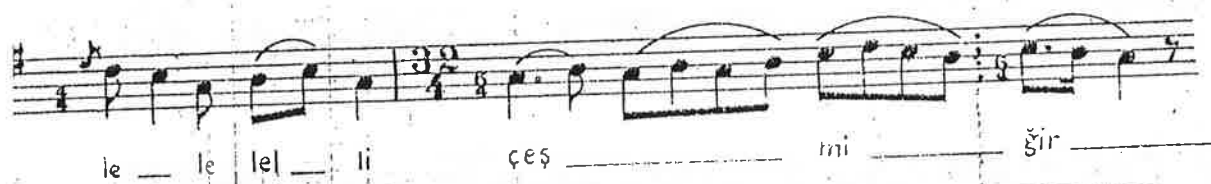
hat hat ces mi kir
ça cis ni ge

ya him la düş men dir
za him la düş men dir
ba nim

yel le lel li yel le le

le le lel li rüm yar ya le lel le lei le

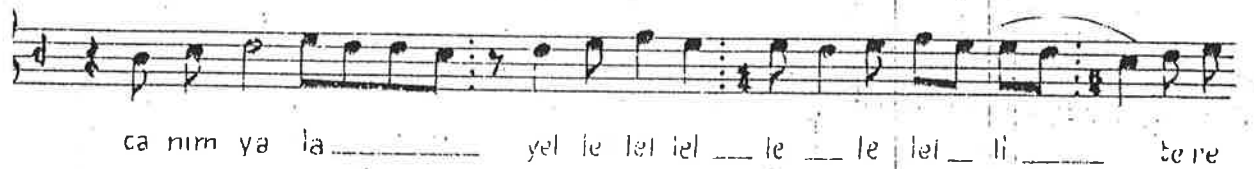

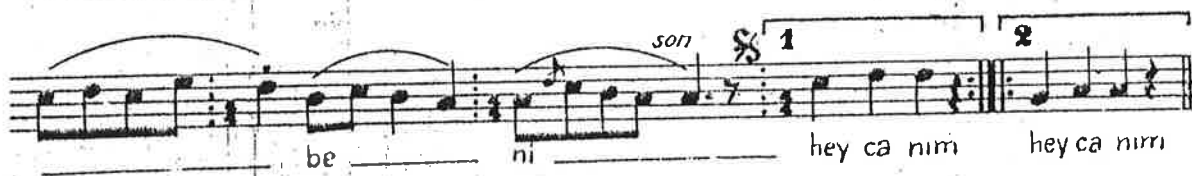
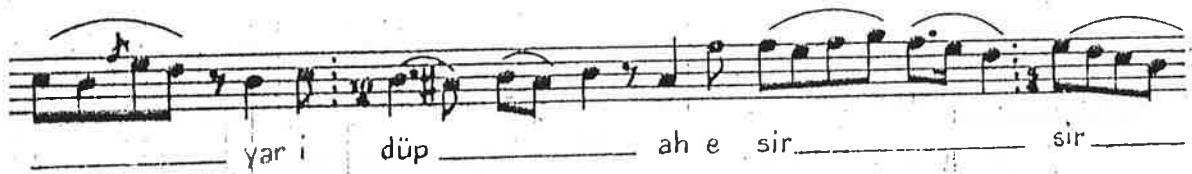

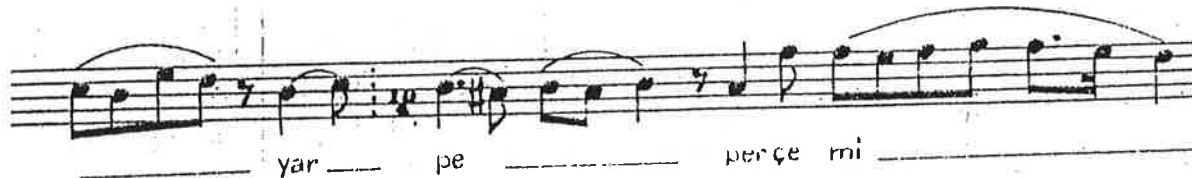
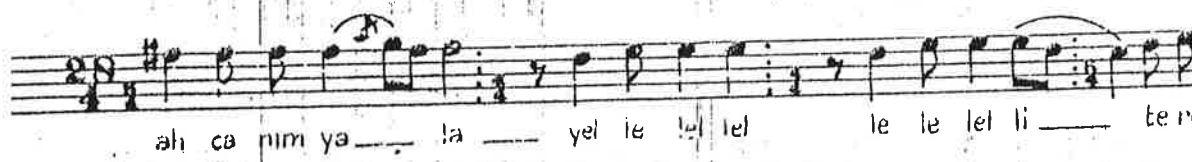
Beyati Beste

Mehmed Bey

meyanhanne

Nikr Beste suf Celebi

Ağır
xincir

Yar ğe _____ ce _____ çeş _____
Yar ni ğa _____ lu _____ na _____ na _____
Yar ğü li _____ ce _____ ma _____ ma _____

_____ mi ne ca _____ ca _____ na _____
_____ zı nı de _____ der _____ a _____
_____ li ni a _____ aç _____ miş _____

_____ yar şe ra _____ ra bı na _____ nab _____
_____ a le mi _____ mi ha ra _____ rab _____
_____ yar bu a _____ a bı na _____ nab _____

_____ se nin _____ yar _____ ya _____ le _____
_____ se nin _____
_____ se nin _____

lel _____ lel _____ lel _____ lel _____ li _____ ya _____ le le _____

lel _____ li _____ yar _____ yar şa ra _____ ra bı _____

na _____ nab _____ se _____ rin _____

§ meyanhane

_____ yar o ru _____ yi _____ a _____ a _____

li _____ a _____ ra _____ ra _____ ki riz _____

tek lü ke düm tek tek düm
ey — gül i za — rim yar — a man —

tek — tek — düm tek düm düm tek —
be li — ya — ri men —

te ke son %
çe — ra — ğı — meh —

ri — me — yu kev —

ol — ol sa — da —

se — sen — siz —

na z — lu ya — rim — şı — ve kâ — rim a — ma ŋel — e fen

— dim — ey — gül i za — rim yar — a man —

be li — ya — ri men — %

Mehmed Bey

167

an be ri farı

gele fen dım dil pe sen dım

nazenı nım gel e fen dım yar

yar ah be li ya ri men

Nühüft Peşrevi

Andon

40 düm te ke düm tek

Çok ağır
havi
düm te ke te ke düm te ke te ke

düm tek düm düm ke

ke te ke düm te ke düm

düm tek te ke düm tek te ke düm

tek tek düm tek tek düm tek

düm düm 1 tek teke 2 2

A handwritten musical score consisting of 11 staves. The music is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The notation includes various note values, rests, and dynamic markings. The first staff begins with a treble clef and a sharp sign. The second staff has a '1' above the first measure. The third staff has a '2' above the first measure. The fourth staff has a '3' above the first measure. The fifth staff has a '4' above the first measure. The sixth staff has a '5' above the first measure. The seventh staff has a '6' above the first measure. The eighth staff has a '7' above the first measure. The ninth staff has a '8' above the first measure. The tenth staff has a '9' above the first measure. The eleventh staff has a '10' above the first measure. The music is written in a fluid, handwritten style with many slurs and ties.

[Mehmed Bey İstanbul-Eyupludur; hakiki doğum ve ölüm tarihlerini bilmiyorsa da Dede ef. nin kıymetli bir şakirdi olmasına göre (1220-1280) tarihleri arasında yaşamış olduğunu tahmin edebiliriz; kendisi Dabı seraskeri mektubi kalemi halifelerinden idi; okuyuşu güzel; ustad mertebesine çıkmıştır; kendisi ustadım M. Zekâî, Behlül ve sadria'zam müsteşarı Şefkati ef. diler gibi üç ustad yetiştirmiştir; üslubu metin ve güzeldir; bir çok Beste ve semâîler, şarkılar yapmıştır.]

Zarbi fetih ölçüsü

Zarbi fetih usulü, seksen sekiz zamanlı bir düzümdür; başta bir sofyan, sonra bir yürük semâî, ondan sonra muhtelif şekilde beş adet Sofyan ve onu müteakip bir birine benzeyen iki adet yürük semâî, daha sonra bir sofyan, ve bir yürük semâî den sonra muhtelif şekilde beş adet Sofyan ve nihayetinde bir Nimbafif den teşekkül etmiştir; o donanımında $\frac{88}{4}$ ve $\frac{88}{2}$ likle yazılır; şekli notada yazılıdır:

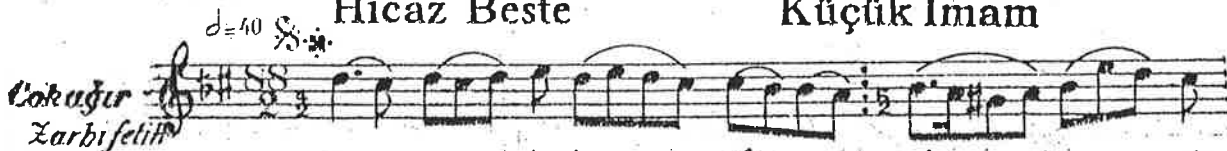

Zarf, kuvvetli zamanları mürekkebe olduğu ölçülerinkiler gibidir; vurulması umumî kaideye göre iki veya bir el ile yapılır; ekseriya ikinci, üçüncü, nadir olarak birinci mertebede kullanılmıştır; zarbı fetih ile Peşrev ve Besteler ölçülmüştür.

Zarbi fetihe misal olarak, Küçük İmamın Hicaz, Dedenin Uşşak, M. Zekâî ef. dinin Saba, Besteleri ve Isakin Puselik ve müellifleri meçhul Muhayyer ve Puselik Peşrevlerle (Türk musiki) sinî süsledik:

Hicaz Beste

Küçük İmam

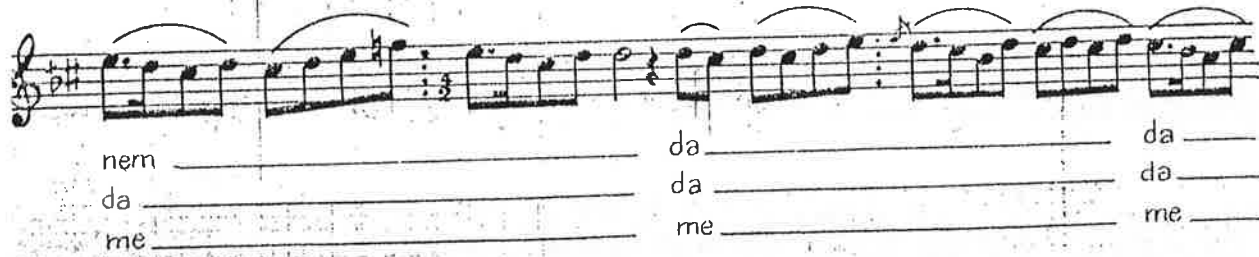

Ta	be key	sû	zî	ga
Nî	ce bir	su	lâr	ğî
Ba	ri koy	ver	ha	li

nım la de derdli sî
bi dağ lar lar ba şın
me ken di dim ken di

nern da da
da da
me me

dağ la yım yar
çağ la yım
ağ la yım

ca nım ya le lel le lel le

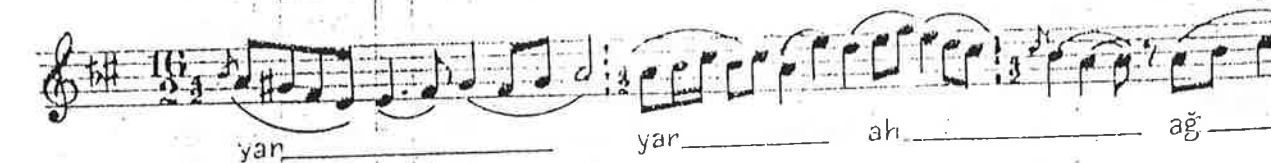
lel te re li lel le lel lel

yar iş ve ba zını

ca ça re sa zını

yar yar ah ağ

la yim cün ki dök mez sin
 ne mi eş kin kin be nim
 cün se se
 sev di ğim yar
 ca nım ya la le le le le
 le le re li yel le le le li
 yar iş ve ba zım ça
 ça re sa zım yar
 yar ah
 sev di ğim

Uşşak Beste

Ismail Dede ef.

Çok ağır *Zarbi fetih* $\text{♩} = 40$ $\text{♩} = 88$

düm te ke düm te

Di dil na
Gü gül iş
Bu hul suy

te ke düm te ke düm tek

le i der bül bü
ve le nir dil be
düm di e ğer bir da
tek düm te ke

li şey dâ re vi
ri ra' nâ re vi
hi ley lâ re vi

düm tek düm te ke te ke düm

şin de yar ca
şin de
şin de

te ke te ke düm tek

nın ah re vi şin de ye lel le lel

le lel le lel lel li te re lel lel

le lel le lel li ya la yel lel

le li hey yar

düm tek tek _____ düm tek düm düm tek _____

hey _____ dost _____ be li ya ri _____ men _____

te ke *mevhanane* (50n) _____ me _____ mec _____ nu mec _____ hun _____

da i _____ der _____ di _____ na _____ za _____

rin _____ gay _____ ri ye _____ ma _____

il _____ yar _____ ca _____ nim _____

gayri ye _____ ma _____ il ye lel le lel _____ le _____

lel _____ le _____ lel _____ lel _____ li _____ te re lel _____ lel _____

lel _____ lel _____ lel _____ lel _____ li ya la yel _____ lel _____

lel _____ li _____ hey yar _____ hey _____ dost _____

be li ya ri _____ men _____

Saba Beste

M. Zekâî Dede ef.

$\text{♩} = 40 \text{ } \frac{\text{S}}{\text{S}}$

Çok ağır

Zarbi Fetih

Bi — bi — ri lah bir — lah — za — ni —
Bi — bi — za bi — za — ro — lu —
A — a — teş a — teş — şa — çi —

han — o — ol — sa o — me —
rum — ha — ha — sı — lı — nu —
lur — sa — sa — ne a — ce —

— hi — ru — na — na — za — rim —
— ri — na — na — za — rim —
— bi — ba — lü — lü — pe — rim —

dan — ya — ri — ca —
dan —
den —

rim — ah hi na — za — rim o — dan — yel le lel

le le — le le — li — yen tir ye lel — lel —

lel — lel — lel — li mi rim ye le la li —

hey yar — he — yi dost —

1 50m 2

be li ya ri men hey ca nim men hey ca nim.

mayanhone

ben ta ben ta i ri ev

ci ha ha re mi sū

zi ğū da zem

yar ri ca nim

cu zi ğū du zem

Pusulik Peşrevi

İsak (Tamburi)

f. d. 42 düm te ke düm te ke te

Çok ağır Zarfîfelih

düm te ke düm tek düm tek

düm te ke düm tek düm te ke

te ke düm te ke te ke düm tek

düm düm düm te ke te ke düm

te ke düm düm tek § te ke düm düm tek

te ke düm tek tek düm tek tek

düm tek düm düm tek te ke son § 2

§ 3

§ 4

§ 5

Puslik Peşrevi

2/53 düm te ke düm te ke te ke düm

Cok ağır
Zerbifeli
te ke düm tek düm tek düm te ke düm

tek dünte ke teke düm te ke teke düm tek düm

düm düm te ke te ke düm teke düm düm tek

te ke düm düm tek te ke düm tek tek

düm tek tek düm tek düm düm tek teke

A handwritten musical score consisting of 11 staves. The notation is in a single system, likely for a single melodic line. The key signature has one sharp (F#), and the time signature is 4/4. The music features a variety of note values, including eighth, sixteenth, and thirty-second notes, as well as rests. There are several slurs and ties throughout the piece. A double bar line with a repeat sign appears on the third staff, followed by a measure with a sharp sign and the number 88. The word "son" is written above the final staff. The handwriting is in ink on aged paper.

Muhayyer Peşrevi

Ağır $\text{♩} = 53$
Zarbi fah

1. 88

2. 88

3. 88

A handwritten musical score consisting of 12 staves. The notation is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, often grouped with beams and slurs. There are several repeat signs (double bar lines with dots) and some measures are marked with numbers like 4, 5, 8, 16, and 88, possibly indicating fingerings or measure counts. The handwriting is fluid and characteristic of a composer's draft. The staves are numbered 1 through 12 at the beginning of each line.

[Etrabülâsâr Müellifi diyorki: Küçük İmam İstanbullu, ismi Mehmed, dir; Valide camiinde nail han idi; üstadıyete çıkmış; eserlerinde işidilmemiş nağmeler yaptığından musiki fenninin imamı ünvanı verilmiştir; sesi gayet güzel olduğundan okuyuşile herkesi hayran edermiş; Velâdet ve vefat tarihlerini bilmiyoruz; istihar zamanı 4üncü Mehmed devridir. (1038—1099 hic.); Bestelemiş olduğu şarkı, nakş, murabba beş yüzden mütecavizdir.]

[Muhterem ustadım M. Zekâi dede ef. Eyub sultan, cedit Ali Paşa mahallesinde 1240 hicri senesinde doğmuştur; Babası o mahallenin imamı hafız Süleyman Hikmet ef di; Eyub iptidai mektebinde okumuş, sonra Eyupta Balçıklı Hora Ali ef. diden Tasavvurat ve Tastikata kadar taallüm etmiştir; 1259 hicri de Hafız kelâm olmuştur; Hattat ve Musiki şinas Mustafa İzzet ef. diden ve pederinden hüsnü hat temeşşuk etmiştir; kendisi Rik'a, Nesih ve Sülûs yazar idi. Musiki de ustadı Babı valâyî seraskeri mektubi kalemi hulefasından ve İsmail dedenin en muktedir şakirdlerinden Eyuplu Mehmed Beydir. Yetmiş iki yaşında mülâki olduğum Zekâi ef. dinin sesi güzel değil idi; ve lâkin dışlerinin yokluğuna rağmen okuyuşu gayet metin idi; sesleri ve çarpmaları tam sıhhatle ve çok aşikâr bir surette terennûm ederdi; kendisi gayetle zühî ve takvâ sahibi idi; çok temiz giyinir ve çok cömert idi; bir çok musiki talebesi yetiştirdi; bâdi hava idi; yalnız Darüşşafakada musiki muallimliğinden az bir para alıyordu. Zekâi ef. di Bahariyye ve Yoni kapu mevlevi hanelerinde kudumzen başı idi; Bu hayırhab musikiye hicri 307 senesinde şakird olmuştum; Her Pazar günü öğleden sonra Eyupta Şah Sultan tekkesinin hünkâr mahfelinde beş altı arkadaşımle kendisinden musiki dersleri aldık, her dersde bizimle 4-5 saat uğraşıyordu; Benim söz ve saz musikisindeki ma'lûmatım bu zatın himmetile hasıl olmuştur; iki buçuk sene kendisinden söz musikisini öğrendim; saz musikiyi içinde benî Tamburî nâyî Halim ef. diye tavsiye etti; Zekâi ef. dinin Muzikai hümayun nazarı Necib Paşanın kütüphanesinden getirüp bana verdiği on kadar musiki notalarından gizli Hamparsumla yazılmış peşrev ve semîlerin anahtarını buluşum Halim ef. diden Tanbur öğrenmekliğim sayesinde olmuştur; Elhasıl bu kitalın yazılmasında en birinci amilin ustadım olduğuna söyler ve umum dünyadaki okuyucularımızın ve torunlarımızın kendisine şükranlarını celbeylerim; hicri 1315 de vefat etmiş, Eyubta hususî lahdine defnedilmiştir.]

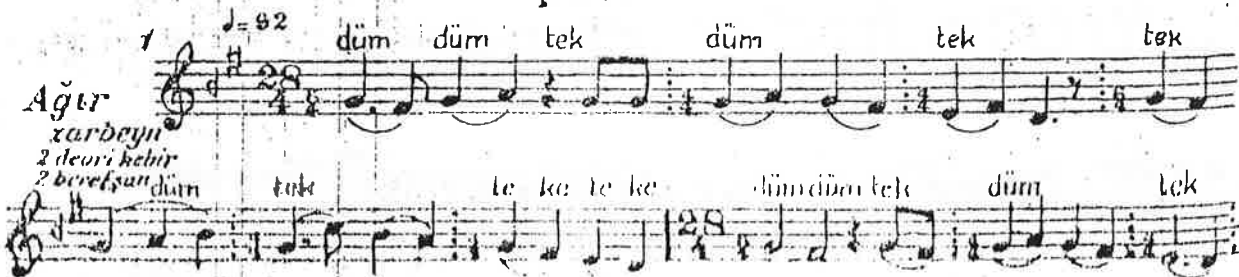
[Birinci cildin (63) (181) (210) (225) inci sahifelerindeki eserlere bakınız]

Zarbeyn ölçüleri

Hareketleri birbirine uygun, büyük usullerden iki adedinin mükerrer veya gayri mükerrer yekdiğerine katılmasından hasıl olan ölçülere-zarbeyn adı verilmiştir: meselâ iki Derikebir iki Beresşan; iki Remel bir Muh ou nes; bir nim sakil bir Beresşan; üç Firengi Fer, bir Beresşan, gibiler zarbey ölçüsü teşkil ederler. Bu ölçülerle Beste ve Peşrevler ölçülmüştür: ona misal olarak Musînin Sazikâr Peşrevi, Bekir ağanın Nühüft Bestesini, Sa'dullah ağının arazbar puselik Bestesini, Dedenin Sûzinak Bestesini yazdık :

Sazikâr Peşrevi

Musî

tek düm tek te ke te ke düm tek düm

tek düm düm tek düm düm tek teke teke düm tek

düm tek düm 1 düm tek düm düm tek

te ke 2

2

A handwritten musical score on 11 staves, all in treble clef and G major (one sharp). The notation includes various note values (quarter, eighth, sixteenth, and dotted notes), rests, and phrasing slurs. The score is divided into several measures by bar lines. Some measures contain repeat signs (double bar lines with dots). There are three numbered first endings: '1' above the first staff, '2' above the second staff, and '3' above the eighth staff. The key signature remains consistent throughout the piece.

A handwritten musical score on 14 staves, written in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and dynamic markings. The score is organized into measures, with some measures containing multiple notes beamed together. There are several repeat signs and first/second endings indicated by numbers 1 and 2. The handwriting is clear and legible, typical of a personal manuscript or a student's work. The paper shows signs of age, with some discoloration and faint smudges.

Nühüft Beste

Ebu Bekir ağa

$\text{♩} = 40\%$ *düm* *te* *ke* *düm* *te*

ok ağır
Zar beyin
remel
muhammes

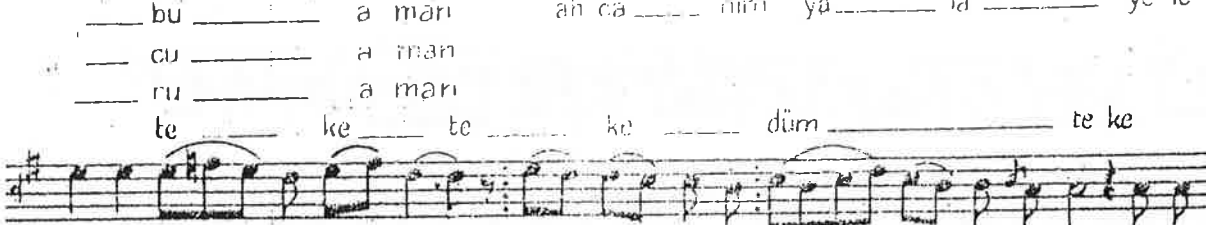
Me *si* *lit* *di* *be*
A *kit* *di* *gö*
Ma *hi* *ne* *ve*
ke *te* *ke* *düm* *te* *ke* *düm*

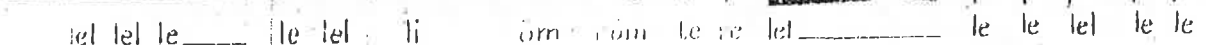
ni *muş* *müş* *ko* *du* *bir*
züm *ya* *ya* *şı* *nı* *ma*
bir *ve* *ve* *hi* *le* *yüz*

düm *tek* *düm* *tek* *düm* *düm*
kâ *kâ* *ku* *lû* *hoş*
nen *de* *i* *in*
ver *se* *o* *meh*
tek *teka* *düm* *te* *ke* *düm*

bu *a* *marı* *ah* *ca* *nım* *ya* *la* *ye* *le*
cu *a* *man*
ru *a* *marı*
te *ke* *te* *ke* *düm* *te* *ke*

tel *tel* *le* *le* *li* *öm* *düm* *te* *le* *le* *le* *le* *le*

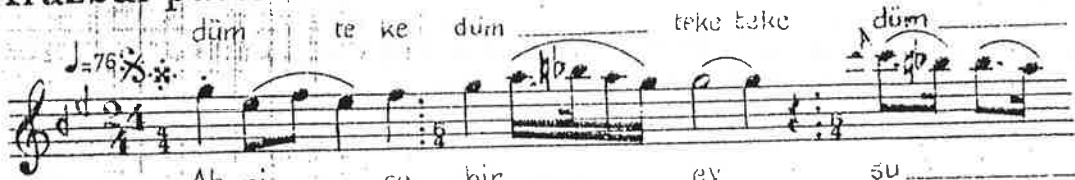
düm düm tek düm tek düm düm:
 lel le lel li kâ kâ kü lü hoş
 tek te ke düm te ke düm tek düm
 bu sü hū hān tek şūn huy çe bū ker ri
 düm tek teke düm tek te ke düm
 bül mi ne dir de o dil ci ger eb
 meyanhone
 bu cu ru hur şī şid mi
 dir la bir şī ruh
 sa sa re el ir mez
 ah ca rım ya la ye le lel le le le
 li ömrümte re lel le le lel le li sa sa
 re el mez
 ir ir se de
 e le ğir mez

Arazbar puselik Beste

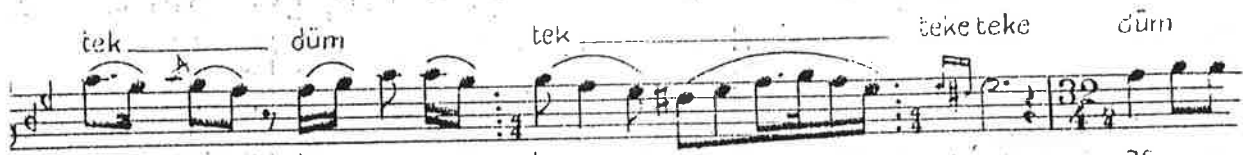
Hacı Sa'dullah ağa

Ağır

Zar beyn
'nimsakıl
bereşan

Ah ni ce bir ey şu
Ah sun ba na bir la
Ah kıl ke rem ey ruh

hi ci ham aş
li le bin gü
le ri gül vas

kın la na na la
gü li la ham da
li na şa yan

no o la yım an ca
no o la yım
no o la yım

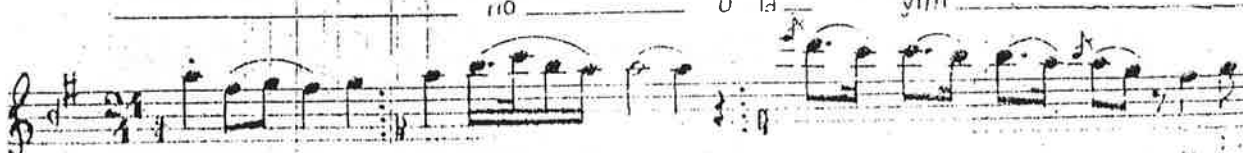
rumi ye le lei le lei le lei le lei

le le lei li aş son

no o la yım

ah ey le inc bu ta hi

ri mec bu ci ce

Türk musikisinde kullanılmış olan mürekkep ölçülerin tahlilleri usulü

sit ölçülerin ikili üçlü düzünlerden ibaret olduklarını başında söylemiş ve ondan sonra mürekkep ölçülerini o ölçülerden hasıl oluncu bulunduklarını ilâve etmiştik; küçük ve ya büyük ölçülerin tahlillerini yapmak için onlarda ikili ve üçlü ve sonra dördlü, beşli, altı (ilâh) cantıması lâzımdır; bu düzünler uzun ve kısa zamanları kuvvetlilik ve ya zaifliklerle ayırd edilirler, ve bu yol ve ya büyük ölçülerin mürekkep oldukları düzünler meselâ şu beşli türksağı $\left(\begin{smallmatrix} 5 \\ 4 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} tek \\ 3 \end{smallmatrix} \right)$ ölçüsüne bakarız, onda müçtemi' bir ikili ve sonunda yine birleşik üçlü den terekkeb etmiş olduğunu görürüz; ikili dâzümün içlünün kuvvetli olduğunu nalarız.

Bunun gibi şu $\left(\begin{smallmatrix} 9 \\ 8 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} te \\ 1 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} kö \\ 1 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} tek \\ 3 \end{smallmatrix} \right)$ aksak ölçüsünü tahlil etmek istersek, başta iki zamanlı bir uzun ve sonra birer zamanlı iki kısıdan ibaret bir dördlü ya'ni Sofyan ölçüsü ile müçtemi' iki zamanlı bir uzun sonra yine müçtemi' üç zamandan ibaret beş zamanlı bir Türk aksağından mürekkep olduğunu takdir ederiz. Daha büyük meselâ şu $\left(\begin{smallmatrix} 28 \\ 4 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} 6 \\ 6 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} tek \\ 2 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} 4 \\ 4 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} düm \\ 4 \end{smallmatrix} \begin{smallmatrix} tek \\ 4 \end{smallmatrix} \right)$ devri kebir ölçüsünü alırsak başta zamanları birleşik (ikişer zamanlı) bir yürük semai, sonra zamanları müçtemi' iki Sofyan ve daha sonra bu ölçünün tekrerründen ibaret olduğunu anlarız. İşte bu yoldan usullerin hepsini tahlil edebiliriz.

FİHRİST

düzüm ve ölçüler hakkında ön söz.
n ta'rif ve tavsifi.
n unsurları - Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü zaman, düzünler cedveli.
yahut usul-ta'rifi, ölçülerde üç mertebe.
n—bir ölçünün varulması - bir ölçünün yazılması.
erde hareket - Türk ölçüler - Basit, mürekkep - basit ölçülerden semai ölçüsü, ta'rifi, donanımında mı, şekli - misal olarak Hatib Zakirî Hasan efendi-stelenmiş olduğu Salâti ümmiyyenin notası.
ümniyyenin gerif notası - Hâşim beyin şevkefza min notası - yürük sematinin üçerli şeklinin ta'rifi, mında rakkamları, şekli - misal, Hafız Postun Basî yürük sematsinin notası.
ona misal Dr. Suphinin Beyatî araban şarkısının zade Hafız Postun tercümei hali - Hatib zakirî ef. dinin tercemei hali - Hâşim beyin tercemei hali.
ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal lâhînin notası.
na misal Şevki beyin Kareîgar şarkısının notası
na misal olarak Dr. Suphinin Süzidil Peşrevinin - Türk aksağı ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları.
ksağına misal H. Sadettin Beyin Beyâtî Şarkısı.
ia misal olarak Şevki beyin şevkefza Şarkısı.
ia misal olarak Ahmed ağanın Ferahnâk Şarkısı - semainin ve cürümanın ta'rifleri, donanımında rakkamları, şekilleri.

Sahife

- 15 Ona misal olarak Tab'ının Beyatî nakş sematsinin notası.
- 16 Ağır aksak semaiye misal Sa'dullah ağanın Hüseyin ağır nakş sematsinin notası.
- 18 Yine ona misal olarak küçük Mehmed ağanın Evicârâ nakş sematsinin notası.
- 19 Yine ona misal olarak Şakir ağanın Ferahnâk şarkısı - Hacı Faik Beyin Hicaz, cürüma Şarkısı.
- 21 Yürük semai ölçüsünün, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak Hekim Başı Aziz ef. dinin Beyatî nakş yürük sematsinin notası.
- 23 Hekim Başı Aziz ef. nin Beyatî senğin sematsinin notası
- 24 Ona misal Hafız Postun Nikriz nakş sematsinin notası.
- 26 Yine ona misal olarak Huzzam makamında Şarkı.
- 27 Devri hindi ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak Şakir ağanın Huzzam devrihindi Şarkısı.
- 28 Yine ona misal olarak Şevki Beyin Uzzal Devri hindi Şarkısı.
- 29 Devri turan, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak H. Sa'dettin Beyin Dügün evindesi.
- 30 Ona misal Hüseyin Türkâ.
- 31 Devri revan ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak çok eski Rast Peşrevi.
- 32 Düyek ölçüsü, Ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak Hafız Abdullahın Huzzam Şarkısı - Hafız ef. dinin Suzinak Şarkısı; çifte düyeğin ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.
- 34 Çifte düyeğe misal olarak Uğsak Peşrevi.
- 37 Müsemmen ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli - misal olarak Hacı Arif Beyin İsfahan Şarkısı.

düm düm tek düm tek

(saz) ya la ya le le le le

tek düm tek te ke te ke

le le le le le le le le le le le le le le li

vay iş ve baaz dil nü vaz

son & meyanhane

ah beli şa hı men mes

rur i de hak kal kal bi

hu ma (saz) yu

yu nu da da

urn

[Birinci cildin (97) (169) uncu sahifelerinde eserlere bakınız]

Hezec ölçüsü

Bu usule misal olarak elimizde bir eser mevcut değilse de faideli olur düşüncesiyle buraya dercettik : Hezec başta bir yürük semat ile şekilleri muhtelif dört sayı Sofyandan mürekkeptir : donarında $\frac{21}{4}$ veya $\frac{21}{2}$ likle yazılır ; şekli notada görülmüyor :

2 1 1 2 1 1 2 3 2 2 2 1 1 1

2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

düm düm düm tek düm düm tek düm tek düm tek te ka te ka

Bu usul ile eskiden Besteler Peçrevler ölçülmüştür.

Baş
ahım b
li ve ü
hangı
önce o
ların ar
onların
küçük
başılır ;
en bas
tümle
akavf, ü

öfe
Türk
İkâ'n
İkâ'n
mül
Ölçü
Bayı
Ölçül
ölçül
rakka
nin b
Salâti
zarlı
donna
nakş
Yine
notası
İmam
Hasan
Sofyan
Uyguk
Yine o
Yine o
notası
ları, ş
Türk
Yine o
Yine o
Aksak
kâmlar

Türk musikisinde kullanılmış olan mürekkep ölçülerin tahlilleri usulü

Ölçülerin ikili üçlü düzümlemeden ibaret olduklarını aşında söylemiş ve ondan sonra mürekkep ölçülerin o ölçülerden hasıl oluncu hallerini ilâve etmiştik; küçük ve ya büyük ölçülerin tahlillerini yapmak için alarda ikili ve üçlü ve sonra dördlü, beşli, altı (ilâh) anılması lâzımdır; bu düzümle uzun ve kısa zamanları kuvvetlilik ve ya zaifliklerle ayırd edilirler. ve bu yol ve ya büyük ölçülerin mürekkep oldukları düzümle meselâ şu beşli türksağı (5 düm tek) ölçüsüne bakarmda müctemi' bir ikili ve sonunda yine birleşik üçlü den terekkeb etmiş olduğunu görürüz; ikili düzümün çlünün kuvvetli olduğunu anlarız.

Bunun gibi şu (9 düm te ke düm tek) aksak ölçüsünü tahlil etmek istersek, başta iki zamanlı bir uzun ve sonra birer zamanlı iki kısıdan ibaret bir dördlü ya'ni Sofyan ölçüsü ile müctemi' iki zamanlı bir uzun sonra yine müctemi' üç zamandan ibaret beş zamanlı bir, Türk aksağından mürekkep olduğunu takdim ederiz. Daha büyük meselâ şu (28 (6) düm düm tek : 4 düm : 4 tek 6 tek düm : 4 tek : 4 te ke te ke 4 4 2 4 4 4 1 1 1 1) devri kebir ölçüsünü alırsak başta zamanları birleşik (ikişer zamanlı) bir yürük semai, sonra zamanları müctemi' iki Sofyan ve daha sonra bu ölçünün tekerrüründen ibaret olduğunu anlarız. İşte bu yoldan usullerin hepsini tahlil edebiliriz.

FİHRİST

Sahife

1. düzüm ve ölçüler hakkında ön söz.
2. ta'rif ve tavsifi.
3. unsurları — Birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü zaman, düzümle cedveli.
4. yahut usul-ta'rif, ölçülerde üç mertebe.
5. — bir ölçünün varılması — bir ölçünün yazılması.
6. lerde hareket — Türk ölçüler — Basit, mürekkep — basit ölçülerden semai ölçüsü, ta'rif, donanımında mı, şekli — misal olarak Hatib Zakiri Hasan ef. diestelenmiş olduğu Salâti ümmiyyenin notası.
7. ümmiyyenin gerif naktı — Haşim beyin şevkefza nın notası — yürük semainin üçerli şeklinin ta'rif, nında rakkamları, şekli — misal, Hafız Postun Rast yürük semaisinin notası.
8. ona misal Dr. Suphinin Beyati araban şarkısının
9. zade Hafız Postun tercümei hali — Hatib zakiri ef. dinin tercemei hali — Haşim beyin tercemei hali.
10. ölçüsü, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal İlahinin notası.
11. ona misal Şevki beyin Kareîgar şarkısının notası
12. ona misal olarak Dr. Suphinin Süzidil Peşrevinin — Türk aksağı ölçüsü, ta'rif, donanımında rakkamlı-ekli.
13. aksağına misal H. Sadettin Beyin Beyati Şarkısı.
14. na misal olarak Şevki beyin şevkefza Şarkısı.
15. na misal olarak Ahmed ağanın Ferahnâk Şarkısı — semainin ve cüreunanın ta'rifleri, donanımında rak-7, şekilleri.

15. Ona misal olarak Tab'ının Beyati nakş semaisinin notası.
16. Ağır aksak semaiye misal Sa'dullah ağının Hüseyin ağının nakş semaisinin notası.
18. Yine ona misal olarak küçüğ Mehmed ağının Evicârâ nakş semaisinin notası.
19. Yine ona misal olarak Şakir ağının Ferahnâk şarkısı — Hacı Faik Beyin Hicaz, cüreuna Şarkısı.
21. Yürük semai ölçüsünün, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak Hekim Başı Aziz ef. dinin Beyati nakş yürük semaisinin notası.
23. Hekim Başı Aziz ef. nin Beyati senğin semaisinin notası
24. Ona misal Hafız Postun Nikriz nakş semaisinin notası.
26. Yine ona misal olarak Huzzam makamında Şarkı.
27. Devri hindi ölçüsü, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak Şakir ağının Huzzam devrihindi Şarkısı.
28. Yine ona misal olarak Şevki Beyin Uzzal Devri hindi Şarkısı.
29. Devri turan, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak H. Sa'dettin Beyin Dügün evlidesi.
30. Ona misal Hüseyin Türkü.
31. Devrirevan ölçüsü, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak çok eski Rast Peşrevi.
32. Düyek ölçüsü, Ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak Hafız Abdullahın Huzzam Şarkısı — Hafız ef. dinin Suzinak Şarkısı; gıfte düyeğin ta'rif, donanımında rakkamları, şekli.
34. Gıfte düyeğe misal olarak Uşşak Peşrevi.
37. Müsemmen ölçüsü, ta'rif, donanımında rakkamları, şekli — misal olarak Hacı Arif Beyin İsfahan Şarkısı.

k, ağıraksak ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, — misal olarak Şevki Beyin Uzzal Şarkısı.
misal olarak Şevki Beyin Beyatı Şarkısı.
ona misal olarak Şevki Beyin Uşşak şarkısı.
ona misal olarak Doktor Suphinin Beyatı Bahariyyesi.
cin ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — misal k Zeki Mehmed ağanın Şevkefza Şarkısı.
aksak ölçüsünün ta'rifi, donanımında rakkamları, şek- misal olarak Dr. Suphinin Hicaz havası.
k ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.
misal olarak Rast Türkü — Frenkçin ölçüsü, ta'rifi, nımında rakkamları — şekli.
misal olarak Dr. Suphinin Sâzinak Bahariyyesi — Seğâh i zarb usulü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — l olarak İtrînin Rast Na'ti şerifi.
n farsçası ve Türkçe tercemesi.
devrîravânî ölçüsü, ta'rifi donanımında rakkamları, — misal olarak Hafız ef. dinin Puselek aşiran Şarkısı.
k evferi usulü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli— olarak Yusuf çelebinin Rast Na'ti şerifi.
n güftesi.
ona misal olarak İbrahim ef. dinin Beyatı İlâhî Durağı / ifesi.
misal olarak Derviş Alinin Mahur ilâhî Durağı.
si - Nühüft Mersiyei İmam Hüseyin.
iyenin nutkı şerifi.
f çelebi ve Derviş Ali nin tercemei halîleri.
ahatenin, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — mi- larak Solak zadenin Nikriz Peşrevi.
i zadenin tercemei halî — Dr. Şuphinin Hicaz nakş si.
nin ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.
eye misal olarak Gazî tatar Çiray Hanın Huzzam i.
er ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — l İbrahimin Uşşak Peşrevi.
misal, Zaharyanın Rast Bestesi.
misal, Zaharyanın Hüseyinî Bestesi.
» » Uşşak »
» Nane Ahmed çelebinin Muhayyer si.
genbere misal olarak Irak Peşrevi.
» » İtrînin Beyatı Bestesi.
enberin ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — Bre- lçüleri — nim bereşanın ta'rifi, donanımında rakkam- şekli — misal olarak Şerifin Beyatı Peşrevi.
şan ölçüsünün ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.
l olarak eski Hicaz Peşrevi.
l olarak Zekât zade Hafız Ahmed ef. dinin Tahir Puse- akş Bestesi, Zaharyanın Hüseyinî Bestesi.
ona misal, Dr. Suphinin Beyatı Bestesi.
» » » » gerdaniyye Peşrevi.
i zade Ahmed ef. dinin tercemei halî; Devri kebir ü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.

Sahife

- 92 Misal olarak Basmacı Abdi ef. dinin Acem aşiran Bestesi
94 Yine ona misal, Nu'man ağanın Besteniğâr Peşrevi.
95 Yine ona misal, Dr. Suphinin Sâzinak Peşrevi.
97 Ona misal, Corcinin Uşşak Peşrevi.
99 Ona misal, Ahenî çelebinin Nühüft Bestesi.
100 Ona misal, Dedenin Irak Bestesi.
102 Ahenî çelebinin tercemei halî — Nim devrin ta'rifi, dona- nımında rakkamları, şekli $\frac{1}{2}$ misal Nazîmin Beyatı Bestesi.
104 Nazîmin tercemei halî ; Abdi ef. dinin nim devir Uşşak Bestesi.
106 Nim devire misal Musinin Nizaburek Peşrevi.
108 Evsat ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli, misal olarak Derviş Mustafanın Rast Peşrevi.
110 Yine ona misal olarak Çoban Çirayın Uşşak Peşrevi.
111 Yine ona örnek olarak Medenî Aziz ef. dinin İsfahan bestesi.
113 Nim evsat, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli, misal olarak Evie ilâhî Nizaburek Peşrevinin dördüncü hane- sinin bir kısmı.
114 Evsata misal olarak Ketanî Hafız Mehmedin Hicaz şarkısı
115 Yine ona misal, İbrahim ağanın Mahur türküsü.
116 Remel ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — misal Ebubekir çavuşun Hüseyinî Bestesi.
117 Yine ona misal, Ali dedenin Şehnaz puselek Bestesi.
118 Yine Remele misal olarak eski İsfahan Peşrevi.
121 Muhammes usulü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli — ona örnek olarak Hâce Abdülkadirin Hüseyinî kârı.
124 Ona misal, Ebubekir ağanın Evie bestesi.
125 Ona örnek, Faft Hana ağanın Irak Bestesi.
126 Kezalik, İtrînin Nikriz Bestesi.
128 Yine ona misal, Tanburî Osman Beyin Yeğâh Peşrevi
129 Yine Muhammes misal, Corrah Paşa müezzini Halil ef. dinin Hicaz Bestesi.
131 Hafif ölçüsü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli, misal olarak Uşşak kâr.
135 Yine ona misal, Tabînin Rast Bestesi.
136 » » » Tahir ef. dinin Saba Bestesi.
138 » » » Dr. Suphinin Sâzidil Bestesi.
139 Yine Hafife misal, Corbaci zade Mustafanın Uşşak Bestesi.
140 Tahir ef. dinin tercemei halî — Nim hafif ölçüsünün tarifi, donanımında rakkamları, şekli.
141 Fer'usulü, ta'rifi, donanımında rakkamları şekli — Misal, Rast Nakş Beste:
142 Firengi fer' ölçüsü, tarifi, donanımında rakkamları, şekli; misal : Dedenin Ferahfeza Bestesi.
145 Sakil ölçüsü, ta'rifi donanımında rakkamları, Şekli; misal : Ebubekir ağanın Yeğâh kârı
149 Neva Beste : Hafiz Post.
150 Uşşak Beste : M. Zekâî ef.
151 Arazbar Peşrevi : Sadık ağa.
153 Nimsakil usulü; ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli; mi- sal : Rast peşrevi.
155 İkinci nevi Zincir ölçüsü; ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli; misal : Isakın Mâye Peşrevi.

Sahife

- 157 II
159 B
161 N
162 II
164 B
165 II
167 B
171 M
de
I

Sahife

- 4 Bi
me
5 So
lar
5 Sa
ba
sa
bi
6 Ra
ol
lar
ba
7 Ra
ve
7 Be
8 İb
ya
11 Sâ
ya
sat
mî
ilk
10 Ka
sor
bir
12 Tü
rak
bir
iki
14 Ak
rak
nol
nol
nol

Hüseynî Beste: Ehubekirağa.

ayati Beste: Mehmed Bey.

likriz Beste: Yusuf çelebi.

Uşşak Beste: Hafız Post.

İrinci nevi zincir usulünün ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli; misal Muzafferin Hüseynî Peşrevi

avi usulü; ta'rifi donanımında rakkamları, şekli; misal: Küçük Mehmed ağanın Evicârâ Bestesi.

eyatî Beste: Mehmed Bey.

Mehmed Beyin tercemei hali — Zarbı fetih usulü, ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli; misal: Küçük İmamın Hicaz Bestesi.

Sahife

- 174 Uşşak Beste: İsmail dede ef.
176 Saba Beste: M. Zekâî ef.
177 Puselik Peşrevi: İsak (tanburi).
179 Eski Puselik Peşrevi.
182 Eski Muhayyer Peşrevi.
184 Küçük İmam ve M. Zekâî ef. dilerin tercemei halleri.
184 Zarbeyn ölçüleri, ta'rifi; Misal: Sâzigâr Peşrevi: Musi.
188 Nühüft Beste: Ehubekir ağa.
190 Arazbar Puselik Beste: Hacı Sa'dullah ağa.
191 Süzişak Beste: Dede ef.
192 Hecaz usulü; ta'rifi, donanımında rakkamları, şekli.

Yanlışlar Cedveli

r ölçünün yazılması bahsinde birinci satırda yazılı ilk ertebeden sonra (bazan ikinci mertebede) sözleri yazıla.

fiyan ölçüsünün şeklinde uzun siyah üzerine (2) ve kısa- üzerlerine (1) rakkamları konula.

lâti ümmiyyenin başındaki bir dörtlük (si) den sonra tota çizgileri konulmak suretile tashih etmeli; birinci tırın üçüncü ve dördüncü ölçülerindeki (si) ler arasında r bağ.

ist semaî (2) inci satır (5) inci ölçüsündeki ilk sol (la) olacak; semaîde şi'r'in birinci, ikinci, dördüncü mısra- rının sözleri 3 üncü satırın altına yazıla; üçüncü satırın şındaki müracaat işareti bozula.

ist Semaînin (1) inci satır (4) üncü batota birinci (la) (si) 2 inci satır ikinci batota da birinci re (do) olacak.

ayati araban şarkının donanımında $\frac{6}{8}$ rakkamları lâzım arenin sonundan altıncı satırındaki (İtrinin) yerine (İtri) zıla; (Hasan ef. nin) yerine (Hasan ef di) yazıla

zidil peşrevinin 3 üncü satır 2 inci batotasındaki ilk (fa) bir küçük mücenneb diyezi; birinci sahifenin 4 üncü rının sonundaki ölçünün 2 inci (do) auna bir küçük icenneb diyezi; 10 uncu satırının birinci ölçüsündeki (re) ye bir natürel işareti ister.

reîğâr şarkının 5 inci satırının 2 inci ölçüsünde (la) dan ra bir nokta; 3 üncü ölçüsündeki 2 inci (re) nin önüne nokta.

rk aksağı ölçüsünün ikinci şeklinde tekin üstüne (6) rakamı lâzım; birinci satır 3 üncü batotada ilk (fa) ya bekar ve bir küçük mücenneb diyezi; dördüncü satır inci batota ilk fa (sol) olacak.

sak semaînin ikinci şeklinde dümün üzerindeki (4) rakamı (6) olacak ve sondaki tek notasının önüne bir kta; birinci satır birinci ölçüdeki (do) nun önüne bir sta; 7 inci satır 2 üncü batota da ilk (la) nın önüne bir sta.

Sahife

- 15 Altıncı satır 3 üncü batotada birinci (re) bir çengelli ve önünde bir nokta ve ondan sonraki (re do si la) altlarına bir hat daha yazıla; 7 inci satır (2) inci batotayı böylece tashih ediniz.
- 16 Sa'dullah ağahın semaîsinin metronomu bir siyah = 80.
- 17 4 üncü satırın 2 inci ölçüsündeki ilk (la) da yukarı doğru olan çizgi bozulacak; 8 inci satır birinci ölçüdeki ilk (si) ye bir bekar; 2 inci ölçüsündeki ilk (si) ye bir bekar; 9 uncu satırın 1 inci ölçüsünde ilk (si) ye bir bekar konula.
- 18 Evicârâ semaîsinin 3 üncü satır son ölçüsündeki ilk (la) ya bir bekar; 4 üncü satırın son ölçüsündeki ilk fa bir çengel olacak; 5 inci satır birinci batota da ki (re) iki çengelli olacak.
- 19 Hicaz şarkının birinci satır 3 üncü usulünde birinci (re) nin önüne bir nokta; ondan sonraki (mi) nin çengeli bozulacak.
- 19 Ferâhnâk şarkının (6) inci satır birinci ölçüsünde ilk (fa) nun üstüne (son) yazıla. Hicaz şarkının metronomu beş sekizlik = 50
- 20 Hicaz şarkının son satırındaki (ğel) (re) nin altına (ben) de (fa) nin altına konula.
- 21 Beyatî yürük semaînin metronomu bir siyah = (100); 2 inci satır 3 üncü ölçünün sonundaki (ğel) hecesi bozula.
- 22 6 ve 7 inci satırındaki nağmelerin gûftesi (cânî azizim gibi sükkermisin) dir, seslerin altına yazınız.
- 23 Beyatî semaînin birinci ölçüsündeki (rest) hecesinden (s) bozulacak; ikinci satır birinci ölçüdeki ikinci (sol) (mi) olacak; 5 inci satır birinci ölçüdeki (mi, re, do, si) (re, do, si, la) olacak.
- 24 Nikriz semaînin 2 inci ölçüsünde birinci (la) bir dörtlük yapıla; 4 üncü satırın başındaki (mi) ye bir bakkiyye diyezi.
- 25 3 üncü satırın son ölçüsündeki metronom rakkamı (126) dır; 7 inci satır son ölçüde (â) harfinden sonra (m) harfi vardır; 9 uncu satır birinci ölçünün sonundaki (1)

finden sonra (e) harfi var; 2 inci batota da (sol) un altına) yazıla; 10 uncu satır birinci ölçüde (do) nun altındaki l) hecesi (si) nin altına konula; son satır son ölçüde n) (kum) yapıla.

neü satır 2 inci ölçü sonundaki (mi) nin altına (lel) ula; hüzzam şarkının 2 inci ölçüsündeki ikinci (re) nin ine bir nokta.

zal şarkının 2 inci satır 3 üncü ölçüsünün başındaki (mi) dörtlük olacak; 3 üncü satır 2 inci ölçünün başındaki)nın önüne bir nokta lazım; 5 inci satır 1 inci ölçünün undaki (mi) (fa) olacak; 7 inci satır 2 inci ölçü üçüncü)nın önüne bir nokta konula.

inci satır son ölçüde (fa, mi, fa, sol) (mi, re, mi, fa) cak; 6 inci satır son ölçüde (fa) ya bir bekar konula; ğün evinde nin 3 üncü satır 4 üncü ölçüsünde 4 üncü la (la) olacak.

nei satır 2 inci batota da 2 inci (la) nin önüne bir nokta; üncü satır 4 ve 5 inci ölçülerdeki (fa) lara birer bekar; nei satır 2, 3 ve 4 üncü ölçülerdeki (si) lere birer bekar nula.

izzam şarkının birinci ölçüsünde (züm) hecesi (zum) renk.

nei satır son ölçüde (ah) hecesi 3 üncü (su) nun altına lecek; 7 inci satır birinci ölçüde (lo) (la) olacak ve nei ölçüde (su) hecesi (su) olacak; 8 inci satır birinci öde ki (nan) (zun) yapıla; Süzüm şarkının 2 inci satır ın sonunda (do, sol) altına (mü) hecesi lazım;

şak peşrevinin başına (1) rakkamı konula.

tsak ölçüsünün birinci şeklinde donanım rakkamı $\frac{9}{8}$ acak; Uzzal şarkının ikinci satır 2 inci ölçüde sekizinci) (sol) olacak; üçüncü satır 2 inci ölçüdeki ilk (si) ye r bekar; 7 inci satır 2 inci ölçüde (yün) hecesi (yim) acak.

inci satırın başındaki (si) ye bir bekar; 3 üncü satır x ölçüde (la) bir çengel dir; 5 inci satırda $\frac{9}{8}$ ligin metronomu bir çengel = 160; 10 uncu satır 2 inci ölçüde ki ilk i) ye bir bekar; 10 uncu satır son ölçüdeki bir dörtlük bir sekizlik olacak.

inci satır 2 inci ölçüde (fa, mi, re) notalarının üstlerine b) rakkamı konula; 6 inci satır birinci ölçüde ilk (do) e) olacak.

inci satır 2 inci ölçüde ilk (mi) ye bir bakkiye bemolu;

inci satır son ölçüde (ke) (ka) olacak; 6 inci satır $\frac{9}{8}$ ligin metronom = 160; 7 inci satır 2 inci ölçüde (ka) (kat) lacak; 5 inci satır birinci ölçü 9 uncu do notası (re) lacak.

leyattı bahariyyenin başına $\frac{9}{8}$ yazıla; metronomu bir çengel = 200.

inci satırda birinci ölçüde bir dörtlük (do) lar ve esler ekizlik olacak; 3 üncü ölçüdeki birer dörtlük esler ile (re) ler birer sekizlik olacak; 3 üncü satır 2 inci ölçüde birer dörtlük esler ile (fa) lar birer sekizlik; 3 uncu ölçünün sonundaki (re); bir sekizlik 4 üncü batotadaki birer dörtlük eslerle (la) lar birer sekizlik olacak; 5 inci satırın başındaki iki dörtlük (do) bir dörtlük olacak 3 inci satır ilk ölçüde bir dörtlük (mi) bozulacak; mülâzime nin üçüncü haneye geçilen dolabının sonunda bir dörtlük evie e bir sekizlik gerdaniye lazım.

45 son mülâzimenin metronomu = 6 inci satır birinci

batota da (re) ye bir nokta ister; Şevkelza şarkının 3 üncü satır 2 inci ölçüsünde 15, 16 inci notalar (do, re) olacak 3 üncü satır 1 inci ölçüde (ba) hecesi (do) nun altına gelecek;

46 Hicaz havanın 3 üncü satır 2 inci ölçüsünde (do) nun evve lindeki bekar bozula; metronomu bir siyah = (120).

47 6 inci satır 2 inci ölçü ikinci (sol) bir çengel; 7 inci satır birinci ölçüde ilk notaya bir bakkiyyeye diyezi ko nula; üçüncü nota (re) dir.

48 Rast türkde 2 inci satırda birer dörtlük (si, la) birer sekiz lik olacak.

49 7 inci satır ilk ölçüde (sol) bir sekizliktir; 5 inci satır ilk batota da ki (mi) ye bir bekar ve bir fazla bemolu lazım 4 üncü satırın başın laki (mi) ye bir bekar.

50 Türkî zarb ölçüsünün şeklinde $\frac{6}{4}$ lüğün sonundaki (te) ke) (düm, tek) olacak; Rast na'tın 1 inci satır 1 inci ölçü sünde üçüncü tek bir dörtlük (sol) un üzerine gelecek; 1 inci satır sonundaki (sol) un üzerinde iki (düm, düm) olacak 5 inci satır üçüncü ölçüde 2 inci (la) bir on altılıktır 2 inci satır birinci ölçü 3 üncü (la) nun önüne bir nokta 4 üncü (la) iki çengel yapıla.

51 2 inci satır 3 üncü ölçüde (do) nun başına bir bakkiyye diyezi yazınız; 6 inci satır 2 inci batota ilk (sol) altına (fa) hecesi; 7 inci satır 2 inci ölçü 2 inci (do) nun önüne bir nota; üçüncü (do) iki çengelli olacak; 8 inci satır 1 inci ölçüdeki (müh) hecesi (nüh) dur;

52 6 inci satır 3 üncü batota (fa) ya bir bekar; ondan sonra 3 ölçüde yine (fa) ya bir bekar; 7 inci satır ilk batota ilk (fa) ya bir bakkiye diyezi; ilk (re) ye bir bakkiye bemolu 2 inci ölçüde ilk (re) ye bir bakkiye bemolu konula; 8 inci satır ilk ölçüde iki dörtlük (re) evvelindeki noktalı hattı b zuponun önüne koymalı ve (ri) hecesinden sonra bir dörtlük (saba) bir sekizlik (do, si) yazılıp batota kapatılacak 8 inci satır son ölçüde son bir sekizlik (si) silinecek 9 uncu satırın başındaki (si) nin önüne bir nokta koyula

53 6 inci satır 3 üncü ölçü (fa, sol, mi, fa) ların altlarına b hat çekilecek; na'tın farsice güflesinin sonunda (ya vel yullah) (veliyyal)

55 8 inci satırda (gün) hecesinin başına bir çizgili hat; 10 inci satırın sonuna bir müracaat işareti yazıla.

56 Son satır sonunda (b) (o) olacak.

57 4 üncü satır başında (no) hecesi (nok) dur; 5 inci satır 6 inci ölçünün sonuna bir siyah çizgi; son satır birinci ölçüdeki 2 inci (na) (re) nin altına yazıla.

58 1 inci satır 2 inci ölçünün başına $\frac{21}{4}$ yazıla; 7 inci satır 1 üncü ölçüde ilk (fa) ya bir bakkiye diyezi; 8 inci satır 3 üncü ölçüde ilk (la) ya bir bakkiye diyezi konula.

59 Mahur durağın birinci satırında 5 inci ölçüde (fa) n altına (dım) ve onunda altına (zi) heceleri; 3 üncü satır 2 inci ölçüsünde (mi) altına (dım) ve onunda altına (ne) heceleri yazıla.

60 Nuhattı meraiyyenin 2 inci ölçüsünün başına $\frac{21}{4}$ lük; 2 inci satır 3 üncü ölçüsünde (re) diyez (do) diyez olacak.

61 2 inci satır 2 inci ölçünün başındaki (do) ya bir bakkiyye diyezi; son satırda ilk ölçüde ikinci (fa) bir nokta lazım.

62 2 inci satır 5 inci ölçüde (vâr) (va) olacak 4 üncü satır sonunda (sad) (şad) olacak.

1 inci

Fahte

lâzım

(re) l

4 üncü

bağla

hüzza

yazıla

1 inci

ölçüd

üzerin

1 inci

4 üncü

ölçüd

8 inci

(re) l

deki l

Çenbe

beyaz

son b

sonun

başın

2 inci

hat la

Beste

4 üncü

7 inci

(si) le

ölçüde

(fa) y

1 inci

beste

ölçüy

batota

koyul

Meyar

bir b

aşırın

satırın

1 inci

(nuş)

ra'lar

lerine

(yap)

satırın

3 üncü

2 inci

satır

ölçüsü

si, do

yerler

(fa) y

gelece

i satır sonundaki (akdi) hecesi (adı)dır.

usulünün şeklinde müdevverin üstüne 4 rakkamı ; hüzzam Peşrevi birinci satır 3 üncü ölçüde çifte lerin ; ikinci satır 4 üncü ölçüde çifte (si) lerin ; 5 satır 2 üncü ölçüde çifte (si) lerin üzerlerindeki r siline ;

m peşrevinin her beşinci ölçüsünün başına $\frac{20}{4}$ yazıla.

satır 1 inci ölçüde çifte (re) lerin 4 üncü satır 3 üncü e çifte (si) lerin son satır 3 üncü ölçüde çifte (re) lerindeki bağlar siline.

satır 2 inci ölçüde çifte (fa) ; 2 inci satır 2 inci ü ölçülerdeki çifte (re) ler ; 3 üncü satır üçüncü e çifte (fa) lar ; 4 üncü satır 2 inci ölçüde çifte (fa) lar ; satır 1 inci ölçüde çifte (fa) lar ; üçüncü ölçüde çifte er ; 9 üncü satır 1 inci ölçüde çifte (si) ler üzerlerin bağlar siline.

erin şeklinde 4 üncü batotanın başına $\frac{6}{4}$ ve içindeki m üzerine 2 ve müdevverin üzerine 4 rakkamları ve batotanın başına $\frac{4}{4}$ yazıla ; Peşrevi 1 inci batotanın m siyah bir çizgi ; peşrevi her 6 inci ölçüsünün $\frac{24}{4}$ lük yazıla.

satırın sonundaki müdevverin evveline noktali bir zım.

de her altıncı ölçünün başına $\frac{24}{4}$ yazıla.

ü satır 2 inci ölçüdeki (ca) (ça) ve (hi) (ki) olacak.

satır 3 üncü batota (na) hecesinin üstündeki çifte rin üzerlerinden bağı siliniz ; sekizinci satır 2 inci eki (na) (nağ) olacak ; 5 inci satır 2 inci ölçüdeki a bir bekar lüzum.

satır 3 üncü batotanın başına $\frac{24}{4}$ lük lüzum ; hüseyin in metronomu (40) dir ; bestenin 3 üncü satır 2 inci $\frac{24}{2}$; 5 inci satır 2 inci ölçüye $\frac{24}{2}$; 7 inci satır 2 inci $\frac{24}{2}$; üçüncü batotada (fa) nın başına bir bekar a ; ikinci satır 2 inci ölçüde (si) (şi) olacak.

ihanesinin başına $\frac{24}{2}$; 4 üncü satır başındaki (re) kiye bemolu ; 5 inci satır ikinci batotada dik acem un önüne bir nokta ; 2 inci ölçünün başına $\frac{24}{2}$; son ı başındaki (do) ya bir bakkiye diyezi yazıla.

satırın sonundaki (sol) (şol) olacak ; ikinci satırda (muş) olacak ; uşak bestenin 2 inci ve 4 üncü mıs unutulmuş olduğundan mecmualardan bulup yer yazılması ; 5 inci satırın 2 inci ölçüsünde (yay) dir ; 3 üncü satırın da son ölçünün başına $\frac{24}{2}$; 6 inci

a 2 inci ölçüsünün başına $\frac{24}{2}$ yazıla.

ü satırın başına (meyanhanec) ve $\frac{24}{2}$; 6 inci satır

ölçü başına ; 7 inci satır 2 inci ölçü başına ; 7 inci 2 inci ölçü başına $\frac{24}{2}$ lük yazıla ; 6 inci satır 2 inci

inde (si, do) lardan sonra birer sekizlik (si, do,) yazıla ; ondan sonra (do, re, fa) bozulup onların ine evvelâ üç dördlük bir (re) daha sonra bir dördlük azıla ; (şevk) hecesi üç dördlük uzun (re) nin altına k ve (re) den evvelki (do) nun altına (ri) hecesi

gelecek, son satır son batotada beyaz (la) nın önüne bir nokta ister.

78 Mubayyer bestenin metronomu rakkamı (44) dir ; birinci satır birinci ilk la iki dördlük olacak ; 3 üncü satır birinci ölçüde ikinci (si) nin altına (ol) (et) (kıl) hecelerini yazınız ; üçüncü satır 2 inci ölçü başına siyah bir çizgiyi ve önüne $\frac{24}{2}$; 5 inci satır ikinci ölçü 4 üncü (si) nin altına sırsile (ler) (ler) (ler) heceleri yazıla ; ve aynı satır ve son batota siyah la beyaz yâ'nı iki dördlük olacak ; 6 inci satır 2 inci batotaya $\frac{24}{2}$ konula.

79 Meyanhanec $\frac{24}{2}$ lüzum ; 1 inci satır üçüncü ölçü de 2 inci (si) (do) olacak ; 3 üncü satır 2 inci ölçüye $\frac{24}{2}$; 5 inci satır 3 üncü ölçüye $\frac{24}{2}$ lüzum.

80 1 inci satır 2 inci ölçüde (re) dört dördlük olacak ; 2 inci satır 2 inci ölçüde bir dördlük ilk (do) iki dördlük olacak ; ikinci satırdan itibaren her altıncı batotanın başına $\frac{24}{2}$ yazıla.

Son satır 2 inci batotanın sonundaki siyah (la) beyaz iki dördlük olacak ve ondan sonraki siyah (la) da beyaz iki dördlük olacak.

81 İkinci satırdan itibaren her altıncı ölçünün başına $\frac{24}{2}$ lük yazıla ; 11 inci satırın 4 ölçüde birinci (re) nin önüne bir nokta konula.

82 2 inci satırın nihayetine (son) yazınız ; Beyatî bestenin birinci ölçüsünde ilk renin önüne bir nokta ; birinci satır sonundaki (ti) hecesi (tin) olacak ; 5 inci satırın başındaki (si) nin altına (i) harfi konula ; Bestenin her 6 inci ölçüsünün başına $\frac{24}{4}$ yazıla.

83 Beyatî peşrevinin birinci satır 4 üncü ölçüsünde birinci (re) nin önüne bir nokta ve sonra bir sekizlik es yazıla ve oradaki bir sekizlik re bozula ; Peşrevi her 5 inci ölçüsünün başına $\frac{16}{8}$ rakkamı yazıla.

84 Bereşan usulünün şeklinde altıncı batotanın başına $\frac{4}{4}$ yazıla.

85 Hicaz peşrevinin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{32}{4}$ yazıla.

87 Baştaki metrom notası bir sekizlik olacak ; Bestenin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{32}{8}$ yazıla ; hüseyin bestenin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{32}{4}$ yazıla ; bestenin 2 inci satır 3 üncü ölçüsünde (sum) (sun) olacak.

88 5 inci satır birinci ölçünün sonundaki (fa) dan bekar bozulacak ; 6 inci satır birinci ölçüdeki (do) nun evvelindeki bekar yerine bir bakkiye diyezi konula ; 7 inci satırın birinci ölçüsündeki (sol) a bir bakkiye diyezi ondan sonraki (fa) ya bir bekar ve bir fazla diyezi konula.

89 Beyatî bestenin her 7 inci batotanın $\frac{32}{8}$ yazıla.

90 Gerdaniyye peşrevinin her 7 inci batotasının başına $\frac{32}{8}$ yazıla.

91 6 inci satırın 3 üncü batotasının başına (son) sözünü yazınız.

92 Acem aşiran bestenin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{28}{4}$ yazıla ; 4 üncü satırın başındaki (vay) hecesinin sonundaki (im) bozulacak.

Sahife

1 inci satır birinci ölçüde birinci (sol) dan sonraki note (fa) olacak ; ondan sonra (fa) yerine (mi) dir.

Şu'nan ağanın peşrevinin ismi mirâtı dildir, serlevhaya yazınız ; Peşrevde her 7 inci ölçünün başına $\frac{28}{4}$ yazıla ;

0 uncu satır 2 inci ölçünün nihayetindeki çifte çizgi bozulup onun yerine noktalı bir çizgi yazıla.

Şüzinak peşrevinin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{28}{8}$ yazıla.

Uşşak peşrevinin üçüncü satırının başından her 7 inci ölçü iptidasına $\frac{28}{4}$ yazıla.

Nühüfti bestenin her 7 inci ölçüsünün başına $\frac{28}{4}$ yazıla ;

Bestenin 2 ve 4 üncü mısra'larını (Ali Emiri) (üniversite) kütüphanelerindeki mecmualardan bulup yerlerine yazınız.

7 inci satır, 4 üncü ölçünün başına $\frac{28}{4}$ yazıla ; 8 inci satır 3 üncü ölçüdeki $\frac{28}{4}$ bozula.

Nimdevir ölçüsünün şeklinde ve 3 üncü batotadaki (düm) (tek) olacak. Nazarı dikkate : bu sahifeden itibaren büyük mürekkep ölçüleri teşkil eden ufak ölçülerin rakkamları yazılmalıdır ; 1 inci ciltten itibaren büyük ölçülerde ki rakkamlarını usullerin şekillerine bakarak suretile koyunuz ; Nazımın bestesinin 1 inci satır ölçüsünde ölçüsündeki iki (re) lerin üzerlerine bir bağ ; birinci satır 3 uncu ölçüde 3 üncü (şa) (şu) olacak ;

Bestenin her beşinci ölçüsünün başına $\frac{18}{4}$ yazıla.

4 üncü satır birinci ölçüde ilk (fa) ya bir bakkiye diyezi ; aynı ölçüde (la) nun önüne bir sekizlik es yazınız ; 1 inci satır 2 inci ölçüde üçüncü (ba) (şa) olacak.

Nişaburék peşrevinde her beşinci ölçü başına $\frac{18}{4}$ ve yanına $\frac{6}{4}$ ve sonraki 3 ölçü başlarına $\frac{4}{4}$ rakkamlarını sonuna kadar yazınız ; 4 üncü satır 3 üncü ölçüde ilk (sol) a bir bekar ; 5 inci satır 2 inci ölçüde (sol) a bir bekar ; 6 inci ölçüde (sol) a bir bekar ; 6 inci satır 3 üncü ölçüde (sol) a bir bekar ; 8 inci satır ilk ölçüdeki (sol) a bir bekar ; ikincinci ölçüde (sol) a bir bekar ; 4 üncü ölçüde (sol) a bir bekar ; 9 uncu satır ilk ölçüde (sol) a bir bekar ; 11 inci satır 5 inci ölçüde (sol) a bir bekar koyunuz.

Birinci satırın donanımında (fa) ya bir bakkiye diyezi yazınız.

Altıncı satır 3 üncü ölçünün sonuna bir siyah çizgi lazımdır.

İkinci satır 3 üncü ölçüde (do) nun altındaki (ni) hecesi (si) nin altına yazıla ; son satırda (do) nun altındaki (ra) (la) nun altına yazıla.

107 inci sahifede yazılı Nişaburék peşrevinin 4 üncü hanesinin yazısı unutulmuş olmağla buraya yazıldı ; Evie ilâhînin birinci ölçüsünde ikinci (fa) nun altındaki (ri) (vi) olacak. Evie ilâhînin metronomu bir çengel 116 dir.

Hüseynî bestenin 3 üncü satırda ilk (ma) hecesi (na) dir.

7 inci satır ikinci ölçünün başındaki (le) hecesinden sonra (do) nun altına bir (le) hecesi daha lazımdır.

2 inci satır birinci ölçüde birinci (do) ya bir bakkiye diyezi ; 4 üncü satır birinci ölçüde ilk (do) ya bir bakkiye diyezi yazıla.

8 inci satır 3 üncü ölçüde iki dörtlük (sol) nun önüne bir nokta.

2 inci satır 2 inci ölçüde 2 inci (do, re) (si, do) olacak ; ikinci (si, do) (la, si) olacak ; 3 üncü ölçüde (la) nun önündeki nokta silinecek ; evvelkine bir dörtlük (sol) yazılacak.

- 122 9 uncu satır 3 üncü ölçü iki dörtlük (la) nun altına (le) hecesi yazınız.
- 124 Üçüncü satır 2 inci batotanın başına $\frac{32}{4}$ yazıla ; 1 üncü Nimsaki darbesinin başına (1) rakkam yazılmalıdır ; aynı batotanın sonundaki (fa, sol) nun altlarına bir çizgi zincir ölçüsü yazılmalıdır ; Evie beste 3 üncü satır 2 inci ölçünün başına başındaki aynı ölçüde sondaki (fa) ya bir bekar.
- 125 5 inci satır birinci batotanın nihayetine müracaat işaretleriyle 8 inci satır ikinci ölçüde (sö) (söy) olacak ; Irak beste Mâyeye peşrevinin metronomu bir siyah = 84 dır.
- 126 Nikriz bestenin her 9 uncu ölçüsünün başına $\frac{32}{4}$ yazıla ; bakkiye diyezi yazılmalıdır ; 2 inci batota da ilk (do) ya bir bakkiye diyezi ; 7 inci satır 4 üncü ölçüde 2 inci (la) (sol) olacak ; (düşse zülünden) bestenin 2 ve 4 üncü mısra'larının güflerini mecmualarda bulup 1 inci lahne katınız.
- 130 1 üncü satır birinci ölçünün nihayetine (son) yazınız ; konula ; üzerine müracaat işareti koyunuz.
- 132 9 uncu satır sonuncu ölçüde ki 2 inci hece (em) olacak ; bir çenge
- 136 son satır son ölçüdeki ilk hece (ma) dir ; son satır birinci (si) r
- 137 ölçüdeki son (re) nun altındaki 3 üncü hece (viz) dir ; 3 üncü s
- 138 6 inci satır 2 inci ölçüde birinci (re) müracaat bir beklacak ; lazımdır ; son satır 3 üncü batota 2 inci (do) nun altına olacak.
- 139 hecesi yazılacaktır.
- 140 1 inci satır 2 inci ölçüde birinci (do) ya bir bakkiye diyezi ; 3 inci sa
- 141 konula ; Doktor Süphinin bestesinin metronomu — 72 ö mer sa
- 142 Üşşak bestenin metronomu bir beyaz 44 dır.
- 143 4 üncü satır birinci ölçüde birinci hece (saf) dir.
- 144 Evicârâ l
- 145 Fer' bestenin birinci satır 2 inci ölçüsünde üçüncü (ee) hece
- 146 (ni) olacak ; dördüncü (sol) (fa) olacaktır ; 3 üncü ölçüdeki son
- 147 (fa) daki diyez bekar olacak.
- 148 Ferahfeza bestenin metronomu = 40 bir beyazdır.
- 149 Birinci satır birinci batotada 2 inci (si) (re) olacak ; 2 inci batota
- 150 satır 2 inci batota nun başındaki (m) hecesi 2 inci (sol) altına gelecek ; 3 üncü satır birinci ölçüdeki (mi) ye bakkiye diyezi ; 8 inci satır birinci ölçüde (ma) hece
- 151 2 inci (la) nun altına konulacak ; ikinci ölçüdeki (fa) ya çizgi yapıla.
- 152 Sakil ölçüsünün şeklinde üzerlerine rakkamları yazılma olan zamanlara rakkamlarını koyunuz ; kârın birinci sa
- 153 3 üncü ölçüsünün başına $\frac{4}{4}$ koyunuz.
- 154 Birinci satır üçüncü ölçünün başına $\frac{48}{4}$ yazınız.
- 155 Sekizinci satır son ölçüde (fa) dan sonraki (ni) nin alt
- 156 (le) hecesi ilk (re) nin altında (le) hecesi yazınız ; 9 uncu satır ikinci hece (li) dir.
- 157 Son satır 2 inci ölçüde (ri) hecesi 2 inci (la) nun alt
- 158 yazıla.
- 159 7 inci satır 3 üncü ölçüde (la) nun üstüne (son) yaz ve nim sakilin 2 inci mısra'nın güftesi olan (a) (aldı) baş
- 160 aklını (raz ile) yi birinci satırda yerlerine yazınız ; 7 uncu satır 1 uncu ölçü üzerine meyanhane yazınız ; 9 uncu 3 üncü ölçüdeki (le) hecesi (ler) olacak ; (10) uncu satır sonuna müracaat işareti ilâve ediniz.
- 161 Arazbar peşrevinin başına 1 rakkam yazınız.
- 162 1 inci satır 2 inci batotanın başına 2 rakkam ; 5 inci 3 üncü ölçünün başına (3) rakkam ; sonuncu satırın 2 ölçüsünün başına (4) rakkam yazınız.

Sahife

1 ölçüsünün şeklinde 3 üncü ölçüdeki üçüncü (tek) in yerine (düm) yazınız; Rast pegrevinin başına (m) koyunuz

çüsünün başındaki çifte düyeğin 2 inci ölçüsünün i iki adet siyahlar beyaz ya'ni ikişer dörtlük ve ortadaki dört dörtlük iki dörtlük olacak; o sem notaları ve hem de rakkamlarını tasbih ediniz; şrevinin başına (1) rakkamı koyunuz.

bestenin 2 inci satırın donanımında (fa) ya bir ; diyezi, (si) ye bir fazla bemolu yazıla; son satırda atotada (m), (re) nin altına (öm) ve (do, si) nin (üm) heceleri yazıla.

tır 3 üncü ölçüde (do) nun altında ki (tel) (le)

tırdan son satıra kadar donanımları bir fazla bemolu 5inci satır birinci ölçüde (si) ye bir bekar ve birde mücennep bemolu gerek; 3 üncü batotada ilk (re) el olacak; 10 nuncu satır 2 inci ölçüde (bu) hecesi nin altına ve (gö) heceside (la) nun altına gelecek. atır 4 üncü ölçünün 2 inci mısramında (ha) (hi) 9 uncu satır 2 inci ölçüde son (re) bir çengel

tır (fa) nin altındaki hece (göl) dür.

tır 4 üncü ölçüdeki (ha) (ba) dir; son satırın niha-ir çizgi; ve üstüne müracaat işareti yazınız.

beste 1 inci satır 1 inci ölçüde 2 inci (sol) un altına (si) yazınız.

tır 1 inci ölçü 3 üncü (n) yerine (ce) hecesi koyula.

tır 2 inci ölçüde 4 üncü (re) nin önüne bir nokta.

satır ilk ölçü ilk (si) ye bir bekar ve küçük müsemolu.

- 175 5 inci satır son ölçü ilk (si) bir çengel; 6 inci satır 1 inci ölçü 1 ve 2 inci (sol) lar ve 1 inci (mi) birer çengel olacak.
- 176 5 inci satır 2 inci ölçü 2 inci (si) nin altındaki (o) harfi bozula.
- 177 1 inci satır 3 üncü ölçüde (re) ye bir bekar.
- 179 3 üncü satır 4 üncü ölçü (fa) daki bakkiyye diyezi kaldırılıp bir fazla diyezi; 4 üncü ölçü (fa) daki bakkiye diyezi kaldırılıp bir fazla diyezi; 5 inci satır ilk (sol) a bir bakkiye diyezi; 8 inci satır son ölçüde (la) nin önüne bir nokta; son satır son ölçü (fa) nin evvelinde bekar bozulup yerine bir bakkiyye diyezi yazıla.
- 180 1 inci satır (mi) nin önüne bir nokta.
- 181 2 inci satır 3 üncü ölçü (do, si, la, sol) un altına bir çizgi daha yazıla.
- 185 5 inci satır son ölçüde (re) nin önüne bir nokta.
- 187 1 inci satır ilk ölçü (re) nin önünde bir dörtlük es bir sekizlik olacak.
- 188 Son satır ilk ölçü sonundaki bir sekizlik (re) ve ondan sonraki noktalı çizgi bozula; onu mütenkib gelen ölçünün başına $\frac{4}{2}$ yazıla.
- 190 2 inci satır 2 inci ölçü (ham) hecesi (han) olacak; 5 inci satır 3 üncü ölçüde (sol) un altındaki hece (lel) dir; yine o ölçüde (mi ve re) nin altlarında (le) (le) heceleri vardır! 3 üncü satır 2 inci ölçüde 2 inci mısra'da (ham) (han) dir.
- 191 2 inci satır 4 üncü ölçü 2 inci (la) nin önündeki noktayı siliniz; 5 inci satır 2 inci ölçüdeki (mi) nin altına (sa) ve (re, do) nun altına (ne) hecelerini yazınız; Sâzınak bestesinin metronomu = 40 çok ağır, yazıla.
- 191 Sâzınak bestenin 2 inci satır 3 üncü ölçüde (gece) hecesi (gün) onun altına (tin) ve onunda altına (ca) heceleri koyunuz.
- 192 Hızec usulünün başındaki siyah beyaz olacak.

